

ΥΓΙΕΙΝΗ & ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μαι - Ιουν - Ιουλ - Αυγ 2020

Τετραμηνιαίο Περιοδικό

Τεύχος 80

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Λιοσίων 143 & Θειρσίου 6, 104 45 Αθήνα

T.: 210 8200100, F.: 210 8200222

E.: info@elinyae.gr

www.elinyae.gr

Συνέντευξη

- ☆ *Κωνσταντίνος Μανασάκης:*
Ο πυρήνας της βιωσιμότητας την επόμενη μέρα βρίσκεται στην ενσωμάτωση της υπευθυνότητας στην επιχειρηματική στρατηγική

Άρθρα

- ☆ Ασφάλεια και Υγεία Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Α.Κ.Κ. εν μέσω Covid-19.
*Ι. Βαμβακάκης,
Δρ. Φ. Κωνσταντακοπούλου*
- ☆ Επιστροφή στη νέα εργασιακή κανονικότητα με ασφάλεια. *ΕΝΙΔΕΑ*
- ☆ Χημικές ουσίες στη γεωργία: ο κανονισμός CLP και η χρήση της ετικέτας από τους αγρότες.
Ε. Νούλη, Κ. Γαβριλάκης
- ☆ Η βία στους εργαζόμενους του εκπαιδευτικού κλάδου.
Μ. Δεληχάς, Δ. Τούκας
- ☆ Η πρόληψη ως επένδυση: προσέγγιση μέσω της μεθόδου κόστους-οφέλους.
Μ. Αναλυτής

**Έκτακτες καταστάσεις κινδύνου
Μέτρα προστασίας στους χώρους εργασίας
COVID-19**

ΠΑΡΤΕ ΜΕΡΟΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Συμπληρώστε το ερωτηματολόγιο [εδώ](#)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Editorial3

Συνέντευξη στην Αλεξάνδρα Λεφοπούλου

- *Κωνσταντίνος Μανασάκης*: Ο πυρήνας της βιωσιμότητας την επόμενη μέρα βρίσκεται στην ενσωμάτωση της υπευθυνότητας στην επιχειρηματική στρατηγική 4

Άρθρα

- Ασφάλεια και Υγεία Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Α.Κ.Κ. εν μέσω Covid-19. *Των Ι.-Μ. Βαμβακάκη, Δρ. Φ. Κωνσταντακοπούλου* 9
- Επιστροφή στη νέα εργασιακή κανονικότητα με ασφάλεια. *Της ΕΝΙΔΕΑ* 17
- Χημικές ουσίες στη γεωργία: Ο κανονισμός CLP και η χρήση της ετικέτας από τους αγρότες. *Των Ε. Νούλη, Κ. Γαβριλάκη* 22
- Η βία στους εργαζόμενους του εκπαιδευτικού κλάδου. *Των Μ. Δεληγά, Δ. Τούκα* 29
- Η πρόληψη ως επένδυση: προσέγγιση μέσω της μεθόδου κόστους-οφέλους. *Του Μ. Αναλυτή* 33

Τα νέα του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

- Διαδικτυακά σεμινάρια ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. 40
- Διαδικτυακή συζήτηση για τη διευκρίνιση ζητημάτων σχετικών με εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας 40
- Συμμετοχή του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. σε τηλεδιάσκεψη υπό τον Πρωθυπουργό 41
- Διαδικτυακές συζητήσεις ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. 41
- Συμμετοχή της Προέδρου του ΕΛΙΝΥΑΕ σε επιστημονική διαδικτυακή ημερίδα για τον καρκίνο του δέρματος 43
- Αναπτυξιακό φόρουμ "Ξεπερνώντας την πανδημία" 44
- Δημοσιεύσεις της Προέδρου του ΕΛΙΝΥΑΕ στον περιοδικό τύπο 44
- Διαδικτυακό σεμινάριο «Υγεία και ασφάλεια στα ερευνητικά εργαστήρια: χημικοί & βιολογικοί κίνδυνοι» 45
- Διαδικτυακή συζήτηση με θέμα "Lead through disruption: Modeling a sustainable organization" 46

Λόγος και Εικόνα

- Η παιδική εργασία και η πανδημία Covid-19. *Επιμέλεια: Σ. Δοντάς* 47

Διεθνές Περισκόπιο

- Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και ο κόσμος της εργασίας - Ένας οδηγός για τα συνδικάτα 50
- Το INRS προτείνει μέτρα κατά της διάδοσης του κορωνοϊού στις επιχειρήσεις 50

Συνέδρια - Ημερίδες

- *Επιμέλεια: Φανή Θωμαδάκη* 51

Νομοθετικές εξελίξεις

- *Επιμέλεια: Α. Δαΐκου* 52

Βιβλιογραφία & Χρήσιμες διασυνδέσεις

- Επαγγελματικός καρκίνος. *Επιμέλεια: Φ. Θωμαδάκη* 55

Βιβλιοπαρουσίαση *Επιμέλεια: Σ. Δοντάς*

- Teleworking during the COVID-19 pandemic and beyond A Practical Guide 59
- Youth & COVID-19: impacts on jobs, education, rights and mental well-being 59

ISSN: 1108-5916

Ιδιοκτήτης

Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής
και Ασφάλειας της Εργασίας

Δ.Σ. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Πρόεδρος: Ρένα Μπαρδάνη

Αντιπρόεδροι: Θεόδωρος Δεληγιαννάκης,
Αντώνιος Μέγγουλης

Μέλη: Γεώργιος Αμβράζης, Έλλη Βαρχαλαμά,
Χρήστος Ιωάννου, Χρήστος Καβαλόπουλος,
Σοφία Καζάκου, Σωτήριος Παπαμιχαήλ

Επιμέλεια έκδοσης: Εβίτα Καταγή, Τομέας
Υποστηρικτικών Υπηρεσιών ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Οι απόψεις και οι αναλύσεις των άρθρων και των
επιστολών δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις
του Ινστιτούτου.

Δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή μέρους ή όλου του
εντύπου, με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς αναφορά
της πηγής.

Η πρωτόγνωρη περίοδος της πανδημίας που διανύουμε, από τους πρώτους μήνες του 2020, άλλαξε και συνεχίζει να μεταβάλλει τον τρόπο εργασίας, τις γνώσεις, τις συνήθειες και τις πρακτικές που υιοθετούμε. Παράλληλα, αναδεικνύει την ανάγκη μας, καθώς ερχόμαστε αντιμέτωποι με μια πραγματικά νέα εποχή που απαιτεί διαφορετικές προσεγγίσεις, να συνεργαστούμε ως συνοδοιπόροι και συνομιλητές, να μοιραστούμε γνώσεις, εμπειρίες, πρακτικές αλλά και προκλήσεις.

Κυρίαρχη πρόκληση στη νέα αυτή εποχή αποτελούν τα θέματα Υγείας και Ασφάλειας που συντελούν στον ριζικό μετασχηματισμό της εργασίας και του τρόπου ζωής μας. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΛΙΝΥΑΕ ξεκίνησε ήδη, σχεδόν παράλληλα με την εκδήλωση της πανδημίας, σειρά συνομιλιών. Εργαζόμενοι, επιχειρήσεις, επιστημονική κοινότητα, κοινωνικοί φορείς και πρωτίστως η Πολιτεία μοιραζόμαστε προβληματισμούς, χρήσιμα συμπεράσματα και προτάσεις για το μέλλον της εργασίας και της Υγείας και της Ασφάλειας. Στόχος μας είναι να τροφοδοτούμε κάθε συνομιλία-διάλογο με τεκμηριωμένη και αξιόπιστη επιστημονική γνώση, με νέα δεδομένα και στοιχεία από εφαρμοσμένες πρακτικές, σύγχρονα πρωτόκολλα, καθώς και διεθνείς εμπειρίες, ενθαρρύνοντας με τον τρόπο αυτό κάθε συνεργασία και πρόταση για ουσιαστική ανταλλαγή απόψεων.

Η πρωτοβουλία μας αυτή διαχέεται στη περιφέρεια. Αξιοποιούμε την τεχνολογία και καταφέρνουμε να βρισκόμαστε, να ακουγόμαστε και να συνομιλούμε με όλη την Ελλάδα. Ήδη, βρεθήκαμε ψηφιακά, συζητήσαμε με τρόπο ουσιαστικό και μοιραστήκαμε γνώσεις και εμπειρίες, στη Θεσσαλία και τη Στερεά Ελλάδα, την Ήπειρο και την υπόλοιπη Δυτική Ελλάδα, και την Κρήτη με εντυπωσιακά αποτελέσματα και εξειδικευμένη θεματολογία, προσαρμοσμένη στις προτεραιότητες κάθε περιοχής.

Η πρωτοβουλία αυτή έχει θεματικό χαρακτήρα. Σήμερα που αναγνωρίζεται πλέον η ανάγκη να συζητήσουμε τα θέματα Υγείας και Ασφάλειας, πέρα από τη νομοθετική υποχρέωση, συνδέοντάς τα με τις πολιτικές που αναπτύσσουν οι επιχειρήσεις στα ζητήματα βιωσιμότητας (όπως για παράδειγμα η προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών από άλλες επιχειρήσεις) και δίνοντάς τους πρωταρχικό ρόλο στην ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου των επιχειρήσεων, είμαστε έτοιμοι να υποστηρίξουμε επιστημονικά, τεχνικά και εκπαιδευτικά κάθε ευκαιρία για συνομιλία και διάλογο που θα συνδέει την ανάγκη επιχειρήσεων και εργαζομένων για βιώσιμη ανάπτυξη.

Παράλληλα, προχωρούμε στην πραγματοποίηση έρευνας με θέμα «Έκτακτες καταστάσεις κινδύνου - Μέτρα προστασίας στους χώρους εργασίας – COVID-19» προκειμένου να αποτυπώσουμε τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις προσεγγίζουν τη νέα πραγματικότητα.

Συνεχίζουμε, σοφότεροι, θέλουμε να πιστεύουμε, και με μεγαλύτερη αποφασιστικότητα το έργο μας. Η ενότητα και η ενεργητική μας στάση απέναντι στην κρίση μας έμαθε και τη σημασία της συνεργασίας όλων απέναντι στα κοινά προβλήματα. Ωστόσο, μια πραγματική συνεργασία οφείλει να είναι ουσιαστική, άμεση και ειλικρινής. Να εστιάζει στην ουσία των αναγκών, να δημιουργεί άμεσες επαφές μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων και να αναπτύσσει εμπιστοσύνη.

Ο συνδυασμός των τεχνολογικών δυνατοτήτων με την πραγματική συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων, μπορεί να δημιουργήσει ένα πολύ καλύτερο πλαίσιο, τόσο για την οικονομική ανάπτυξη όσο και για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής. Σε αυτό εμείς επενδύουμε ώστε να έχουμε καλύτερα αποτελέσματα.

Εξάλλου, μια από τις μεγαλύτερες αξίες που ανέδειξε η πανδημία είναι η συνεργασία μέσα από κοινότητες για την επόμενη μέρα.

Ρένα Μπαρδάνη

Κωνσταντίνος Μανασάκης: Ο πυρήνας της βιωσιμότητας την επόμενη μέρα βρίσκεται στην ενσωμάτωση της υπευθυνότητας στην επιχειρηματική στρατηγική

Συνέντευξη στην Αλεξάνδρα Λεφοπούλου

Η πανδημία της COVID-19 ανέδειξε την ανάγκη στροφής προς τον άνθρωπο και τη βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων του. Η στροφή την επόμενη μέρα της πανδημίας στα θέματα βιωσιμότητας αναδεικνύει την ανάγκη εξέλιξης του στρατηγικού μοντέλου διοίκησης των επιχειρήσεων. Μεταξύ των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) ξεχωρίζει το θέμα της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων και των ανθρώπων συνολικά. Ο Κωνσταντίνος Μανασάκης, Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης και Συνεργαζόμενος Ερευνητής στο Düsseldorf Institute for Competition Economics, Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf, εξηγεί και περιγράφει, τη βιωσιμότητα την επόμενη μέρα της COVID-19, τον τρόπο που συνδέεται με τα θέματα υγείας και ασφάλειας, τον τρόπο που μεταβάλλεται το επιχειρηματικό μοντέλο, σε κλάδους όπως ο τουρισμός και η αγροδιατροφή.

θρωπογενής συνολικά), η οποία οδήγησε στην οικονομική ανάπτυξη, επιτεύχθηκε με ισχυρό αρνητικό περιβαλλοντικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Σήμερα αυτό το μοντέλο ανάπτυξης απειλεί πλέον άμεσα την κοινωνική σταθερότητα και τις προοπτικές της. Ο παραπάνω αντίκτυπος, έκφανση του οποίου αποτελεί σύμφωνα με τους ειδικούς η τρέχουσα πανδημία της COVID-19, θέτει με επιτακτικό και επιθετικό τρόπο σημαντικούς περιορισμούς στις προοπτικές μεγέθυνσης και ανάπτυξης.

Σε άρθρο της εφημερίδας Guardian, στις 25 Μαρτίου 2020, η Inger Andersen, Διευθύντρια του Περιβαλλοντικού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών, αναφέρει ότι «με την πανδημία του κορωνοϊού και τη συνεχιζόμενη κλιματική κρίση, η φύση μας στέλνει ένα μήνυμα». Στο ίδιο πλαίσιο, κορυφαίοι επιστήμονες δηλώνουν ότι η έκρηξη της COVID-19 αποτελεί «σαφή προειδοποιητική βολή» από τη φύση προς την ανθρωπότητα, η οποία «παίζει με φωτιά» όσο συνεχίζεται η υπερθέρμανση του πλανήτη και η καταστροφή οικοσυστημάτων. Σύμφωνα με την I. Andersen, το εμβόλιο και η θεραπεία για την COVID-19 αποτελούν τη βραχυπρόθεσμη προτεραιότητα, ωστόσο η μεσοπρόθεσμη ανάγκη αφορά στη βιωσιμότητα,

– Πώς αναδεικνύεται σε βασικό στόχο η βιωσιμότητα την επόμενη μέρα της COVID-19;

Κ. Μανασάκης: Στο πρόσφατο παρελθόν, ο κόσμος γνώρισε πρωτοφανή οικονομική ανάπτυξη. Ενδεικτικά, τα τελευταία 50 χρόνια το παγκόσμιο ΑΕΠ έχει αυξηθεί έξι φορές. Ωστόσο, η βιομηχανική δραστηριότητα (η αν-

με έμφαση στο περιβάλλον και στη σχέση του ανθρώπου με τα οικοσυστήματα.

Μέχρι και πριν από τρεις δεκαετίες, οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν γνώριζαν για τα της βιωσιμότητας και της κλιματικής αλλαγής, πόσω μάλλον να τα αντιληφθούν ως επιχειρηματικά θέματα. Ωστόσο, καθώς ο αντίκτυπος της κλιματικής αλλαγής άρχισε να γίνεται πιο έντονος, άρχισε να αποκαλύπτεται και η καίρια ευθύνη των επιχειρήσεων για την κλιματική αλλαγή. Στο διάστημα 1988-2016, 100 εταιρείες παρήγαγαν πάνω από το 70% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (CO₂) στον πλανήτη.

Παράλληλα, αναδεικνύεται ότι το μίγμα δημόσιων πολιτικών σχετικά με το περιβάλλον και τη λειτουργία των αγορών δημιουργεί το υπόβαθρο για τον αρνητικό αντίκτυπο των επιχειρηματικών πρακτικών στην κλιματική αλλαγή.

Σε αυτό το πλαίσιο, πολλοί ηγέτες επιχειρήσεων βλέπουν ήδη τη βιωσιμότητα ως κάτι περισσότερο από μία άσκηση επιχειρηματικής υπευθυνότητας που ενισχύει τη φήμη, κατευθύνοντας ένα μερίδιο των κερδών της επιχείρησης σε δράσεις που δημιουργούν «διαμοιραζόμενη αξία»: Επιτυγχάνουν οικονομικό κέρδος για τις ίδιες τις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα θετικό κοινωνικό ή/και περιβαλλοντικό αντίκτυπο, συμβάλλοντας στην επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ). Οι επιχειρήσεις τους ενσωματώνουν τη βιωσιμότητα στη στρατηγική και τις λειτουργίες για να αξιοποιήσουν νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες μέσω της καινοτομίας, να επιτύχουν κέρδη, να προσελκύσουν εργαζόμενους, πελάτες και επενδυτές και να εξασφαλίσουν την «κοινωνική άδεια» λειτουργίας τους. Υπάρχουν αυξανόμενα στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι υψηλότερες επιδόσεις σε θέματα βιωσιμότητας συνεπάγονται καλύτερες χρηματοοικονομικές επιδόσεις: μία ανασκόπηση 200 μελετών σχετικά με τη βιωσιμότητα και τις χρηματοοικονομικές επιδόσεις επιχειρήσεων κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το 90% των μελετών διαπιστώνουν ότι τα υψηλά περιβαλλοντικά, κοινωνικά και διακυβερνητικά πρότυπα μείωσαν το κόστος κεφαλαίου των επιχειρήσεων. Επίσης, το 80% των μελετών αναδεικνύει την ύπαρξη θετικής συσχέτισης μεταξύ των επιδόσεων των τιμών των μετοχών και των πρακτικών βιωσιμότητας.

– Με ποιον τρόπο συνδέονται τα θέματα Υγείας και Ασφάλειας με τα θέματα Βιώσιμης Ανάπτυξης;

Κ. Μανασάκης: Η επιχειρηματική υπευθυνότητα και η βιώσιμη ανάπτυξη αποτελούν διαδικασία μέσω της οποίας οι επιχειρήσεις διαχειρίζονται τις σχέσεις τους με τα ενδιαφερόμενα μέρη, τα οποία μπορούν να ασκήσουν πραγματική επιρροή στη λειτουργία τους. Για τον λόγο αυτό, οι δράσεις επιχειρηματικής υπευθυνότητας και βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να αντιμετωπίζονται ως επένδυση. Επομένως, οι επιχειρήσεις μπορούν να έχουν μία συνεκτική οικονομική, εμπορική και κοινωνική προσέγγιση, η οποία θα οδηγήσει σε μία μακροπρόθεσμη στρατηγική που θα ελαχιστοποιεί τους κινδύνους που συνδέονται με την αβεβαιότητα.

Εντός της επιχείρησης, οι υπεύθυνες πρακτικές αφορούν πρωτίστως τους εργαζόμενους και σχετίζονται με θέματα όπως οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο, η υγεία και η ασφάλεια και η διοίκηση αλλαγών. Οι πρακτικές αυτές αναδεικνύουν έναν τρόπο διοίκησης των αλλαγών και συμβιβασμού της κοινωνικής ανάπτυξης με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Οι επιχειρήσεις και οι αρμόδιες υπηρεσίες χάραξης πολιτικής εξετάζουν όλο και περισσότερο τους πρόσθετους τρόπους προώθησης της υγείας και της ασφάλειας, χρησιμοποιώντας τις ως κριτήρια για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών από άλλες επιχειρήσεις και ως στοιχείο για την προώθηση των προϊόντων ή των υπηρεσιών τους

Η υγεία και ασφάλεια στην εργασία αντιμετωπίζονται παραδοσιακά κυρίως μέσω της νομοθεσίας. Σήμερα ωστόσο, οι επιχειρήσεις και οι αρμόδιες υπηρεσίες χάραξης πολιτικής εξετάζουν ολοένα και περισσότερο τους πρόσθετους τρόπους προώθησης της υγείας και της ασφάλειας, χρησιμοποιώντας τις ως κριτήρια για την προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών από άλλες επιχειρήσεις και ως στοιχείο για την προώθηση των προϊόντων ή των υπηρεσιών

τους. Αυτά τα εθελοντικά συστήματα μπορούν να θεωρηθούν συμπληρωματικά ως προς τη νομοθεσία και τις δραστηριότητες ελέγχου των δημόσιων αρχών.

Επιπλέον, η τάση επιχειρήσεων και οργανισμών να προσεγγίσουν με πιο συστημικό τρόπο τα θέματα επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας έχει οδηγήσει στην ανάδειξη της επιχειρηματικής αξίας για θέματα όπως η ψυχολογική ενδυνάμωση των εργαζόμενων και η καλύτερη ισορροπία μεταξύ εργασίας, οικογένειας και αναψυχής/ψυχαγωγίας.

Συνολικά, η υγεία και ασφάλεια αποτελούν πεδίο, το οποίο βρίσκεται στην αιχμή της επιχειρηματικής υπευθυνότητας και καίριο πεδίο παρεμβάσεων για την ενίσχυση του κοινωνικού αντίκτυπου των επιχειρήσεων.

Η τάση επιχειρήσεων και οργανισμών να προσεγγίσουν με πιο συστημικό τρόπο τα θέματα επαγγελματικής υγείας και ασφάλειας έχει οδηγήσει στην ανάδειξη της επιχειρηματικής αξίας για θέματα όπως η ψυχολογική ενδυνάμωση των εργαζόμενων και η καλύτερη ισορροπία μεταξύ εργασίας και ελεύθερου χρόνου.

– Ποιες είναι οι τάσεις που αναδύονται την επόμενη μέρα της πανδημίας στα θέματα βιωσιμότητας;

Κ. Μανασάκης: Ο πυρήνας των τάσεων που αναδύονται την επόμενη μέρα της πανδημίας στα θέματα βιωσιμότητας αφορά στην ενσωμάτωση της υπευθυνότητας στην επιχειρηματική στρατηγική. Αναφερόμαστε, δηλαδή, στην ανάγκη για «στρατηγική επιχειρηματική υπευθυνότητα» την οποία θα μπορούσαμε να ορίσουμε ως διοίκηση της επιχείρησης προς το συμφέρον ενός ευρέος συνόλου ενδιαφερομένων μερών για την επίτευξη της μέγιστης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής αξίας μεσοπρόθεσμα έως μακροπρόθεσμα.

Η στρατηγική επιχειρηματική υπευθυνότητα ενσωματώνει στη διοίκηση της επιχείρησης:

- τα συμφέροντα των ενδιαφερομένων

μερών της, πέρα από τα συμφέροντα των μετόχων της

- τη διαμοιραζόμενη αξία, πέρα από τη χρηματοοικονομική κερδοφορία
- το μεσοχρόνιο και μακροχρόνιο ορίζοντα, πέρα από τα βραχυχρόνια χρηματοοικονομικά αποτελέσματα.

Η στρατηγική επιχειρηματική υπευθυνότητα κινείται από τον περιορισμό του αρνητικού αντίκτυπου στην εξεύρεση τρόπων ενίσχυσης του θετικού αντίκτυπου με την προώθηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνθηκών. Περιλαμβάνει εσωτερικές και εξωτερικές διαστάσεις και αναδεικνύει ευκαιρίες για διαμοιραζόμενη αξία. Πολλές ευκαιρίες για καινοτομίες προς όφελος της κοινωνίας, του περιβάλλοντος και της ανταγωνιστικότητας μίας επιχείρησης μπορούν να προκύψουν από την οργάνωση της αλυσίδας αξίας.

Την επόμενη μέρα της πανδημίας, εξίσου σημαντικό είναι να αναδειχθεί ο ρόλος που έχουν στη βιώσιμη ανάπτυξη οι πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Οι ΜΜΕ αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων και αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το μισό της επίσημης απασχόλησης παγκοσμίως. Οι ΜΜΕ, ως μεμονωμένες επιχειρήσεις, έχουν χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, οι αθροιστικές τους επιπτώσεις μπορούν να υπερβούν αυτές των μεγάλων επιχειρήσεων. Τα τελευταία χρόνια, η επιχειρηματική υπευθυνότητα έχει προταθεί ως μία από τις πιο αποτελεσματικές στρατηγικές για τη διαφοροποίηση και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ.

– Η δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών των επιχειρήσεων και οι πιστοποιήσεις γνωρίζουν ιδιαίτερη άνθηση τα τελευταία χρόνια. Πώς αποτυπώνεται η ανάγκη αυτή στα θέματα βιωσιμότητας και ιδιαίτερα στα θέματα που αφορούν στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, την επόμενη ημέρα της πανδημίας;

Κ. Μανασάκης: Η δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών σε μια έκθεση απολογισμού επιχειρηματικής υπευθυνότητας παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο μίας επιχείρησης –θετικό ή αρνητικό– στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Η σταθερή αύξηση του αριθμού των επιχειρή-

σεων που δημοσιεύει τέτοιου τύπου εκθέσεις υποδηλώνει τις αντίστοιχες αυξητικές τάσεις στις επιχειρήσεις που σχεδιάζουν και υλοποιούν ολοκληρωμένες στρατηγικές επιχειρηματικής υπευθυνότητας.

Τα οφέλη της δημοσιοποίησης έκθεσης απολογισμού επιχειρηματικής υπευθυνότητας εντοπίζονται στο ενδο-επιχειρηματικό και στο εξω-επιχειρηματικό περιβάλλον. Αναφορικά με το ενδο-επιχειρηματικό περιβάλλον, τα εν λόγω οφέλη είναι τα εξής:

- ανάπτυξη οράματος και στρατηγικής για τη βιωσιμότητα
- βελτίωση των συστημάτων διοίκησης διαδικασιών και στόχων
- προσδιορισμός ευκαιριών και απειλών
- προσέλκυση, κινητοποίηση και διατήρηση εργαζόμενων.

Τα οφέλη της δημοσιοποίησης μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών στο εξω-επιχειρηματικό περιβάλλον είναι τα εξής:

- βελτίωση της φήμης, επίτευξη εμπιστοσύνης και σεβασμού
- πρόσβαση σε χρηματοδότηση
- διαφάνεια και διάλογος με τα ενδιαφερόμενα μέρη
- επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος και ηγεσίας.

Η ανάγκη δημοσιοποίησης απολογισμών επιχειρηματικής υπευθυνότητας αποτυπώνεται και τεκμηριώνεται από δύο στοιχεία: πρώτον, από την ανάγκη των επιχειρήσεων να διαφοροποιηθούν και να αναδείξουν τον θετικό κοινωνικό/περιβαλλοντικό αντίκτυπο και τη δημιουργία διαμοιραζόμενης αξίας που προκαλεί η λειτουργία τους. Δεύτερον, από την ανάγκη τους να προλάβουν τυχόν πιέσεις από ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριφερόμενες ως «ευσυνειδητοί πολίτες» (good corporate citizens), προσαρμοσμένη στις εξελισσόμενες κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες των ενδιαφερομένων μερών.

Ιδιαίτερα στα θέματα που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, τα στοιχεία που δημοσιεύονται σε έναν απολογισμό επιχειρηματικής υπευθυνότητας τεκμηριώνουν τη σημασία και τον ρόλο του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης. Επιπλέον, η διεύ-

ρυνση της υγείας και ασφάλειας με θέματα όπως η ψυχολογική ενδυνάμωση των εργαζομένων και η καλύτερη ισορροπία μεταξύ εργασίας, οικογένειας και αναψυχής/ψυχαγωγίας, πέρα δηλαδή από το κανονιστικό πλαίσιο της υγείας και της ασφάλειας, τεκμηριώνει τον κοινωνικό αντίκτυπο της επιχείρησης.

Ιδιαίτερα στα θέματα που αφορούν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων, τα στοιχεία που δημοσιεύονται σε έναν απολογισμό επιχειρηματικής υπευθυνότητας τεκμηριώνουν τη σημασία και το ρόλο του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης.

– Οι κλάδοι της αγροδιατροφής και του τουρισμού είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για την Κρήτη. Η COVID-19 τους άγγιξε ως ιδιαίτερα ευαίσθητους για την υγεία και την ασφάλεια εργαζομένων και κοινού. Πώς θα πρέπει να εξελιχθούν στο άμεσο μέλλον προκειμένου να παραμείνουν βιώσιμοι;

Κ. Μανασάκης: Οι κλάδοι της αγροδιατροφής και του τουρισμού συστήνουν τον πυρήνα της οικονομίας και της απασχόλησης του νησιού. Επιπλέον, λόγω των διακλαδικών διασυνδέσεων, η αξία που παράγεται σε αυτούς τους κλάδους προκαλεί αλυσιδωτό οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό αντίκτυπο σε όλη την Κρήτη. Ωστόσο, τα κυρίαρχα επιχειρηματικά μοντέλα στα οποία βασίζεται η δημιουργία αξίας στους δύο παραπάνω κλάδους βασίζονται στην εποχικότητα και τη χαμηλή διαφοροποίηση. Η κλιματική αλλαγή δημιουργεί προκλήσεις για το κυρίαρχο επιχειρηματικό μοντέλο στον τουρισμό, το οποίο βασίζεται στις παραθαλάσσιες καλοκαιρινές διακοπές, αδυνατώντας να ενσωματώσει περιοχές της ενδοχώρας και χρονικές περιόδους εκτός καλοκαιριού. Επομένως, στον κλάδο του τουρισμού στην Κρήτη, υπάρχει μια διαφυγούσα αξία. Επιπλέον, λόγω της χαμηλής διαφοροποίησης του προορισμού, σε σχέση με άλλους μεσογειακούς προορισμούς, τα περιθώρια κέρδους είναι χαμηλά και τα συνολικά κέρδη εξαρτώνται από τον αριθμό των τουριστών σε μεγάλες ξενοδο-

χειακές μονάδες, αναδεικνύοντας το θέμα του περιβαλλοντικού αντίκτυπου του τουρισμού στην Κρήτη. Η παραπάνω ανάλυση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ακόμα και χωρίς την κλιματική αλλαγή, το κυρίαρχο επιχειρηματικό μοντέλο στον τουρισμό στην Κρήτη δεν είναι οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμο, με συνέπεια φθίνοντα εισοδήματα και αρνητικό αντίκτυπο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Η κλιματική αλλαγή δημιουργεί προκλήσεις για το κυρίαρχο επιχειρηματικό μοντέλο στον τουρισμό και την αγροδιατροφή

Παρόμοια επιχειρήματα ισχύουν και για τον κλάδο της αγροδιατροφής, ο οποίος επιπλέον δεν είναι ενσωματωμένος στην αλυσίδα αξίας του τουρισμού και εξαρτάται από τις εξαγωγές χαμηλής διαφοροποίησης προϊόντων.

Επομένως, οι κλάδοι της αγροδιατροφής και του τουρισμού, αν και οι πλέον σημαντικοί για την Κρήτη, τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζουν προβλήματα βιωσιμότητας, τα οποία έρχεται να επιδεινώσει η COVID-19 με συνεπαγόμενο ιδιαίτερα υψηλό οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Ειδικά στον κλάδο του τουρισμού, η υγεία και η ασφάλεια των εργαζομένων αποτελεί επιπλέον ρίσκο με πολλαπλασιαστική δυναμική διάδοσης του ιού στην κοινωνία.

Η ανάπτυξη της αγροδιατροφής οφείλει να βασιστεί σε πρότυπα βιωσιμότητας προκειμένου να εξασφαλίσει αυξημένη παραγωγικότητα, υψηλά περιθώρια κέρδους, ισχυρή εξαγωγική δυναμική και επιπλέον, να συμβάλει στην υγεία και την ευεξία των καταναλωτών: τα νέα επιχειρηματικά μοντέλα περιλαμβάνουν νέες μεθόδους αναπαραγωγής φυτών, χρήση βιολογικών λιπασμάτων, καθώς και δίαιτες ζώων και ειδικά συστατικά ζωοτροφών, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της αγροτικής παραγωγής και της κτηνοτροφίας. Επιπλέον, το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της αγροδιατροφής θα πρέπει να προσεγγιστεί υπό το πρίσμα της προστασίας των οικοσυστημάτων με βάση το νερό και τη μείωση των καλλιεργειών υψηλής έντασης νερού. Ειδικά για την περίπτωση της Κρήτης, η Κρητική Διατροφή αποτελεί αναξιποίητο σύμπλεγμα ανάδειξης επιχειρηματικών μοντέλων παραγωγής και κατανάλωσης της τροφής.

Αναφορικά με τον τουρισμό, οι διεθνείς τάσεις δείχνουν τις δυνατότητες ανάπτυξης επιχειρηματικών μοντέλων που βασίζονται σε μικρού μεγέθους καταλύματα με χαμηλό περιβαλλοντικό αντίκτυπο, συνδεδεμένα με την ενδοχώρα και την υγιεινή διατροφή στην κατεύθυνση των βιώσιμων διατροφικών τουριστικών προορισμών, με την έννοια της ενσωμάτωσης της βιωσιμότητας στις υπηρεσίες φιλοξενίας, στη διατροφή και τη μεταξύ τους διασύνδεση για βιωματικό τουρισμό.

Ο Κωνσταντίνος Μανασάκης είναι οικονομολόγος (MBA, PhD), Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Κρήτης και Συνεργαζόμενος Ερευνητής στο Düsseldorf Institute for Competition Economics, Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf.

Έχει πτυχίο από το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθήνας, Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (MBA) στα «Τεχνοοικονομικά Συστήματα» από τη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και Διδακτορικό Δίπλωμα από το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Τα επαγγελματικά του ενδιαφέροντα εστιάζουν στα παρακάτω πεδία: επιχειρηματικότητα και διοίκηση καινοτομίας, Εταιρική διακυβέρνηση, Επιχειρηματική στρατηγική και στρατηγική διοίκηση, Επιχειρηματική υπευθυνότητα και βιώσιμη ανάπτυξη με έμφαση σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Σε αυτά τα πεδία έχει δημοσιεύσει σε έγκριτα διεθνή επιστημονικά περιοδικά, έχει προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε επιχειρήσεις και οργανισμούς και έχει συμμετάσχει σε διεθνή και εθνικά έργα έρευνας και ανάπτυξης.

Ασφάλεια και Υγεία Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Α.Κ.Κ. εν μέσω Covid-19

των Ιωάννη-Μιλτιάδη Βαμβακάκη¹ και Δρ. Φωτεινής Κωνσταντακοπούλου²

Η έρευνα της ασφάλειας και υγείας των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Αγροτικών Καταστημάτων Κράτησης εν μέσω Covid-19, πραγματοποιήθηκε μετά από άδεια του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, χωρίς να διασαλευτεί η ομαλή λειτουργία των Καταστημάτων. Τα εξαγόμενα συμπεράσματα είναι πολύ σημαντικά μιας και μέχρι σήμερα έχει γίνει ελάχιστη αναφορά στους εργαζομένους των Α.Κ.Κ.

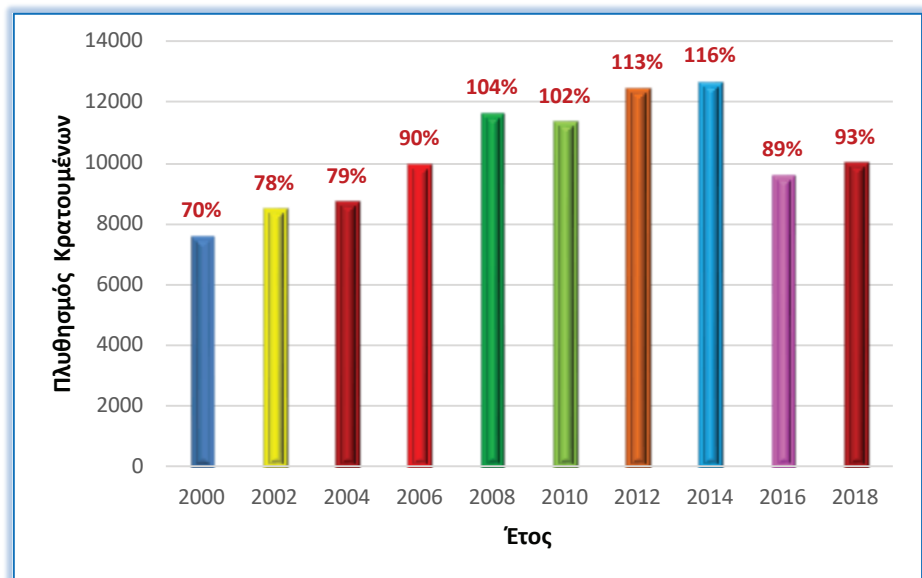
Λέξεις-Κλειδιά: Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης, σωφρονιστικοί υπάλληλοι, ασφάλεια, Covid-19

Εισαγωγή

Παγκοσμίως, όλα τα κράτη μετά την εξάπλωση της Covid-19 έλαβαν, στον βαθμό που ήταν εφικτό, τα κατάλληλα μέτρα για να αποφευχθεί η διασπορά του. Τα Καταστήματα Κράτησης αποτελούν μία από τις κοινωνικές ομάδες, η οποία βρίσκεται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση, μιας και μπορεί

πολύ εύκολα να εξαπλωθεί ο κορωνοϊός.

Στο **Σχήμα 1** παρουσιάζεται η επίσημη συνολική χωρητικότητα κρατουμένων στα Ελληνικά Καταστήματα Κράτησης [5] καθώς και ο αριθμός των κρατουμένων τον Απρίλιο του 2020 (**Πίνακας 1**).

Σχήμα 1

Πληθυσμός κρατουμένων ανά έτος και ποσοστό αριθμού κρατουμένων ως προς τη χωρητικότητα των Καταστημάτων Κράτησης.

¹ Ο κος Βαμβακάκης είναι Μηχανολόγος Μηχανικός, MSc Διαχείριση Τεχνικών Έργων - Σωφρονιστικός Υπάλληλος Α.Κ.Κ.

² Η Δρ. Κωνσταντακοπούλου είναι Σύμβουλος Καθηγήτρια στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Πίνακας 1: Ποσοστό κρατούμενων στα Ελληνικά Καταστήματα Κράτησης - 1/4/2020

Έτος	1/4/2020
Μέγιστος αριθμός χωρητικότητας Κρατούμενων	10.055
Αριθμός Κρατούμενων	11.966
Ποσοστό %	113%

Πολλοί κρατούμενοι λαμβάνουν άδειες ή δέχονται καθημερινά επισκεπτήρια. Επιπλέον, οι Σωφρονιστικοί Υπάλληλοι όταν τελειώνει η εργασία τους, έρχονται σε επαφή με την ευρύτερη κοινωνία. Στην Ελλάδα, η Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, συνέταξε σχέδιο για την πρόληψη και τη διαχείριση κρουσμάτων κορωνοϊού. Ένα από τα πρώτα μέτρα που ελήφθησαν ήταν η αναστολή των επισκέψεων των συγγενών των κρατούμενων στο πλαίσιο των μέτρων για τον περιορισμό της εξάπλωσης της επιδημίας Covid-19. Την περίοδο της μεγάλης έξαρσης του ιού, σε κανένα Κατάστη-

μα Κράτησης δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί ελεύθερο επισκεπτήριο, αλλά και κανένας κρατούμενος να λάβει άδεια. Επίσης, όπως παρουσιάζεται στον **Πίνακα 2**, είναι ιδιαίτερα υψηλό το ποσοστό των προφυλακιστέων κρατούμενων [5]. Στο πρωτόκολλο των ενεργειών που δίνονται από το κράτος, υπάρχουν αυστηρές οδηγίες στους σωφρονιστικούς υπαλλήλους για υποχρεωτική εφαρμογή των κανόνων υγιεινής, που περιλαμβάνουν μέχρι και απολύμανση στις χειροπέδες. Το σχέδιο δράσης προβλέπει πως σωφρονιστικοί υπάλληλοι, καθώς και εθελοντές νοσηλευτές του Ερυθρού Σταυρού θα εκπαιδεύονται από τον ΕΟΔΥ, ώστε να μπο-

ρούν να εξετάζουν τους νεοαφιχθέντες κρατούμενους.

Σε περίπτωση ύποπτου κρούσματος ο κρατούμενος μεταφέρεται στο ιατρείο των φυλακών για εξετάσεις, ενώ ενημερώνεται ο ΕΟΔΥ. Ο Διευθυντής του Καταστήματος Κράτησης διαμορφώνει ειδικό χώρο απομόνωσης με επαρκή αερισμό που θα απολυμαίνεται. Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι πρέπει να καταγράψουν όλα τα άτομα που ήρθαν σε επαφή. Οι συκρατούμενοί του τίθενται σε υποχρεωτικό εγκλεισμό στο κελί τους, με απαγόρευση προαυλισμού. Εάν το δείγμα είναι θετικό, θα πρέπει να γίνεται μεταγωγή του ασθενούς σε συγκεκριμένα κέντρα νοσηλείας.

Πίνακας 2: Αριθμός προφυλακιστέων στα Ελληνικά Καταστήματα Κράτησης

Έτος	Αριθμός προφυλακιστέων κρατούμενων	Ποσοστό στο σύνολο των κρατούμενων	Αριθμός προφυλακιστέων /100.000 εθνικού πληθυσμού
2000	2217	29.1%	20
2005	2481	28.4%	22
2010	3541	31.2%	31
2015	2470	20.9%	23
2020 (1/4/2020)	2892	26.6%	29

Οι κίνδυνοι για την ασφάλεια και την υγεία των σωφρονιστικών υπαλλήλων στα Αγροτικά Καταστήματα Κράτησης, αφο-

ρούν σε μεγάλο αριθμό εργαζομένων, καθώς το ελληνικό σωφρονιστικό σύστημα περιλαμβάνει τέσσερα (4) Αγροτικά

Καταστήματα Κράτησης. Μέχρι σήμερα έχει γίνει ελάχιστη αναφορά στο προσωπικό των φυλακών και στους σωφρο-

στικούς υπαλλήλους των Α.Κ.Κ. που κάνουν χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού. Ο πληθυσμός των Αγροτικών Φυλακών είναι συνεχώς μεταβαλλόμενος και πολυπολιτισμικός, επομένως το ανθρώπινο δυναμικό που

εργάζεται σε αυτές για να είναι αποτελεσματικό, απαιτείται να είναι ικανοποιητικά εκπαιδευμένο, αλλά και επαρκές σε αριθμό και σε οικονομικούς πόρους.

Σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση 14088/2019, τα Αγροτικά Καταστήματα Κράτησης απέκτησαν Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας [1-4]. Με τον τρόπο αυτό:

Σύμφωνα με τα άρθρα 58 και 59 της Υ.Α. 14088/2019 [1], στα Αγροτικά Καταστήματα Κράτησης υπάρχουν ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι και εγκληματολόγοι, οι οποίοι αποτελούν το ειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό του Καταστήματος. Ως σωφρονιστικοί υπάλληλοι θεωρούνται όλοι οι εργαζόμενοι στα Α.Κ.Κ. εφόσον σύμφωνα με τη νομοθεσία, με τη συνεργασία τους συμβάλλουν στην αγωγή των κρατουμένων και στην ομαλή επανένταξή τους στο κοινωνικό και επαγγελματικό σύνολο.

Τα περισσότερα από τα Αγροτικά Καταστήματα Κράτησης που υπάρχουν σήμερα, είχαν κατασκευαστεί σε ελώδεις εκτάσεις, οι οποίες είχαν αποξηραθεί με διάφορα έργα, για την μετατροπή τους σε καλλιεργήσιμες και πλήρως αξιοποιήσιμες περιοχές. Στο παρελθόν υπήρχαν αναφορές για σο-

βαρά κρούσματα ελονοσίας σε κρατούμενους και σε σωφρονιστικούς υπαλλήλους. Σύμφωνα με την Υ.Α. 14088/2019 [1], σήμερα στα Α.Κ.Κ. υπάρχει ο Ιατρός του Καταστήματος, ο οποίος γνωστοποιεί στον Διευθυντή, εάν κάποιος κρατούμενος ή σωφρονιστικός υπάλληλος πάσχει ή εικάζεται ότι πάσχει από κάποιο λοιμώδες μεταδοτικό νόσημα, για τις περαιτέρω ενέργειες προφυλακτικού περιορισμού ή για μεταφορά του σε κάποιο νοσηλευτικό ίδρυμα.

Με αυτόν τον τρόπο προστατεύεται η υγεία των υπόλοιπων κρατουμένων, των σωφρονιστικών υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού του καταστήματος αλλά και η δημόσια υγεία, εφόσον πολλά από τα προϊόντα που παράγονται, πωλούνται σε διάφορους φορείς και ιδρύματα, όπως για παράδειγμα αρτοσκευάσματα

ή γλυκίσματα σε νοσοκομεία, παιδικούς σταθμούς, κατασκηνώσεις, άλλα καταστήματα κράτησης κ.ά. Η επίβλεψη των κρατουμένων στις εξωτερικές ομάδες εργασίας, τις κτηνοτροφικές ή άλλες εργασίες που εκτελούνται στους αγρούς του Καταστήματος, όπως φαίνεται στο **Σχήμα 2**, μπορεί να δημιουργήσει επιπρόσθετα προβλήματα υγείας και ασφάλειας. Οι κρατούμενοι στις αγροτικές φυλακές εργάζονται έως το μεσημέρι, κάτω από την επίβλεψη των σωφρονιστικών υπαλλήλων και των «λογοτιμητών». Οι λογοτιμητές είναι συνήθως ισοβίτες που έχουν εκτίσει μεγάλο μέρος της ποινής τους και έχουν καλή διαγωγή. Ζουν σε ημιελεύθερο καθεστώς, σε ανεξάρτητους οικισμούς μέσα στην έκταση των αγροτικών φυλακών.

Σχήμα 2: Εξωτερική επίβλεψη σε Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης

Στα αρχεία του Καταστήματος Κράτησης, υπάρχουν:

- ο ατομικός φάκελος του κρατουμένου, που αναγράφει τα φάρμακα που λαμβάνει, τις διαγνωσμένες ασθένειες, τα εμβόλια και ότι άλλο έχει σχέση με την υγεία του
- τα βιβλία αιμοληψίας, εμβολιασμών, ψυχιατρικών φαρμάκων, θυμάτων επίθεσης και κακομεταχείρισης
- το βιβλίο καταχώρησης ασθενών με μεταδοτικά νοσήματα όπου αναγράφεται το είδος της νόσου, η διάρκειά της, η φαρμακευτική αγωγή και η πορεία της νόσου.

Η ψυχολογική δυσφορία ή η ένταση που προέρχεται από την έκθεση σε στρεσογόνους παράγοντες, οι οποίοι θέτουν υπέρμετρες απαιτήσεις σε έναν εργαζόμενο είναι ιδιαίτερα έντονη στα Καταστήματα Κράτησης. Όταν ένας εργαζόμενος πιστεύει πως οι προσωπικές του ικανότητες δεν επαρκούν στην ανταπόκριση των συγκεκριμένων απαιτήσεων του περιβάλλοντος και της εργασίας του, αρχίζει να νιώθει stress, το οποίο στα Α.Κ.Κ. πιθανόν να πηγάζει από την επικινδυνότητα του επαγγέλματος εξαιτίας της πιθανής βίας, το χαμηλό πολλές

φορές εισόδημα, την έλλειψη προσωπικού, την υπερωριακή απασχόληση, την περιορισμένη προοπτική ανέλιξης, τις εργασιακές σχέσεις μεταξύ των συναδέλφων κ.ά.

Επιπρόσθετα, το σύνδρομο Mobbing που οφείλεται στις επαναλαμβανόμενες επιθέσεις, σωματικές ή ψυχολογικές με επικρίσεις ή γενικά ενέργειες που θίγουν την επαγγελματική και κοινωνική εικόνα κάποιου υπαλλήλου είναι ένα συχνό φαινόμενο στα Καταστήματα Κράτησης. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η μείωση της απόδοσης του εργαζομένου, η ιατρική και ψυχοθεραπευτική περίθαλψη και η αύξηση των απουσιών του από την εργασία. Για τον λόγο αυτόν είναι απαραίτητο να διερευνώνται οι αιτίες πρόκλησής του στον εργασιακό χώρο και να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε είναι έρευνα εντός Αγροτικών Καταστημάτων Κράτησης, μετά από σχετικά άδεια από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, χρησιμοποιώντας ανώνυμο διερευνητικό ερωτηματολόγιο, όπου απάντησαν οικειοθελώς 118 Σωφρονιστικοί Υπάλληλοι.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το χρονικό διάστημα Φεβρουάριος έως Μάιος του 2020. Το γεγονός ότι αυτή η διαδικασία δεν διασαλεύει την ομαλή λειτουργία των καταστημάτων και τηρούνται όλοι οι κανόνες ερευνητικής δεοντολογίας και προστασίας των προσωπικών δεδομένων των ατόμων που συμμετέχουν στην έρευνα, προσφέρει μία καλή ευκαιρία να εξαχθούν χρήσιμα ερευνητικά αποτελέσματα για την αξιοποίησή τους προς όφελος της κοινωνίας. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήματα γενικών στοιχείων εργασίας, καθώς και ερωτήματα που αφορούν στους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των σωφρονιστικών υπαλλήλων στα Αγροτικά Καταστήματα Κράτησης. Αντικείμενο της έρευνας είναι η διερεύνηση απόψεων των σωφρονιστικών υπαλλήλων για τους κινδύνους που αφορούν στην ασφάλεια και την υγεία τους και όχι η στοχοποίηση ή ενοχοποίηση κάποιου συγκεκριμένου καταστήματος κράτησης.

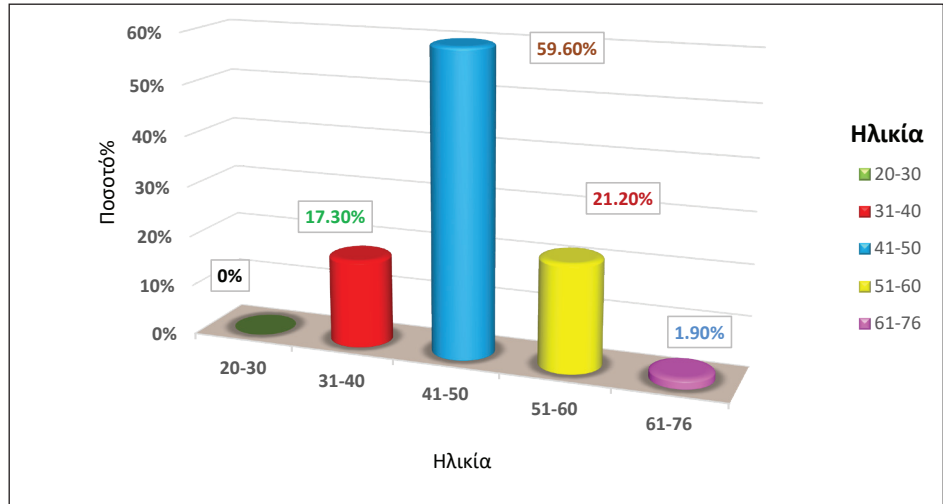
Στατιστικά στοιχεία της έρευνας

Η πλειονότητα των εργαζομένων στα Αγροτικά Καταστήματα Κράτησης είναι από 41 έως 50 ετών, όπως παρουσιάζεται στο **Σχήμα 3**. Η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων είναι άνδρες και αποτελούν το 73%. Οι περισσότεροι εργαζόμενοι είναι απόφοιτοι λυκείου με ποσοστό 50% και ακολουθούν οι απόφοιτοι ανώτερης σχολής με 20,4%. Οι υπάλληλοι που υπηρετούν από 26 έως 30 έτη αποτελούν το 8% και μόλις το 4% αποτελούν οι υπάλληλοι

που υπηρετούν από 31 έως 35 έτη σε Α.Κ.Κ. Σύμφωνα με τα ποσοστά της έρευνας προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων, είναι έμπειροι σωφρονιστικοί υπάλληλοι με αρκετά χρόνια υπηρεσίας σε Καταστήματα Κράτησης. Παραπάνω από τους μισούς σωφρονιστικούς υπαλλήλους (56%) εργάζονται σε εξωτερικό χώρο για τις διάφορες εργασίες που εκτελούνται στο Α.Κ.Κ., όπως επίβλεψη στα χωράφια, κτηνοτροφικές εργασίες κ.ά.

Για να γίνει εκτίμηση των κινδύνων του προσωπικού φύλαξης των Αγροτικών Καταστημάτων Κράτησης πρέπει να ληφθεί υπόψη:

- η θέση εργασίας και τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους
- ο αριθμός των νέων σωφρονιστικών υπαλλήλων, λόγω της απειρίας τους
- ο εξοπλισμός που διαθέτει ο σωφρονιστικός υπάλληλος, τα υλικά ή τα εργαλεία (γεωργικά, κτηνοτροφικά κ.ά.) που χρησιμοποιούνται από τους κρατούμενους στις διάφορες εργασίες
- το είδος των εργασιών και ο τρόπος που εκτελούνται
- το επίπεδο γνώσεως των εκτελούμενων καθηκόντων σε κάθε θέση εργασίας
- ο τρόπος διαχείρισης των κρατούμενων
- ο χρόνος εκτέλεσης της εργασίας
- οι αναγνωρισμένοι κίνδυνοι και οι πηγές τους
- παλαιότερα εργασιακά

Σχήμα 3: Ηλικία Σωφρονιστικών υπαλλήλων

ατυχήματα υπαλλήλων

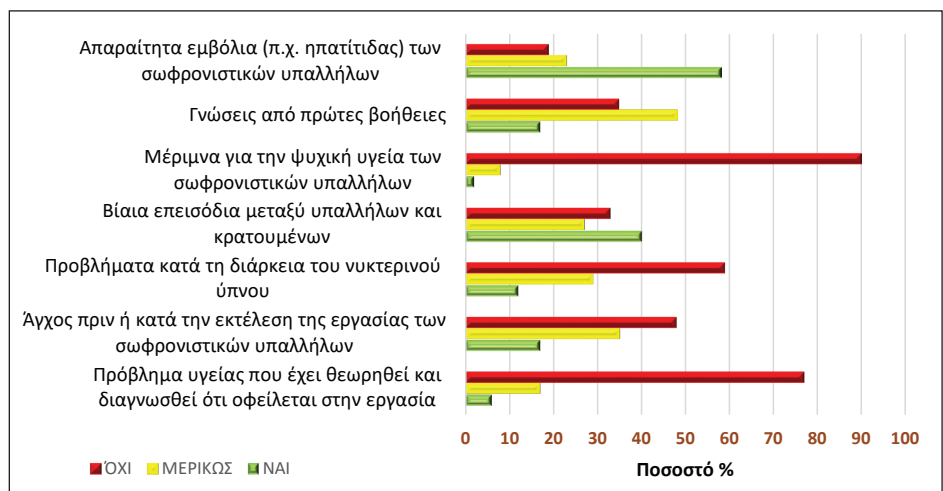
- επεισόδια μεταξύ υπαλλήλων – κρατουμένων ή μεταξύ κρατουμένων
- οι δυνατότητες των Α.Κ.Κ. (οικονομικές, τεχνικές, οργανωτικές).

υπάρχει μεγάλος αριθμός υπάλληλων, ο οποίος δεν έχει εμβολιαστεί σωστά ή δεν έχει τις απαραίτητες γνώσεις για πρώτες βοήθειες. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων υποστηρίζει πως δεν υπάρχει μέριμνα για την ψυχική τους υγεία και εμφανίζουν υψηλά επίπεδα άγχους πριν ή κατά την εκτέλεση της εργασίας τους. Ένα ποσοστό 41% των υπαλλήλων εμφανίζει προβλήματα στον νυχτερινό ύπνο. Παρόλ' αυτά δεν θεωρούν ότι έχει διαγνωστεί σε αυτούς πρόβλημα υγείας που σχετίζεται άμεσα με την εργασία τους.

Επιλεγμένα αποτελέσματα

Στη συνέχεια ακολουθούν επιλεγμένα αποτελέσματα από την έρευνα με ερωτηματολόγιο όπου απάντησαν οικειοθελώς 118 σωφρονιστικοί υπάλληλοι που διεξήχθη εντός Αγροτικών Καταστημάτων Κράτησης.

Στο **Σχήμα 4** φαίνεται πως

Σχήμα 4: Υγεία εργαζομένων

Στο ερώτημα εάν έχει νοσήσει ποτέ κάποιος υπάλληλος από μεταδοτική ασθένεια ή Covid-19 που έχει εντοπιστεί εντός του Α.Κ.Κ, όπως παρουσιάζεται στο **Σχήμα 5**, η μεγαλύτερη μερίδα των σωφρονιστικών υπαλλήλων και ειδικότερα το 84,78% απάντησε ότι δεν έχει νοσήσει ποτέ κάποιος από μεταδοτική ασθένεια που έχει εντοπιστεί εντός του Α.Κ.Κ. Υπάρχει όμως και ένα ποσοστό 8,7% που απαντάει ότι έχουν νοσήσει 2~10 άτομα από μεταδοτική ασθένεια, όπως ο ιός της Γρίπης.

σμός, πηλημύρα κ.ά. Το 45% των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων θεωρεί πως δεν έχει λάβει επαρκή εκπαίδευση και ειδικευση για επιμέρους καθήκοντα που τους ανατίθενται όπως γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες, αρτοζαχαροπλαστικό κ.ά., ενώ το 43% δηλώνει μερικώς εκπαιδευμένο και ειδικευμένο στα επιμέρους καθήκοντα ανάθεσης.

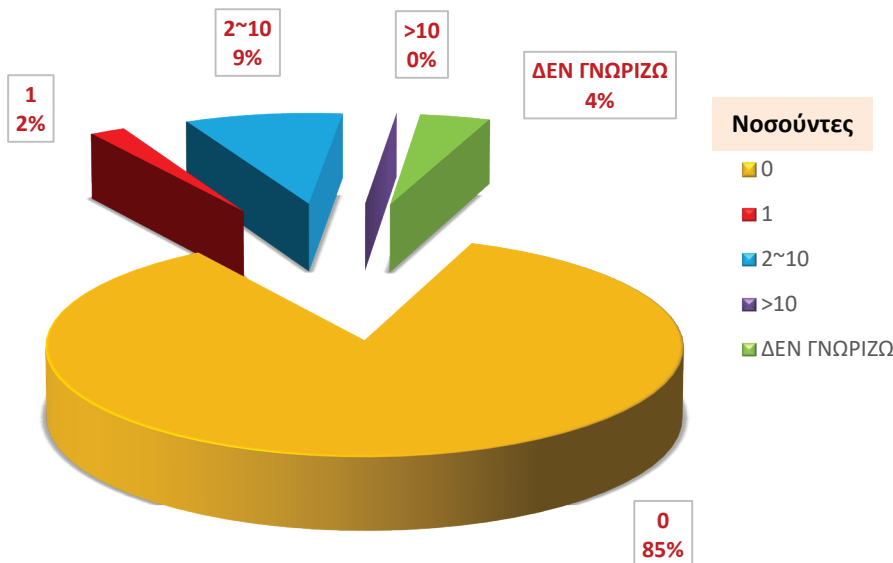
Σημαντικό σημείο αποτελεί πως το 48% του προσωπικού που συμμετείχε στην έρευνα, απάντησε ότι δεν έχει συμμετάσχει σε επιμορφωτικά σε-

στην ασφάλεια των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων, όπως επίσης οι επισκέψεις των θρησκευτικών πνευματικών καθοδηγητών των κρατουμένων.

Όπως παρουσιάζεται στο **Σχήμα 7**, ένα μεγάλο ποσοστό (43%) των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων δεν θεωρεί ότι είναι επαρκής η ασφάλειά τους στις ομάδες εργασίας στους αγρούς ούτε η συνεργασία μεταξύ των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων είναι πάντα αρκετά καλή. Ανησυχητικά στοιχεία αποτελούν πως το 76% δεν γνωρίζει εάν υπάρχει Τεχνικός Ασφαλείας. Επίσης, δεν θεωρείται επαρκής ο φωτισμός κατά τη νυχτερινή βάρδια ενώ υποδεικνύουν αρκετά πιθανά σημεία ανάπτυξης πυρκαγιάς. Η συντριπτική πλειοψηφία των υπαλλήλων (89%) πιστεύει πως τα τεχνικά μέσα (συναγερμοί, ασύρματοι) δεν επαρκούν για την ασφάλεια των σωφρονιστικών υπαλλήλων. Παρόμοια είναι και η γνώμη τους για τα στατικά στοιχεία όπως κιγκλίδες, τοίχοι κ.ά., τα οποία θεωρούν πως δεν προσφέρουν αρκετή ασφάλεια.

Όπως φαίνεται στο **Σχήμα 8**, μόνο το 49% των σωφρονιστικών υπαλλήλων του Α.Κ.Κ. πιστεύει ότι το ειδικό επιστημονικό προσωπικό συμβάλλει θετικά στην ψυχική υγεία των κρατουμένων, άρα και στην ασφάλειά τους. Το 8% είναι αρνητικό ως προς τη συμβολή του ειδικού επιστημονικού προσωπικού στην ψυχική υγεία των κρατουμένων άρα και των υπαλλήλων.

Οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι εκτιμούν ότι η πιο επικίνδυνη περίοδος για τη δημιουργία βίαιου επεισοδίου όπως φαί-

Σχήμα 5: Πλήθος υπαλλήλων που έχουν νοσήσει από μεταδοτική ασθένεια ή Covid-19

Όπως παρουσιάζεται στο **Σχήμα 6**, η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων θεωρεί ότι δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός Σωφρονιστικών Υπαλλήλων που υπηρετούν στα Καταστήματα Κράτησης για την αντιμετώπιση επικίνδυνων καταστάσεων, όπως βίαια επεισόδια μεταξύ κρατουμένων, υπαλλήλων και κρατουμένων, πυρκαγιά, σει-

μινάρια. Η πλειονότητα των υπαλλήλων (85%) θεωρεί ότι το φαινόμενο της ριζοσπαστικοποίησης, όπως κρατούμενοι με ακραίες θρησκευτικές ή πολιτικές (εθνικιστικές) πεποιθήσεις, αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια των σωφρονιστικών υπαλλήλων στα Α.Κ.Κ. Τα επισκεπτήρια φαίνεται πως λειτουργούν ευεργετικά στους κρατούμενους και συμβάλλουν

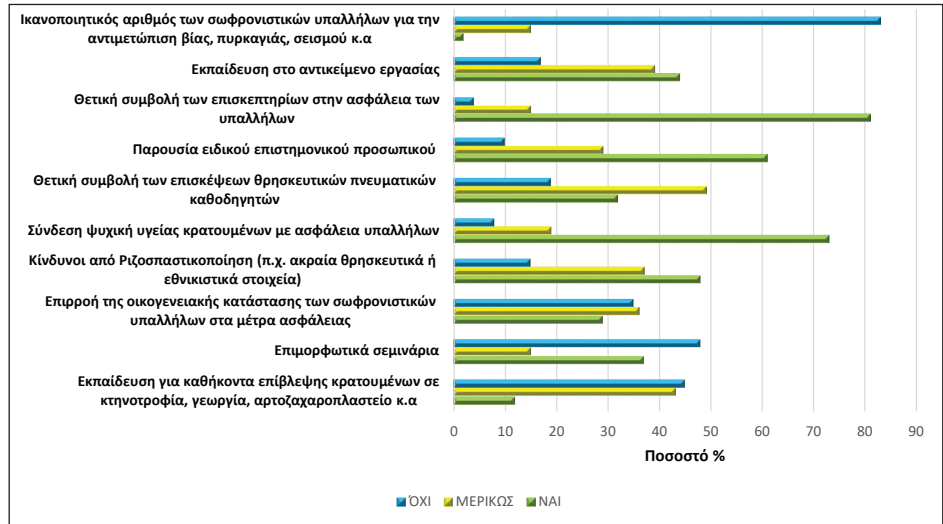
νεται στο **Σχήμα 9**, είναι η περίοδος κατά την εργασία των κρατουμένων και ακολουθεί το βράδυ πριν την νυκτερινή κατάκλιση, όπως επίσης η ώρα της διανομής φαγητού.

Ένα σημαντικό σημείο είναι πως για να μεταχθεί ένας κρατούμενος σε Α.Κ.Κ. πρέπει να έχει εκτίσει μεγάλο μέρος της ποινής του σε δικαστική φυλακή, να έχει πάρει τουλάχιστον μία άδεια και να έχει επιστρέψει και να παρουσιάζει καλή συμπεριφορά.

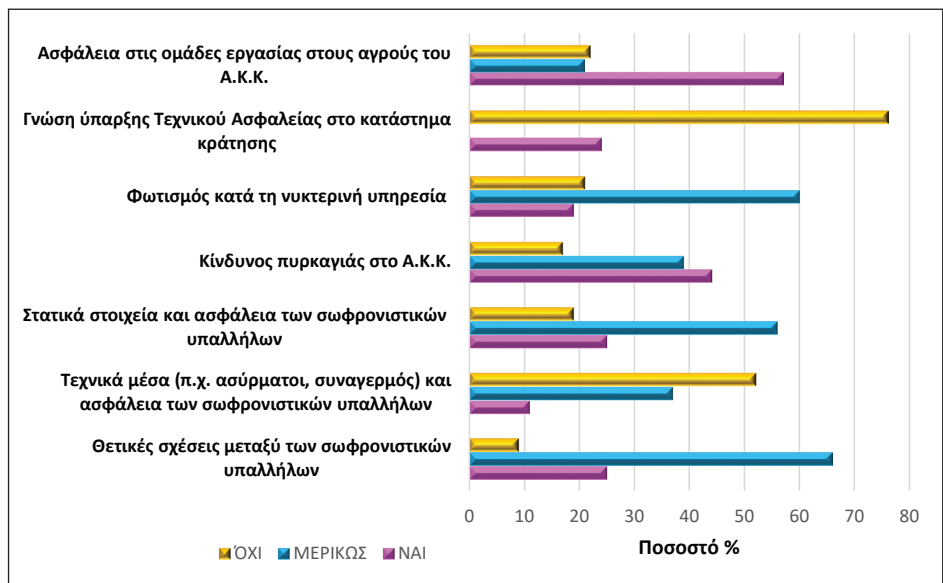
Συμπεράσματα

Σύμφωνα με την έρευνα που διενεργήθηκε, διακρίνεται η ανάγκη στελέχωσης του καταστήματος με νέους ανθρώπους κάτω των 30 ετών που θα συμβάλλουν στην ανανέωση του προσωπικού και στην εύρυθμη λειτουργία του, εφόσον πρώτα εκπαιδευτούν επιτυχώς. Παρολ' αυτά, η μεγαλύτερη μερίδα των υπαλλήλων είναι αρκετά έμπειροι εφόσον έχουν πολλά έτη υπηρεσίας σε Καταστήματα Κράτησης.

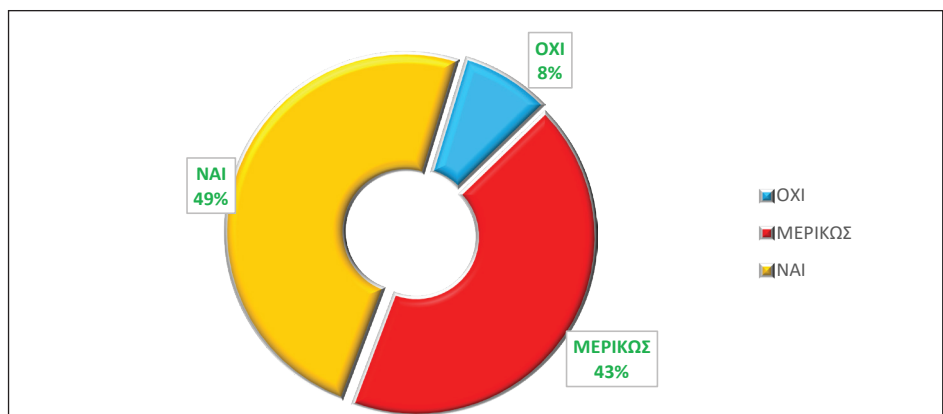
Η πλειονότητα του προσωπικού είναι εκπαιδευμένοι στο αντικείμενο εργασίας τους, αλλά όχι αρκετά εκπαιδευμένοι και ειδικευμένοι σε επιμέρους καθήκοντα που τους ανατίθενται. Κρίνεται αναγκαία η συνεχόμενη επιμόρφωση και η συμμετοχή όλων των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων σε σεμινάρια για την απόκτηση περαιτέρω ειδικών γνώσεων. Η πιο επικίνδυνη περίοδος της ημέρας για τη δημιουργία κάποιου επεισοδίου θεωρείται ότι είναι κατά την εργασία των κρατουμένων και λιγότερο πριν τη νυκτερινή κατάκλιση.

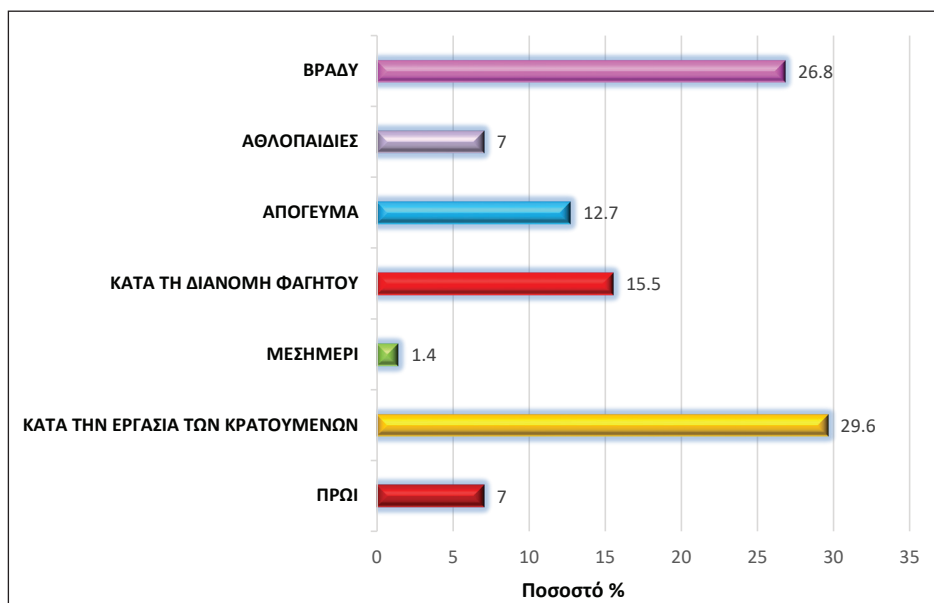
Σχήμα 6: Επιρροή παραγόντων στην ασφάλεια και υγεία των εργαζομένων στα Α.Κ.Κ.

Σχήμα 7: Κίνδυνοι στην ασφάλεια των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων

Σχήμα 8: Συμβολή του ειδικό επιστημονικό προσωπικό στην ψυχική υγεία των κρατουμένων στο Α.Κ.Κ.

Σχήμα 9: Χρονική περίοδος όπου εκτιμάται ως πιο επικίνδυνη για τη δημιουργία επεισοδίου.

Η ψυχική υγεία των κρατουμένων φαίνεται να σχετίζεται με την ασφάλεια των υπαλλήλων, καθώς οι κρατούμενοι σε ήρεμη ψυχική κατάσταση πειθαρχούν στις εντολές του προσωπικού. Οι θετικές σχέσεις όπως συζήτηση και η επικοινωνία μέσα σε νόμιμα πλαίσια, επιδεικνύοντας ανθρωπινό ενδιαφέρον, βελτιώνουν τις σχέσεις μεταξύ υπαλλήλων και κρατουμένων αλλά και το κλίμα στα Α.Κ.Κ, μειώνοντας τις πιθανότητες δημιουργίας κάποιου δυσάρεστου γεγονότος.

Η ριζοσπαστικοποίηση αποτελεί ένα φαινόμενο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς ο εγκλεισμός, η απομόνωση όχι μόνο από την οικογένεια αλλά και γενικώς, το αίσθημα αδικίας αλλά και η ανάγκη να ανήκει κάποιος σε μια ομάδα δημιουργούν γόνιμο έδαφος για τη δημιουργία της. Αρκετοί Σωφρονιστικοί Υπάλληλοι έχουν άγχος κατά την εργασία τους και αντιμετωπίζουν δυσκολίες με τον νυχτερινό ύπνο τους, αλλά δεν φαίνεται να υπάρχει ιδιαίτερη

ψυχική μέριμνα γι' αυτούς.

Τα Α.Κ.Κ. είναι μια κλειστή κοινωνία όπου οι μεταδοτικές ασθένειες μέχρι σήμερα δεν έχουν αναπτυχθεί, σύμφωνα με τη γνώμη των υπαλλήλων. Η Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, συνέταξε σχέδιο για την πρόληψη και τη διαχείριση κρουσμάτων Covid-19. Το σχέδιο δράσης προβλέπει πως σωφρονιστικοί υπάλληλοι, καθώς και εθελοντές νοσηλευτές του Ερυθρού Σταυρού θα εκπαιδεύονται από τον ΕΟΔΥ, ώστε να μπορούν να εξετάζουν τους νεοαφιχθέντες κρατούμενους. Την περίοδο της μεγάλης έξαρσης του ιού, σε κανένα Κατάστημα Κράτησης δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί ελεύθερο επισκεπτήριο, αλλά και κανένας κρατούμενος να λάβει άδεια. Η γνώση πρώτων βοηθειών κρίνεται αναγκαία, όπως και ο εμβολιασμός για την προάσπιση της υγείας τους αλλά και των συνανθρώπων τους.

Στα Α.Κ.Κ. δεν υπάρχει άμεση μέριμνα για την ψυχική υγεία των Σωφρονιστικών Υπαλλήλων σύμφωνα με την Υ.Α. 14088/2019, αλλά μεριμνώντας για τη βελτίωση της ψυχικής υγείας των κρατουμένων, βελτιώνεται έμμεσα και η ποιότητα εργασίας των σωφρονιστικών υπαλλήλων άρα και η ψυχική υγεία τους.

Η έρευνα δεν επηρέασε την ομαλή λειτουργία του καταστήματος και ήταν μια σημαντική ευκαιρία για την εξαγωγή χρήσιμων αποτελεσμάτων για την μετέπειτα αξιοποίησή τους προς όφελος της κοινωνίας.

Βιβλιογραφία

- [1] Υπουργική Απόφαση 14088/2019 (ΦΕΚ 760/Β/5-3-2019), «Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας Αγροτικών Καταστημάτων Κράτησης»
- [2] Υπουργική Απόφαση 104356/2014 (ΦΕΚ 3581/Β/31-12-2014), «Κανονισμός Ασφάλειας των Καταστημάτων Κράτησης».
- [3] Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σωφρονιστικό Σύστημα – Στρατηγικός Σχεδιασμός 2018-2020.
- [4] Νόμος 2776/1999 (ΦΕΚ 291/Α/24-12-1999) «Σωφρονιστικός Κώδικας»
- [5] World Prison Brief, <https://www.prisonstudies.org/country/greece>, Τελευταία πρόσβαση 12/7/2020.

Επιστροφή στη νέα εργασιακή κανονικότητα με ασφάλεια

ΕΝΙΔΕΑ (Ένωση Ιδιωτικών Εταιρειών Απασχόλησης)*

Η υγεία και η ασφάλεια στην εργασία είναι κάτι που μας αφορά όλους.

Η ΕΝΙΔΕΑ, με έτος ίδρυσης το 2002 και αριθμώντας 10 εταιρείες-μέλη από τον κλάδο Ανθρώπινου Δυναμικού, έχει ως προτεραιότητα την συνεχή βελτίωση των συνθηκών εργασίας και, γενικότερα, του εργασιακού περιβάλλοντος και προς αυτή την κατεύθυνση υποστηρίζει έμπρακτα το έργο του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ). Αξιοποιώντας τη συλλογική εμπειρία που διαθέτει, τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο μέσω της συμμετοχής της στο World Employment Confederation (WEC), ανταλλάσσει πρωτόκολλα και βέλτιστες πρακτικές που μπορούν να εφαρμοστούν και να υιοθετηθούν στην αγορά, ώστε να εξασφαλιστούν οι ασφαλέστερες δυνατές συνθήκες επιστροφής στην εργασία, συνυπολογίζοντας τις ιδιαιτερότητες που κρύβει ο κάθε κλάδος.

COVID-19 PROTOCOL	GENERAL FOR COUNTRY: NETHERLANDS	PROTOCOL			
		WORK SITUATION	PREVENTATIVE MEASURES	WORK INSTRUCTIONS	REQUIREMENTS
PERSONAL	Eligible to work	Before going to work	Do not go to work by employee at Corona infection of yourself or a family member. Don't go to work when a family member has a fever. Do not go back to work until the employee or family member has at least 24 hours without complaints.	Communicate to employees instructions when to stay home	When available, provide COVID test to employees
PERSONAL	Personal hygiene	At work	Don't shake hands. Regularly wash your hands and/or use disinfectant hand gel with at least 70% alcohol. Wash your hands at least 6 times a day, according to the instruction. In any case before eating, after visiting the toilet, after travelling by public transport, after cleaning. Do not touch the face or as little as possible, sneeze / cough in the elbow, bring your own paper handkerchiefs. And throw them away after using them once. Then wash your hands.	Communicate to employees personal hygiene instructions at work	Provide soap & hand sanitizers
INTERRELATIONAL	Remote work	When at work from home	Organize homework if the function allows it.	Enable online access to documents and organize virtual meetings	
INTERRELATIONAL	Social distance	When travelling to work	Keep a distance of 1.5 metres as much as possible, when transporting to and from the workplace	Consider other travel options instead of public transportation e.g. cycling to work	
INTERRELATIONAL	Social distance	When at work at business site	Keep a distance of 1.5 metres as much as possible at the workplace itself.	Adjust the work accordingly and design the workplace accordingly. If less than 1.5 meters is unavoidable, follow strict RIVM hygiene rules 3&4 Work as much as possible in permanent	1/10

Υπόδειγμα συλλογής πρωτοκόλλων σχετικά με την COVID 19.

Η τηλεργασία ως πρωταρχική λύση για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης της covid-19

Μια αδιαμφισβήτητη πρόκληση κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν όλα τα επαγγέλματα με το ξέσπασμα της COVID-19, καθώς μέσα σε λίγες ημέρες, όλες οι εταιρείες αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν μέτρα μη εξάπλωσης του νέου κορωνοϊού. Εξίσου σημαντικό κομμάτι για τις επιχειρήσεις ήταν η διασφάλιση της επιβίωσής τους και της συνέχισης της

οικονομικής τους δραστηριότητας, με πρωταρχικό γνώμονα την ασφάλεια και την προστασία των εργαζομένων τους. Σε αυτό το σημείο, η τηλεργασία έγινε η νέα πραγματικότητα και πολύ γρήγορα αποδείχθηκε το νούμερο ένα μέτρο προστασίας των εργαζομένων.

Υπήρξαν τομείς στους οποίους φάνταζε εξαιρετικά δύσκολο να λειτουργήσει αποτελεσματικά και αποδοτικά η εξ αποστάσεως εργασία, όμως εκ του αποτελέσματος

*Οι εταιρείες-μέλη της ΕΝΙΔΕΑ: Adecco Group Greece, ICAP Employment Solutions, ISS Human Resources, KSM Human Resources, LMW, Mandynamic, ManpowerGroup Ελλάδας, Optimal HR Group, Randstad Hellas, Trenkwalder Hellas

τος φαίνεται πως μπορεί να βοηθήσει και σε επίπεδα που δεν είχαμε μέχρι τώρα αντιληφθεί. Πλέον, όχι μόνο προκρίνεται ως νούμερο ένα μέτρο ενάντια στη διασπορά του ιού, αλλά τείνει να παραμείνει στην καθημερινή μας εργασία, περισσότερο απ' όσο πιστεύαμε.

Ο ιδιαίτερα άμεσος τρόπος με τον οποίο επιβλήθηκε η ανάγκη της τηλεργασίας, μπορούμε να πούμε ότι επιτάχυνε κατά πολύ τον εκσυγχρονισμό της αγοράς, υιοθετώντας τα παγκόσμια πρότυπα και τις διαδικασίες που ήδη χρησιμοποιούνταν. Είναι γνωστό άλλωστε πως δεν πρόκειται για μια καινοτομία, αλλά για μια αυξανόμενη τάση που ήρθε στο προσκήνιο λόγω ειδικών και έκτακτων συνθηκών. Είναι μια μορφή εργασίας θεσπισμένη στο εθνικό δίκαιο, και εντός συνθηκών κρίσης, δύναται να δημιουργήσει πολλαπλά σημαντικά οφέλη, αμοιβαία

για επιχειρήσεις και εργαζομένους. Επιπροσθέτως, η ενίσχυση της τηλεργασίας αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στη χώρα μας, ιδιαίτερα μέσα στο επόμενο διάστημα που, καθώς φαίνεται, η αγορά θα κινείται πάντα υπό το πρίσμα ενός νέου κύματος πανδημίας και οι προφυλάξεις θα παραμείνουν απαραίτητες για την προστασία της δημόσιας υγείας.

Η τηλεργασία είναι μια εύκολη και ανέξοδη διαδικασία που όμως απαιτεί την ενίσχυση των τεχνολογικών υποδομών και την επένδυση σε νέες τεχνολογίες, από την πλευρά των επιχειρήσεων, εκπαιδύοντας καταλλήλως και το ανθρώπινο δυναμικό, ενώ παράλληλα οι εταιρείες, αλλά και οι εργαζόμενοι εξοικονομούν χρόνο και χρήμα μέσω της απομακρυσμένης επικοινωνίας και της «εγκαθίδρυσης», των διαδικτυακών συναντήσεων.

Πως η τηλεργασία συνέβαλε στον τομέα παροχής υπηρεσιών ανθρώπινου δυναμικού

Ο κλάδος στον οποίο ανήκουν οι εταιρείες/μέλη της ΕΝΙΔΕΑ., και αντικείμενο του οποίου ουσιαστικά αποτελούν οι εργαζόμενοι, έπρεπε να βρει άμεσα απαντήσεις στις προκλήσεις της νέας τάξης πραγμάτων και η τηλεργασία σε συνδυασμό με τις απομακρυσμένες επικοινωνίες ήταν οι σημαντικότεροι πυλώνες πάνω στους οποίους στηρίχθηκαν οι εταιρείες του κλάδου για να συνεχίσουν απρόσκοπτα τις δικές τους δραστηριότητες αλλά, πρωτίστως, και την υποστήριξη των

εταιρειών/συνεργατών τους για τη στελέχωσή τους με το κατάλληλο προσωπικό, και όχι μόνο. Βασική προϋπόθεση για την εύρυθμη λειτουργία της διαδικτυακής συνέντευξης, αποτέλεσε η τεχνική προετοιμασία και εξοικείωση και των δύο πλευρών με τη νέα αυτή διαδικασία, καθώς και ο έλεγχος της εφαρμογής, από τη μεριά των υποψηφίων για την αποφυγή καθυστερήσεων. Οι απομακρυσμένες συνεντεύξεις θα μπορούσαν να ενταχθούν επιτυχώς στις συνθήκες διαδικασίες των τμημάτων ανθρώπινου δυναμικού και μετά την επιστροφή στις κανονικές συνθήκες της αγοράς, εφόσον έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική και μεγάλο ποσοστό υποψηφίων έχει πλέον προσαρμοστεί στις νέες μεθόδους επικοινωνίας.

Τα οφέλη που προέκυψαν από την ψηφιακή επικοινωνία είναι ποικίλα και έδειξαν να ευνοούν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη - υποψήφιους εργαζόμενους, συμβούλους και εταιρείες-πελάτες. Με επικρατέστερο πλεονέκτημα την εξοικονόμηση χρόνου και την ελαχιστοποίηση καθημερινών χρονοβόρων διαδικασιών, φαίνεται πως ένα μικτό μοντέλο, εργασίας γραφείο-σπίτι, είναι πιθανό να υιοθετηθεί από αρκετές εταιρείες που έχουν αντιληφθεί τα οφέλη αυτά.

Στο σημείο αυτό είναι πολύ σημαντικό να τονίσουμε το γεγονός ότι η τεχνολογία μας έδωσε τη δυνατότητα να συνεχίσουμε απρόσκοπτα το έργο της εύρεσης κατάλληλων υποψηφίων για τη στελέχωση των θέσεων σε εταιρείες-πελάτες μας, χωρίς να μειωθεί η ποιότητα της παρε-

Η τηλεργασία είναι μια εύκολη και ανέξοδη διαδικασία που όμως απαιτεί την ενίσχυση των τεχνολογικών υποδομών και την επένδυση σε νέες τεχνολογίες, από την πλευρά των επιχειρήσεων, εκπαιδύοντας καταλλήλως και το ανθρώπινο δυναμικό...

χόμενης υπηρεσίας, αφού δεν έγιναν «εκπτώσεις» στην αξιολόγηση των ανθρώπων που προκρίθηκαν να στελεχώσουν τις εκάστοτε θέσεις εργασίας. Καθώς ένα πολύ μεγάλο ποσοστό της επικοινωνίας, είναι η «γλώσσα» του σώματος, ήταν εξαιρετικά σημαντικό το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων όλα τα εμπλεκόμενα μέρη είχαν εικόνα, οπότε δεν χανόταν ένα τόσο σημαντικό κομμάτι πληροφορόρησης, κρίσιμο για πολλούς, στην τελική αξιολόγηση του συνεντευξιζόμενου.

Επίσης, το γεγονός ότι οι υποψήφιοι βρίσκονταν στον φυσικό τους χώρο, τους βοηθούσε στο να νιώθουν πολύ πιο γρήγορα άνετα και να αποβάλουν το άγχος της συνέντευξης, με αποτέλεσμα να δίνεται η ευκαιρία στον σύμβουλο, υπεύθυνο για την επιλογή, να εμβαθύνει και να είναι σε θέση πολύ πιο άμεσα να παίρνει τις πληροφορίες που χρειάζεται προκειμένου να σχηματίσει μια εμπεριστατωμένη άποψη για την κάθε υποψηφιότητα.

Σε συνέχεια των παραπάνω είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι η γρήγορη ανταπόκριση των πελατών μας ώστε οι συνεντεύξεις να πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά αλλά κυρίως η ένταξη και, όπου ήταν απαραίτητο, η εκπαίδευση των νέων συνεργατών να πραγματοποιείται ηλεκτρονικά, ήταν κομβική στο να μπορέσουν οι εταιρείες του κλάδου μας να συνεχίσουν το έργο της εύρεσης υποψηφίων και να καλύπτουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις, πολλές φορές, ιδιάζουσες λόγω συνθηκών, ανάγκες των πελατών καθ' όλη τη διάρκεια

της περιόδου που η χώρα μας αντιμετώπιζε την απειλή της COVID-19. Συγκεκριμένα, οι μεγάλοι κυρίως οργανισμοί με γρήγορα αντανάκλαστικά, μπόρεσαν και υλοποίησαν την εκπαιδευτική διαδικασία μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών, με κάποιους να παρέχουν στους νέους εργαζόμενους, όλων τον απαραίτητο ηλεκτρονικό εξοπλισμό που απαιτούνταν.

Ωστόσο, ανάμεικτη φαίνεται να είναι η εικόνα για την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας εκπαίδευσης, η οποία είναι ακόμα ένα σημαντικό μέρος μιας νέας πρόσληψης, και μέχρι σήμερα απαιτούσε φυσική παρουσία των εκπαιδευόμενων. Η ενημέρωση που λαμβάνουμε από τους νέους εργαζόμενους, αλλά και από την πλευρά των πελατών, είναι ότι μπορεί η ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται να είναι εφάμιλλη της ζωής εκπαίδευσης. Ωστόσο, οι δυσκολίες εμφανίζονται όταν λήξει η εκπαίδευση και ο νέος εργαζόμενος κληθεί να αντιμετωπίσει την τεράστια πρόκληση να ανταποκριθεί σε έναν νέο ρόλο, χωρίς να έχει την αμεσότητα στην καθοδήγηση και την επίπου απάντηση και επίλυση ερωτημάτων και προβλημάτων στην νέα του καθημερινότητα. Ρόλο που έγιναν φιλότιμες προσπάθειες από την πλευρά των εταιρειών τα παραπάνω να γίνονται με τη βοήθεια της τεχνολογίας, τα πρώτα στοιχεία δείχνουν ότι η έλλειψη του πλέγματος υποστήριξης από πιο έμπειρους συναδέλφους και τους άμεσους προϊσταμένους, στο πλαίσιο ενός εργασιακού περιβάλλοντος που μέχρι σήμερα θεωρούσαμε αυτονόητο, αφήνει ένα

μεγάλο κενό που δύσκολα θα αναπληρωθεί.

Εν κατακλείδι, το συμπέρασμα που εξάγουμε από την πρόσφατη εμπειρία της τηλεργασίας, είναι ότι όταν υπάρχει δομή και σωστή οργάνωση, η εξ αποστάσεως εργασία, μπορεί να αποτελέσει έναν σημαντικό πυλώνα για την εξέλιξη της αγοράς, υποστηρίζοντας παράλληλα την ομαλή επιστροφή στον χώρο εργασίας, παρέχοντας ασφάλεια, ευελιξία, μείωση κόστους και, υπό συνθήκες, αύξηση της αποδοτικότητας των εργαζομένων.

... όταν υπάρχει δομή και σωστή οργάνωση, η εξ αποστάσεως εργασία, μπορεί να αποτελέσει έναν σημαντικό πυλώνα για την εξέλιξη της αγοράς, υποστηρίζοντας παράλληλα την ομαλή επιστροφή στον χώρο εργασίας...

Η προστασία της υγείας των εργαζομένων, σε άμεση συνάρτηση με αυτή των εταιρειών

Η οργάνωση και η εφαρμογή της ασφαλούς επιστροφής στον εργασιακό χώρο, απαιτεί τη συνεργασία, τον συντονισμό και την άμεση προσαρμογή όλων των ενδιαφερόμενων μερών, ξεκινώντας από

τους εργοδότες και τις κυβερνήσεις και φτάνοντας μέχρι τα συνδικάτα, τα ινστιτούτα και φυσικά τους ίδιους τους εργαζόμενους, ώστε να μπορέσει να είναι αποτελεσματική όλη αυτή η προσπάθεια, περιορίζοντας την οικονομική ύφεση και τον αντίκτυπο της στην εργασιακή ζωή των ανθρώπων.

Το κλειδί σε όλη αυτή τη διαδικασία, αυτό που στο τέλος της ημέρας θα καθορίσει την εύρυθμη ή όχι λειτουργία μιας επιχείρησης τηρώντας τα μέτρα ασφαλείας της νέας κανονικότητας, είναι η ισορροπία. Πρέπει να βρεθεί η χρυσή τομή που θα ορίζει το μέγιστο επιτρεπόμενο επίπεδο ρίσκου, περιορίζοντας ταυτόχρονα τις οικονομικές επιπτώσεις.

Κατά γενικό κανόνα, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 1, όσο πιο δραστικά είναι τα μέτρα που διασφαλίζουν την υγεία των εργαζομένων, τόσο μεγαλύτερος είναι ο αντίκτυπος στη λειτουργία μιας επιχείρησης, επομένως και στα αποτελέσματά της και κατά συνέπεια και στο σύνολο της αγοράς.

Με την αμεσότητα της απόφασης για lockdown, η μετάβαση

από πλήρη λειτουργία των επιχειρήσεων, σε “remote work” ή ακόμα και σε “no work” δεν ήταν ομαλή και αυτό οδήγησε σε αρκετά προβλήματα, όμως πλέον οι εταιρείες έχουν τη γνώση, τον χρόνο και φυσικά τη δυνατότητα να ακολουθήσουν την αντίστροφη διαδρομή πολύ πιο ελεγχόμενα. Ελαχιστοποιώντας τον κίνδυνο μέσα στον χώρο εργασίας, διασφαλίζουν, την απρόσκοπτη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους και επίσης, τόσο οι ίδιες οι εταιρείες όσο και οι εργαζόμενοι, έχουν πλέον την απαραίτητη πληροφόρηση και προετοιμασία για να αντιμετωπίσουν παρόμοιες καταστάσεις στο μέλλον, καταστάσεις που δυστυχώς κανείς μας δεν μπορεί να αποκλείσει.

Πρωτόκολλα Υγείας και Ασφάλειας

Έλεγχος πρόσβασης και каранτίνα

- Ορισμός αυστηρής πολιτικής εισόδου στον εργασιακό χώρο.
- Μέτρηση θερμοκρασίας στην είσοδο εγκαταστάσεων.
- Διενέργεια τυχαίων δειγ-

ματοληπτικών ελέγχων θερμοκρασίας στο προσωπικό.

- Οδηγία για ένταξη σε каранτίνα για όποιους εμφανίζουν το παραμικρό σύμπτωμα COVID-19.
- Παρακολούθηση και καταγραφή όσων εισέρχονται ή εξέρχονται από τις εγκαταστάσεις.

Απομακρυσμένη εργασία

- Παρότρυνση της εξ αποστάσεως εργασίας, όσων η φυσική παρουσία δεν απαιτείται.
- Παροχή webinars για την απομακρυσμένη εργασία και για βέλτιστες πρακτικές ηγεσίας.

Κατάλληλος σχεδιασμός εργασίας και βαρδιών

Δημιουργία διαφορετικών ωραρίων εργασίας και διαλειμμάτων για την αποφυγή συμφόρησης στον χώρο εργασίας. Διαχωρισμός βαρδιών και γραφείων για εξασφάλιση της ελάχιστης απόστασης ανάμεσα στους εργαζόμενους.

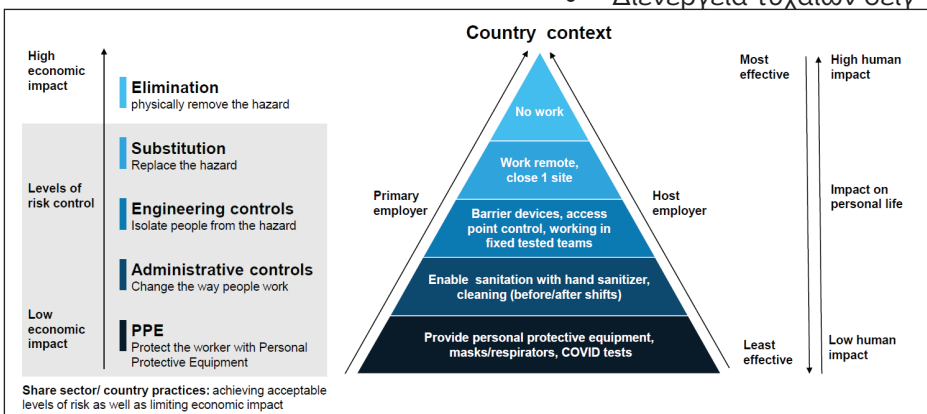
- Εντοπισμός και απομόνωση των σημαντικότερων, για τη λειτουργία εταιρείας, εργαζομένων.

- Καταρτισμός πλάνων έκτακτης ανάγκης.

Υγεία και Ασφάλεια

- Ορισμός σαφούς πολιτικής για την τήρηση των αποστάσεων στον χώρο εργασίας.

Διάγραμμα 1

- Εγκαθίδρυση καθημερινής διαδικασίας απολύμανσης.
- Προώθηση υποχρεωτικών πρωτόκολλων ασφάλειας και υγιεινής (π.χ. πλύσιμο χεριών, χρήση μάσκας) για τους εργαζόμενους.
- Αποφυγή χρήσης ανελκυστήρων όταν είναι εφικτό.
- Αποφυγή κοινής χρήσης υλικού (π.χ. γραφική ύλη, τηλέφωνο).
- Παροχή απαραίτητων προμηθειών στον χώρο εργασίας.

Συμμόρφωση και επικοινωνία

- Καθημερινή επικοινωνία και ενημέρωση ως υπεν-

θύμιση.

- Διενέργεια τυχαίων ελέγχων σε όλα τα τμήματα για την επαρκή τήρηση των μέτρων.
- Αναφορά συμπτωμάτων COVID-19 στις αρχές.

Σχετικά με την Ένωση Ιδιωτικών Εταιρειών Απασχόλησης (ΕΝΙΔΕΑ)

Η ΕΝΙΔΕΑ, είναι η φωνή του κλάδου της απασχόλησης σε εθνικό επίπεδο και εκπροσωπεί 10 εταιρείες-μέλη, που έχουν ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ανθρώπινου δυναμικού, παρέχοντας μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων.

Ο σκοπός της Ένωσης είναι μη κερδοσκοπικός και αποβλέπει στην παροχή αλληλοϋποστήριξης στα μέλη της για την ενημέρωσή τους και την κατά το δυνατόν πληρέστερη αξιοποίηση των δραστηριοτήτων τους.

Βασικό αντικείμενο της Ένωσης είναι η συνεργασία με κρατικούς φορείς, κοινωνικούς εταίρους καθώς και οργανισμούς του εξωτερικού, με στόχο:

- Την ανάδειξη του ρόλου της προσωρινής απασχόλησης στην εύρυθμη λειτουργία της αγοράς εργασίας και κατά συνέπεια στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.
- Την ενίσχυση των αξιοπρεπών συνθηκών εργασίας της προσωρινής απασχόλησης μέσω της μεγαλύτερης διεύθυνσης των Ιδιωτικών Εταιρειών Απασχόλησης.
- Την καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της προσωρινής απασχόλησης.
- Τη μείωση της αδήλωτης εργασίας.
- Τη διαμόρφωση, εφαρμογή και διάδοση καλών πρακτικών σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες απασχόλησης στη χώρα μας.

Η ΕΝΙΔΕΑ είναι μέλος της Διεθνούς Συνομοσπονδίας Ιδιωτικών Εταιρειών Απασχόλησης -World Employment Confederation (WEC)- και της αντίστοιχης Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας, World Employment Confederation Europe.

Χημικές ουσίες στη γεωργία: Ο κανονισμός CLP και η χρήση της ετικέτας από τους αγρότες

των Ευγενίας Νούλη¹, Κώστα Γαβριλάκη²

Η ανθρώπινη υγεία και η διασφάλισή της είναι ένα διαχρονικό και διεπιστημονικό ζήτημα. Επίσης, η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί τα τελευταία χρόνια εξίσου κρίσιμο ζήτημα και αλληλένδετο με την ανθρώπινη υγεία. Το άρθρο αυτό πραγματεύεται τη χρήση χημικών ουσιών στη γεωργία. Οι αγρότες είναι ένας εργασιακός κλάδος που έρχεται καθημερινά σε επαφή με χημικές ουσίες. Στο άρθρο συνοψίζονται τα προβλήματα που δημιουργούν αυτές οι ουσίες στον άνθρωπο, ως χρήστη και καταναλωτή, όπως επίσης στο περιβάλλον, με ιδιαίτερη αναφορά στους ενδοκρινικούς διαταράκτες και τις ορμονικές διαταραχές. Επιπλέον γίνεται αναφορά στη νομοθεσία που αφορά στην εκπαίδευση αγροτών για τη χρήση επικίνδυνων χημικών ουσιών. Τέλος παρουσιάζεται μια επισκόπηση της διεθνούς έρευνας αναφορικά με το κατά πόσο οι αγρότες χρησιμοποιούν τις αναγραφόμενες πληροφορίες που υπάρχουν στις ετικέτες και οι οποίες προβλέπονται από τον κανονισμό CLP.

Εισαγωγή

Οι χημικές ουσίες είναι πανταχού παρούσες. Έχουν διαφορετικές ιδιότητες και εκπληρώνουν ένα ευρύ φάσμα λειτουργιών. Χιλιάδες χημικές ουσίες διατίθενται στο εμπόριο, ως αυτοτελή προϊόντα ή ως περιεχόμενο σε παρασκευάσματα, και χρησιμοποιούνται είτε στη βιομηχανία είτε ως καταναλωτικά αγαθά. Πολλά δε από αυτά είναι ευρείας χρήσης. Ωστόσο, πολλές χημικές ουσίες έχουν αρνητικές συνέπειες για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον. Την ίδια ώρα, ο ΟΗΕ συμπεριλαμβάνει το ζήτημα των χημικών ουσιών και των συνεπειών τους σε τρεις από του 17 Στόχους της Αειφόρου Ανάπτυξης, και συγκεκριμένα στους Στόχους 3, 6 και 12) στη σχετική Ατζέντα 2030 (UN, 2015) που επιδιώκει να προσανατολίσει τον πλανήτη προς την αειφορία.

Για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών από τη χρήση χημικών ουσιών, έχει θεσμοθετηθεί εδώ και πολλά χρόνια το δικαίωμα του πολίτη στην πληροφόρηση και την επιλογή, με γνώμονα την εκτίμηση πως η πληροφόρηση μειώνει τον κίνδυνο. Το δικαίωμα αυτό έχει αποτελέσει τον κεντρικό άξονα πολλών νομοθετημάτων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατ' επέκταση, σε εθνικό επίπεδο, τα οποία επιδιώκουν την ορθή ενημέρωση των καταναλωτών, εργαζομένων και πολιτών ώστε να οδηγούνται σε συνειδητές επιλογές (Π.Δ. 52/2015¹ Ν. 3850/2010² Π.Δ. 338/2001

¹ Η κα Ευγενία Νούλη είναι Χημικός, MSc, Τμήμα Χημείας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, πρώην Επιθεωρητής Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία.

² Ο κος Κώστας Γαβριλάκης είναι Δρ Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Επίκουρος Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Π.Δ. 17/1996 · Ν. 2251/1994 · Κανονισμός 1169/2011). Έτσι, για όλα τα προϊόντα που κυκλοφορούν στο εμπόριο υπάρχουν διατάξεις που αφορούν στην επισήμανσή τους. Για τα προϊόντα που περιέχουν επικίνδυνες χημικές ουσίες ισχύει ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008, CLP (Classification, Labeling, Packaging, -Ταξινόμηση, Επισήμανση, Συσκευασία), σύμφωνα με τον οποίο οι παρασκευαστές, διανομείς ή εισαγωγείς επικινδύνων ουσιών οφείλουν να επισημάνουν τις ουσίες με βάση τους κανόνες που προβλέπονται στον συγκεκριμένο Κανονισμό. Η επισήμανση γίνεται με ετικέτα και μάλιστα η διάθεση των επικινδύνων ουσιών στην ελληνική αγορά επιτρέπεται μόνο εφ' όσον η επισήμανση τους είναι διατυπωμένη και στην ελληνική γλώσσα.

Η Ευρώπη από το 1960 έχει ξεκινήσει να εκδίδει οδηγίες που αφορούν στην ταξινόμηση και επισήμανση των χημικών ουσιών. Πρώτη εκδόθηκε η ευρωπαϊκή οδηγία 67/548/ΕΟΚ, η οποία στη συνέχεια τροποποιήθηκε επτά φορές. Ακολούθησε ο κανονισμός REACH (Κανονισμός [ΕΚ] αριθ. 1907/2006) και τελικά σήμερα αυτό που ισχύει είναι ο Κανονισμός CLP (Κανονισμός 1272/2008). Ωστόσο, μετά από πολλά χρόνια ισχύος της νομοθεσίας σχετικά με την επισήμανση χημικών ουσιών, τίθεται το ερώτημα αν επαρκεί αυτού του είδους η πρακτική για να μειώσει τον ενδεχόμενο κίνδυνο από τη χρήση των επικινδύνων χημικών ουσιών.

Παρακάτω παρουσιάζονται βασικές ασθένειες και προβλήματα στο περιβάλλον που

εμφανίζονται συχνά στην εποχή μας, οφειλόμενα σε χημικές ουσίες, όπως αυτά αναφέρονται στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων (ECHA, 2017).

- Ορμονικές διαταραχές
- Αλλεργίες
- Καρκίνος
- Κλιματική αλλαγή
- Ρύπανση των υδάτων
- Ρύπανση των εδαφών
- Ρύπανση της ατμόσφαιρας
- Ορμονικές διαταραχές οφειλόμενες σε ενδοκρινικούς διαταράκτες

Στο άρθρο αυτό θα κάνουμε μια ιδιαίτερη αναφορά στις ορμονικές διαταραχές, οι οποίες δημιουργούν σοβαρά πρόβλημα υγείας στον άνθρωπο και έχουν σχετικά πρόσφατα συσχετισθεί με τη χρήση χημικών ουσιών, αρκετές εκ των οποίων χρησιμοποιούνται από αγρότες.

Ορισμένες χημικές ουσίες, οι οποίες είναι γνωστές ως ενδοκρινικοί διαταράκτες, παρεμβαίνουν στην ομαλή λειτουργία του ενδοκρινικού μας συστήματος, επηρεάζουν τη δράση, τη σύνθεση και την απέκκριση των ορμονών και επιδρούν αρνητικά στον μεταβολισμό, στην ανάπτυξη, στον ύπνο, ακόμη και στη διάθεσή μας. Έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία, όπως μείωση του αριθμού των σπερματοζωαρίων, στειρότητα (μεγάλο ποσοστό νεαρών ανδρών, έως 40% σε ορισμένες χώρες, έχουν κακή ποιότητα σπέρματος), καρκίνο διαφόρων μορφών και αναπτυξιακές διατα-

ραχές, όπως για παράδειγμα επιδράσεις στο νευρικό και ανοσοποιητικό σύστημα, καθώς και αυξημένο αριθμό αρρένων παιδιών που γεννιούνται με δυσπλασίες των γεννητικών οργάνων. Πρόσφατη έρευνα κατέδειξε επίσης ότι οι ενδοκρινικοί διαταράκτες μπορούν να επηρεάσουν τα συστήματα που ελέγχουν την ανάπτυξη του σωματικού λίπους και την αύξηση του βάρους. Επιπλέον, τα αυξημένα ποσοστά νευροσυμπεριφορικών διαταραχών, όπως η δυσλεξία, η νοητική υστέρηση, ο αυτισμός, η διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και η υπερκινητικότητα, έχουν συσχετισθεί με έκθεση σε ενδοκρινικούς διαταράκτες (ECHA, 2017).

Μπορούμε να εκτεθούμε σε ενδοκρινικούς διαταράκτες μέσω της τροφής, της σκόνης, του νερού, καθώς επίσης μέσω της εισπνοής αερίων και σωματιδίων που βρίσκονται στον αέρα, ή απλώς μέσω της επαφής με το δέρμα, για παράδειγμα κατά την εφαρμογή προϊόντων προσωπικής φροντίδας. Ουσίες που εικάζεται ότι μπορεί να είναι ενδοκρινικοί διαταράκτες απαντούν σε ορισμένα προϊόντα καθημερινής χρήσης όπως πλαστικές φιάλες, παιχνίδια, μεταλλικά δοχεία τροφίμων, ηλεκτρονικές συσκευές, καλλυντικά προϊόντα, παρασιτοκτόνα και απορρυπαντικά (ECHA, 2017).

Μερικά παραδείγματα τέτοιων χημικών ουσιών είναι οι διοξίνες, η διφαινόλη-Α (bishenol-A, BPA) (έχει χρησιμοποιηθεί σε ορισμένα πλαστικά μπιμπερό, μπουκάλια νερού, κουτιά αναψυκτικών κ.λπ.), οι πλαστικοποιητές,

όπως οι φθαλικές ενώσεις (χρησιμοποιούνται σε ορισμένα παιδικά παιχνίδια, προϊόντα περιποίησης, συσκευασίες τροφίμων κ.λπ.), τα παρασιτοκτόνα (όπως το DDT και ο μεταβολίτης του το DDE), ορισμένα φάρμακα όπως η diethylstilbestrol, τα φυτοοιστρογόνα, τα βαρέα μέταλλα. Επιπλέον, σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται τα υπερχλωρικά άλατα, τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί σε μπαταρίες, λιπάσματα και σε πολλές άλλες εφαρμογές και ανιχνεύονται στο νερό και στα τρόφιμα. Ακόμα, τα θειοκυανιούχα άλατα που ανιχνεύονται σε ορισμένα λαχανικά όπως το λάχανο, το μπρόκολο, τα λαχανάκια Βρυξελλών και το κουνουπίδι. Τα νιτρικά άλατα έχουν χρησιμοποιηθεί σε συντηρητικά τροφίμων και λιπάσματα και ανιχνεύονται σε λαχανικά, ενώ σε ορισμένες περιοχές στο πόσιμο νερό (Diamanti-Kandarakis et al., 2009).

Για την ομαλή λειτουργία του ενδοκρινικού συστήματος του ενήλικα, σημαντικό ρόλο παίζει η βρεφική και η παιδική

ηλικία καθώς και η περίοδος της κύησης, αφού η λειτουργία του θυρεοειδούς αδένου, τόσο της μητέρας όσο και του εμβρύου κατά την κύηση συμβάλλει σημαντικά στην ομαλή ανάπτυξη και εξέλιξη ζωτικών συστημάτων του οργανισμού –όπως το νευρικό σύστημα, ο αμφιβληστροειδής, η ακουστική οδός και άλλα– ιδιαίτερα στους πρώτους μήνες της ζωής. Επιπλέον, η φυσιολογική θυρεοειδική λειτουργία είναι αναγκαία στη μετέπειτα ζωή για τη φυσιολογική ανάπτυξη του εγκεφάλου και των νοητικών λειτουργιών, για τη ρύθμιση του μεταβολισμού, της θερμογένεσης και των άλλων παραμέτρων που έχουν σχέση με την ανάπτυξη (Kousta & Mastorakos, 2012). Έχει υπάρξει σχετική έρευνα στην οποία, για παράδειγμα, η έκθεση στα νιτρικά άλατα κατά τη διάρκεια της κύησης συσχετίστηκε με διαταραχές στη θυρεοειδική λειτουργία (Gatseva & Argirova, 2008).

Ωστόσο, αυτό που καθιστά τη μελέτη της δράσης των ενδοκρινικών διαταρακτών ιδιαίτερα δύσκολη, είναι το γεγονός ότι οι επιδράσεις τους δεν γίνονται αντιληπτές παρά μόνο μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα από την έκθεση. Για παράδειγμα, η έκθεση των εμβρύων σε μια τέτοια ουσία μπορεί να έχει αρνητικές επιδράσεις στην υγεία τους όταν ενηλικιωθούν. Οι επιδράσεις αυτές μπορούν επίσης να κληροδοτηθούν στις μελλοντικές γενιές (Kousta & Mastorakos, 2012 · ECHA, 2017).

Χημικές ουσίες στη γεωργία

Ένα μεγάλο κεφάλαιο σε ό,τι αφορά τις επικίνδυνες χημικές

ουσίες είναι η χρήση τους στη γεωργία με τη μορφή παρασιτοκτόνων και λιπασμάτων.

Οι αγρότες είναι ένας εργασιακός κλάδος που έρχεται καθημερινά σε επαφή με χημικές ουσίες όπως τα παρασιτοκτόνα και τα λιπάσματα, τα οποία πάνω από τα ασφαλή όρια, αποτελούν μια σημαντική πηγή θνησιμότητας και νοσηρότητας παγκοσμίως και έχουν επίδραση τόσο στον άμεσο χρήστη όσο και στο περιβάλλον (Pimentel, 1996 · WHO, 2003). Στα παρασιτοκτόνα συγκαταλέγονται κυρίως τα ζιζανιοκτόνα για την εξολόθρευση των ζιζανίων, τα μυκητοκτόνα για την απαλλαγή από μύκητες και τα εντομοκτόνα για την εξολόθρευση των εντόμων. Δυστυχώς, οι εν λόγω χημικές ουσίες δεν μας απαλλάσσουν μόνο από τους επιβλαβείς οργανισμούς και τις ασθένειες, αλλά μπορούν να είναι επιβλαβείς για την υγεία του ανθρώπου και το περιβάλλον, είτε άμεσα με πρόσληψη από την τροφή είτε έμμεσα με ρύπανση των υδάτων, του αέρα και του εδάφους (ECHA, 2017).

Τα παρασιτοκτόνα θεωρούνται υπεύθυνα για την εμφάνιση θανάτων και χρόνιων ασθενειών λόγω δηλητηρίασης σε περίπου 1 εκατομμύριο ανθρώπους ετησίως (Aktar et al., 2009). Έχει διαπιστωθεί εδώ και αρκετές δεκαετίες ότι προκαλούν βλάβες στο ανοσοποιητικό σύστημα, μείωση της ποσότητας και της ποιότητας του σπέρματος σε άνδρες, προβλήματα ανάπτυξης εγκεφάλου σε παιδιά, πρόωρο τοκετό, πονοκεφάλους, θολή όραση, έμετο, κοιλιακό άλγος, ασθένειες του αίματος

Τα παρασιτοκτόνα θεωρούνται υπεύθυνα για την εμφάνιση θανάτων και χρόνιων ασθενειών λόγω δηλητηρίασης σε περίπου 1 εκατομμύριο ανθρώπους ετησίως (Aktar et al., 2009).

και του ήπατος, άσθμα, βλάβη των νεύρων, νευρολογικές, ψυχολογικές και συμπεριφορικές δυσλειτουργίες, ορμονικές ανωμαλίες, πόνο στο στήθος, καρκίνο (Γεωργόπουλος κ. συν., 2013).

Έρευνες που πραγματοποιήθηκαν με παρακολούθηση της υγείας σε άρρενες παρασκευαστές που εργάζονται στην βιομηχανία παραγωγής σκόνης και υγρών παρασιτοκτόνων (μαλαθείο, μεθυλ παραθείο, DDT και λινδάνιο), αποκάλυψε ότι οι εργαζόμενοι εμφανίζουν συμπτώματα όπως κεφαλαλγία, ναυτία, έμετο, κόπωση, ερεθισμό του δέρματος και των ματιών, ψυχολογικές και νευρολογικές διαταραχές καρδιοαναπνευστικά και γαστρεντερικά συμπτώματα (Aktar et al., 2009). Αναφορικά με το DDT (διχλωρο-διφαινυλοτριχλωροαιθάνιο), ενώ έχει πάνω από 35 χρόνια που κατηγορήθηκε για τοξικότητα και απαγορεύθηκε η χρήση του ως εντομοκτόνο στις αναπτυγμένες χώρες, μόλις το 2017 απαγορεύθηκε εντελώς η παραγωγή του.

Υπάρχουν πολλές εμπειριστωμένες έρευνες εδώ και αρκετές δεκαετίες σχετικά με την ρύπανση των επιφανειακών και υπογείων υδάτων από παρασιτοκτόνα και λιπάσματα. Οι έρευνες αναδεικνύουν το γεγονός ότι ιδιαίτερα τα υπόγεια ύδατα εφόσον ρυπανθούν με τοξικές χημικές ουσίες, μπορεί να χρειαστεί πολλά χρόνια για να αποδομηθούν οι ουσίες αυτές και να αποκατασταθεί η ποιότητά των υδάτων, ενώ η αποκατάσταση αυτή μπορεί να είναι πολύ δαπανηρή και σύνθετη διαδικασία, αν όχι αδύνατη. Επίσης

ένα ακόμη σημαντικό γεγονός είναι η αριθμητική ανισορροπία και η καθυστέρηση των δημοσιευμένων επιστημονικών ερευνών εις βάρος των παρασιτοκτόνων σε σχέση με εκείνων που τοποθετούνται υπέρ, λόγω οικονομικών οφελών των εταιριών που τα παράγουν. Αρκετοί ερευνητές επισημαίνουν ότι ο ευκολότερος τρόπος για να αποφευχθούν οι αρνητικές συνέπειες της χρήσης παρασιτοκτόνων και λιπασμάτων είναι η εκπαίδευση και η ενημέρωση τόσο των καλλιεργητών στη σωστή χρήση και επιλογή του φυτοφαρμάκου όσο και των καταναλωτών ώστε να επιλέγουν πιο ασφαλή προϊόντα (Aktar et al., 2009).

Κλείνοντας τη σύντομη αυτή αναφορά στους κινδύνους από την χρήση των επικίνδυνων χημικών ουσιών, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η προσπάθεια για την ταξινόμηση των κινδύνων από χημικούς παράγοντες για τον άνθρωπο και το περιβάλλον απαιτεί πολυδιάστατη θεώρηση του θέματος. Η ιδιαιτερότητα δε αυτών των κινδύνων είναι ότι δεν είναι άμεσα ορατοί και αναγνωρίσιμοι.

Επικίνδυνες χημικές ουσίες και εκπαίδευση χρηστών - Νομοθεσία

Η ενημέρωση και εκπαίδευση του κοινού είναι ένα βασικό στάδιο πρόληψης του κινδύνου από τη χρήση επικίνδυνων χημικών ουσιών. Τις τελευταίες δεκαετίες αναπτύχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένα εκτενές νομοθετικό πλαίσιο που αφορά τόσο στην πληροφόρηση όσο και στην εκπαίδευση των χρηστών επικίνδυνων

χημικών ουσιών.

...το DDT (διχλωρο-διφαινυλο-τριχλωροαιθάνιο), ενώ έχει πάνω από 35 χρόνια που κατηγορήθηκε για τοξικότητα και απαγορεύθηκε η χρήση του ως εντομοκτόνο στις αναπτυγμένες χώρες, μόλις το 2017 απαγορεύθηκε εντελώς η παραγωγή του.

Μεταξύ αυτών είναι η οδηγία 2009/128/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που αφορά στην επίτευξη ορθολογικής χρήσης των παρασιτοκτόνων. Στο άρθρο 5 η οδηγία θέτει την υποχρέωση στα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν την κατάρτιση των χρηστών και διανομένων των παρασιτοκτόνων όσων αφορά την ασφάλεια και υγεία των χρηστών παρασιτοκτόνων αλλά και του περιβάλλοντος, από κατάλληλους φορείς αλλά και την ανάπτυξη συστημάτων χορήγησης πιστοποιητικού. Τα πιστοποιητικά αυτά παρέχουν απόδειξη επαρκούς γνώσης των θεμάτων ασφαλούς χρήσης, από τους επαγγελματίες χρήστες, τους διανομείς και τους συμβούλους. Επίσης στο άρθρο 7 προβλέπεται ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού όσον αφορά τους κινδύνους

από τις ενδεχόμενες οξείες και χρόνιες επιπτώσεις για την υγεία του ανθρώπου και το περιβάλλον αλλά και σχετικά με την ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων χωρίς χημικά μέσα.

Οι αγρότες θεωρούν ότι οι ετικέτες έχουν πολλές και δυσνόητες πληροφορίες, καταλαβαίνουν κάποια από τα εικονογράμματα αλλά δεν χρησιμοποιούν τις αναγραφόμενες πληροφορίες, στηρίζονται κυρίως στην εμπειρία τους ή σε άλλες πηγές πληροφόρησης, δεν έχουν εκπαιδευτεί στην χρήση της ετικέτας ενώ σε πολύ μεγάλο ποσοστό θα ήθελαν να έχουν τέτοιου είδους πληροφόρηση

Στο παράρτημα Ι της οδηγίας παρατίθενται αναλυτικά τα θέματα που προτείνονται για την κατάρτιση των χρηστών γεωργικών φαρμάκων. Μεταξύ αυτών είναι και τα παρακάτω:

1. Όλη η νομοθεσία που διέπει τα γεωργικά φάρμακα και τη χρήση τους.
2. Πηγές κινδύνου και κίν-

δυνοι που συνδέονται με τα γεωργικά φάρμακα και τρόποι εντοπισμού και ελέγχου αυτών.

3. Στοιχεία στρατηγικών και τεχνικών ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας, αρχές βιολογικής γεωργίας, μέθοδοι βιολογικού ελέγχου επιβλαβών οργανισμών, πληροφορίες για τις γενικές αρχές και για τις ειδικές ανά καλλιέργεια ή ανά τομέα κατευθυντήριες γραμμές για την ολοκληρωμένη φυτοπροστασία.
4. Εισαγωγή στη συγκριτική αξιολόγηση στο επίπεδο του χρήστη, ώστε να διευκολυνθούν οι επαγγελματίες χρήστες στην επιλογή, για δεδομένη κατάσταση, του πιο ενδεδειγμένου γεωργικού φαρμάκου με τις μικρότερες παρενέργειες στην ανθρώπινη υγεία.
5. Μέτρα ελαχιστοποίησης των κινδύνων για τον άνθρωπο, τους οργανισμούς που δεν αποτελούν στόχο και για το περιβάλλον: ασφαλείς εργασιακές πρακτικές για την αποθήκευση, τον χειρισμό και την ανάμειξη γεωργικών φαρμάκων, για τη διάθεση των κενών συσκευασιών, άλλων ρυπασμένων υλικών και της περίσσειας γεωργικού φαρμάκου, μέσα ατομικής προστασίας.
6. Προσεγγίσεις με βάση τον κίνδυνο, που λαμβάνουν υπόψη τις τοπικές υδρολογικές παραμέτρους για την απόκτηση ύδατος, όπως το κλίμα, οι τύποι εδάφους και καλλιεργειών και η μορφολογία της περιοχής.
7. Διαδικασίες προετοιμασί-

ας του εξοπλισμού εφαρμογής γεωργικών φαρμάκων για χρήση.

Επίσης στον νόμο 338/01 «Προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλόμενους σε χημικούς παράγοντες» στο άρθρο 8, προβλέπεται η ενημέρωση και κατάρτιση των εργαζομένων σχετικά με τις κατάλληλες προφυλάξεις, το σωστό χειρισμό και τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν κατά τη χρήση χημικών ουσιών ώστε να προστατεύουν τον εαυτό τους και τους άλλους εργαζόμενους, καθώς επίσης ότι πρέπει να έχουν πρόσβαση στο δελτίο δεδομένων ασφαλείας.

Επισκόπηση διεθνούς έρευνας αναφορικά με τη χρήση της ετικέτας των χημικών ουσιών στη γεωργία

Ας δούμε τι γίνεται στην πράξη.

Αρκετές έρευνες αναφέρουν ότι οι αγρότες έχουν ελλιπή γνώση του κινδύνου για την υγεία τους και το περιβάλλον σε ό,τι αφορά τη χρήση των προϊόντων που χρησιμοποιούν ενώ γενικά δεν διαβάζουν τις ετικέτες των παρασιτοκτόνων που χρησιμοποιούν. Οι αγρότες θεωρούν ότι οι ετικέτες έχουν πολλές και δυσνόητες πληροφορίες, καταλαβαίνουν κάποια από τα εικονογράμματα αλλά δεν χρησιμοποιούν τις αναγραφόμενες πληροφορίες, στηρίζονται κυρίως στην εμπειρία τους ή σε άλλες πηγές πληροφόρησης, δεν έχουν εκπαιδευτεί στην χρήση της ετικέτας ενώ σε πολύ μεγάλο ποσοστό θα ήθελαν να έχουν τέτοιου είδους πληροφόρηση.

Πιο συγκεκριμένα, στη βόρεια Αφρική βρέθηκε ότι κατανοούν σε μεγάλα ποσοστά κυρίως τα εικονογράμματα της οξείας τοξικότητας και του εύφλεκτου αλλά δεν χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές (Dalvie, Rother & London, 2008). Στις ζώνες βάμβακος της βόρειας Ακτής του Ελεφαντοστού, όπου χρησιμοποιείται κυρίως η μέθοδος ψεκασμού παρασιτοκτόνων, το μεγαλύτερο ποσοστό των αγροτών δεν κατανοούν τις ετικέτες και δεν χρησιμοποιούν μέσα ατομικής προστασίας κατά τον ψεκασμό (Ajayi & Akinnifesi, 2007). Στην αγροτική περιοχή του Αμαζονίου στη Βραζιλία, η οποία είναι η τέταρτη χώρα σε κατανάλωση παρασιτοκτόνων στον κόσμο και η πρώτη στη Λατινική Αμερική, βρέθηκε ότι στην πλειοψηφία τους οι αγρότες δεν διαβάζουν τις ετικέτες των παρασιτοκτόνων που χρησιμοποιούν γιατί έχουν πολλές και δυσνόητες πληροφορίες, καταλαβαίνουν κάποια από τα εικονογράμματα, αλλά δεν χρησιμοποιούν τις αναγραφόμενες πληροφορίες (Waichman, Eve, & da Silva Nina, 2007). Οι αγρότες βάμβακος στο Πακιστάν, διαπιστώθηκε ότι δεν διαβάζουν τις ετικέτες, δεν χρησιμοποιούν τις αναγραφόμενες πληροφορίες και στηρίζονται σε άλλες πηγές πληροφόρησης ή στην εμπειρία τους (Damalas & Khan, 2016). Όμως και στην Ελλάδα, καπνοκαλλιεργητές στην αγροτική περιοχή της Πιερίας στο μεγαλύτερο ποσοστό τους ανέφεραν πως όταν αποφασίζουν να χρησιμοποιήσουν ένα παρασιτοκτόνο, βασίζονται κατά κύριο λόγο στις πληροφορίες των πωλητών ή

στη δική τους εμπειρία, θεωρούν ότι οι περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις ετικέτες παρασιτοκτόνων είναι δύσκολο να διαβαστούν και να γίνουν κατανοητές. Ποσοστό 40% των αγροτών δήλωσαν ότι συνήθως υπερβαίνουν τις συνιστώμενες τιμές δόσης που αναγράφονται στην ετικέτα, ενώ κανένας δεν ανέφερε χρήση λιγότερης ποσότητας από τη συνιστώμενη (Damalas, Theodorou & Georgiou, 2006).

Σε σχετική έρευνα που διεξήχθη συνεργατικά από διάφορα πανεπιστήμια και περιλαμβάνει βιβλιογραφική επισκόπηση της χρήσης ετικέτας και της χρήσης των εικονογραμμάτων σε διάφορα μέρη του κόσμου για τους κινδύνους και την ασφάλεια των γεωργικών φαρμάκων και τις επιπτώσεις στη σχετική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφέρεται η κάτω του μέσου όρου χρήση ετικέτας και κατανόησης εικονογραμμάτων. Επιπλέον, επισημαίνεται η ανάγκη για αρχική και πρόσθετη εκπαίδευση των χρηστών στην κατανόηση της ετικέτας, η οποία θα αποτελέσει σημαντικό μέσο για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας της ετικέτας και των εικονογραμμάτων των γεωργικών φαρμάκων (Emery et al., 2015).

Το κείμενο αυτό αποτελεί μια προσπάθεια προσέγγισης του ζητήματος των χημικών ουσιών στη γεωργία και ενημέρωσης σχετικά με τα προβλήματα που καταγράφονται σε αυτόν τον τομέα. Από αυτή την αφετηρία, θεωρούμε ότι αξίζει να τεθούν μια σειρά από κρίσιμα ερωτήματα. Αρκεί η ύπαρξη κατάλληλης νομοθεσίας για

να επιτευχθεί ο στόχος της προστασίας της υγείας του πολίτη και του περιβάλλοντος; Αρκεί αυτού του είδους η πληροφόρηση του χρήστη και καταναλωτή ή πρέπει να διαμορφωθεί μια συνολική σχετική εκπαιδευτική πολιτική που να περιλαμβάνει όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης, από την πρωτοβάθμια μέχρι την τριτοβάθμια, με έμφαση στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και στην προσέγγιση της πρόληψης; Ενδεχομένως σχετικά θέματα, όπως ο κανονισμός CLP, η οδηγία 2009/128/ΕΚ κ.λπ., θα ήταν αποδοτικότερο να προσεγγίζονται μέσα από την οπτική της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης / Εκπαίδευσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη (Φλογαίτη, 2011), τα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά της οποίας (π.χ. διεπιστημονική και ολιστική προσέγγιση, προσανατολισμός στις αξίες, καλλιέργεια κριτικής σκέψης και ικανότητας επίλυσης προβλήματος κ.λπ.) την καθιστούν ικανή να ανταποκριθεί στην ιδιαιτερότητα κάθε επιστημονικού θέματος.

Βιβλιογραφία

1. Ajayi, O. C., & Akinnifesi, F. K. (2007). Farmers understanding of pesticide safety labels and field spraying practices: a case study of cotton farmers in northern Ctedlvoire. *Scientific Research and Essays*, 2(6), 204-210.
2. Aktar, W., Sengupta, D., & Chowdhury, A. (2009). Impact of pesticides use in agriculture: their benefits and hazards. *Interdisciplinary toxicology*, 2(1), 1-12.

3. Dalvie, M. A., Rother, H. A., & London, L. (2014). Chemical hazard communication comprehensibility in South Africa: Safety implications for the adoption of the globally harmonised system of classification and labelling of chemicals. *Safety science*, 61, 51-58.
4. Damalas, C. A., & Khan, M. (2016). Farmers' attitudes towards pesticide labels: implications for personal and environmental safety. *International journal of pest management*, 62(4), 319-325.
5. Damalas, C. A., Theodorou, M. G., & Georgiou, E. B. (2006). Attitudes towards pesticide labelling among Greek tobacco farmers. *International journal of pest management*, 52(4), 269-274.
6. Diamanti-Kandarakis, E., Bourguignon, J. P., Giudice, L. C., Hauser, R., Prins, G. S., Soto, A. M., Zoeller, R.T., & Gore, A. C. (2009). Endocrine-disrupting chemicals: an Endocrine Society scientific statement. *Endocrine reviews*, 30(4), 293-342.
7. ECHA (2017): <https://echa.europa.eu/el/chemicals-in-our-life>
8. Emery, S. B., Hart, A., Butler-Ellis, C., Gerritsen-Ebben, M. G., Machera, K., Spanoghe, P., & Frewer, L. J. (2015). A review of the use of pictograms for communicating pesticide hazards and safety instructions: implications for EU policy. *Human and Ecological Risk Assessment: An International Journal*, 21(4), 1062-1080.
9. Gatseva, P. D., & Argirova, M. D. (2008). High-nitrate levels in drinking water may be a risk factor for thyroid dysfunction in children and pregnant women living in rural Bulgarian areas. *International journal of hygiene and environmental health*, 211(5-6), 555-559.
10. Kousta, E., & Mastorakos, G. (2012). Endocrine disruptors and thyroid function. *Archives of Hellenic Medicine/Arheia Ellenikes Iatrikes*, 29(1).
11. Mastorakos, G., Karoutsou, E. I., Mizamtsidi, M., & Creatsas, G. (2007). The menace of endocrine disruptors on thyroid hormone physiology and their impact on intrauterine development. *Endocrine*, 31(3), 219-237.
12. Pimentel, D. (1997). *Techniques for reducing pesticide use: economic and environmental benefits*. John Wiley and Sons, New York.
13. Waichman, A. V., Eve, E., & da Silva Nina, N. C. (2007). Do farmers understand the information displayed on pesticide product labels? A key question to reduce pesticides exposure and risk of poisoning in the Brazilian Amazon. *Crop Protection*, 26(4), 576-583.
14. Γεωργόπουλος, Α., Νικολάου, Κ., Δημητρίου, Κ., Γαβριλάκης, Κ. & Μπλιώνης, Γ. (2013). ΓΗ: Ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης. Αθήνα: GUTENBERG.
15. Φλογαίτη, Ε. (2011). Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία. Αθήνα: Πεδίο.
16. UN (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. UN – Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. A/RES/70/1. Available at http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

Η βία στους εργαζόμενους του εκπαιδευτικού κλάδου

των Μιλτιάδη Δεληγά¹ και Δημητρίου Τούκα²

Οι σημαντικές αλλαγές που πραγματοποιούνται στον κόσμο της εργασίας τις τελευταίες δεκαετίες έχουν οδηγήσει στην εκδήλωση νέων και αναδυόμενων κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων. Τέτοιοι κίνδυνοι είναι και οι ψυχοκοινωνικοί παράγοντες που σχετίζονται με τις αλληλεπιδράσεις που δημιουργούνται στους χώρους εργασίας μεταξύ των εργαζομένων και του κοινωνικού και εργασιακού περιβάλλοντός τους.

Οι ψυχοκοινωνικοί κίνδυνοι μπορούν να οριστούν ως οι πτυχές του σχεδιασμού, της οργάνωσης και της διαχείρισης της εργασίας και των κοινωνικών και περιβαλλοντικών της πλαισίων, που δυνητικά μπορούν να προκαλέσουν ψυχολογική, κοινωνική ή σωματική βλάβη [1,2]. Αποτελούν μία από τις σημαντικότερες σύγχρονες προκλήσεις για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία αφού, εκτός του ερ-

γασιακού άγχους, συνδέονται με την εκδήλωση φαινομένων όπως η βία στην εργασία, η επαγγελματική εξουθένωση, η ψυχολογική παρενόχληση και ο εκφοβισμός στον χώρο εργασίας [3,4,5,6].

Η βία στον εργασιακό χώρο παραβιάζει άμεσα την ακεραιότητα και την αξιοπρέπεια του εργαζόμενου. Συμπεριλαμβάνει όλα τα περιστατικά όπου οι εργαζόμενοι γίνονται αντικείμενο κακομεταχείρισης ή επίθεσης (σωματικής ή λεκτικής), εμπιρεύοντας ρητή ή υπονοούμενη απειλή για την ασφάλεια, την ευημερία ή την υγεία τους [7]. Η άσκηση βίας εναντίον του προσωπικού, αποτελεί ένα ζήτημα που απασχολεί τον τομέα της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία και πρέπει να αντιμετωπίζεται σε επίπεδο οργανισμού. Δεν αποτελεί προσωπικό πρόβλημα μεμονωμένων ατόμων. Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Ασφάλειας & Υγείας στην Εργασία (EU-OSHA), το 4% του εργαζόμενου πληθυσμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναφέρει ότι έχει υπάρξει θύμα βίας στον εργασιακό

χώρο, ενώ το 12% των εργαζομένων στον κλάδο της εκπαίδευσης αναφέρει ότι έχει πέσει θύμα εκφοβισμού [8].

Μια πράξη βίας, γενικά εκδηλώνεται σε καταστάσεις όπου υπάρχει πολύ υψηλή ή συσσωρευμένη ένταση ή πίεση και όπου διακυβεύονται προσωπικά ζητήματα. Μια διαμάχη, η οποία δεν έχει επιλυθεί με κατάλληλο τρόπο, μπορεί να κλιμακωθεί οδηγώντας σε εκδήλωση βίας [9]. Οι εργαζόμενοι στον κλάδο της εκπαίδευσης μπορούν να γίνουν θύματα βίας, διότι ο δράστης της επίθεσης, τους βλέπει ως «εκπροσώπους» του ιδρύματος ή του συστήματος. Μαθητές, πρώην μαθητές, επισκέπτες ή παράνομα εισερχόμενα άτομα, μπορεί να ασκήσουν βία εναντίον του προσωπικού που εργάζεται στον εκπαιδευτικό κλάδο. Εκτός δηλαδή από τους καθηγητές, ενδέχεται να δεχθούν επιθέσεις και οι βοηθοί τους, το προσωπικό συντήρησης, οι καθαριστές, οι μάγειροι, οι γραμματείς και το λοιπό προσωπικό υποστήριξης [10].

Οι εργαζόμενοι διατρέχουν

¹ Ο κ. Μ. Δεληγάς είναι Ακτινοφυσικός MSc, Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής Α.Π.Θ., Επιθεωρητής Ασφάλειας & Υγείας, μέλος της Ομάδας Εργασίας της SLIC για τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους στην εργασία.

² Ο κ. Δ. Τούκας είναι Βιολόγος MSc, Διδάκτωρ Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Επιθεωρητής Ασφάλειας & Υγείας, μέλος της Ομάδας Εργασίας της SLIC για τους ψυχοκοινωνικούς κινδύνους στην εργασία.

μεγαλύτερο κίνδυνο όταν η εργασία τους περιλαμβάνει:

- άμεση επαφή με τους μαθητές ή/και με τους κηδεμόνες τους
- εργασία κατά τις βραδινές ώρες ή μοναχική εργασία
- επισκέψεις εκτός του ιδρύματος ή επισκέψεις κατ' οίκον
- εργασία με παιδιά με ειδικές ανάγκες.

Τα σχολεία πέραν της διασφάλισης της υγείας και της ασφάλειας μαθητών και εργαζομένων, έχουν κοινωνική ευθύνη να υπερασπίζονται τις αρχές της αξιοπρέπειας και του σεβασμού ενώ οι εργοδότες έχουν νομικό καθήκον να αποτρέπουν τη βία

Επιπτώσεις

Η βία στον εκπαιδευτικό κάδο, δεν επηρεάζει μόνον τα ίδια τα θύματα, αλλά και άλλα άτομα, τα οποία βρίσκονται στο ίδιο περιβάλλον (προσωπικό, παιδιά και νεαρούς ενήλικες). Η αντίδραση των ατόμων, είτε πρόκειται για θύματα είτε για παρατηρητές απέναντι σε πράξεις βίας, εξαρτάται από την προσωπικότητα, τις στρατηγικές αντιμετώπισης των καταστάσεων τις οποίες έχουν διδαχθεί, το φυσικό

περιβάλλον, τα πρότυπα και τους κανόνες του οργανισμού. Η άμεση αντίδραση μπορεί να είναι παθητική (αποδοχή ή αποφυγή) ή ενεργή (διαπραμάτευση, φυσική υπεράσπιση του ίδιου).

Οι κυριότερες επιπτώσεις των πράξεων βίας σε επίπεδο ατόμου είναι :

- σωματικός τραυματισμός
- αυξημένα επίπεδα ορμονών του στρες, υπέρταση, ταχυκαρδία
- ψυχοσωματικές - ψυχικές διαταραχές
- γνωστικές διαταραχές, διαταραχές συγκέντρωσης
- συναισθήματα οργής, ενοχής, απογοήτευσης, δυσπιστίας
- αποθάρρυνση, απώλεια αυτοσεβασμού και αυτοπεποίθησης
- απώλεια εργασιακής ικανοποίησης, υιοθέτηση συμπεριφοράς «αποφυγής», μειωμένη απόδοση στην εργασία
- απουσιασμός, παραίτηση
- μετατραυματική αγχώδης διαταραχή.

Οι συνέπειες της βίας στον εργοδότη/οργανισμό είναι:

- μείωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών
- αυξημένο ποσοστό αδικαιολόγητων απουσιών και αναρρωτικών αδειών
- πρόωρες συνταξιοδοτήσεις
- υψηλότερη συχνότητα εναλλαγής προσωπικού
- υψηλότερο κόστος ασφάλισης

- επέκταση των εντάσεων στην οικογένεια και στον κοινωνικό περίγυρο.

Νομικό πλαίσιο - Μέτρα - Παρεμβάσεις

Η Οδηγία 89/391 του Συμβουλίου της Ε.Ε. που περιέχει τις βασικές διατάξεις για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία, καθιστά τους εργοδότες υπεύθυνους να διασφαλίζουν ότι οι εργαζόμενοι δεν υφίστανται βλάβες, συμπεριλαμβανομένης και της βίας στην εργασία. Ο Νόμος 3850/2010, προβλέπει ότι ο εργοδότης υποχρεούται να έχει στη διάθεσή του μια γραπτή εκτίμηση των υφιστάμενων κινδύνων για την ασφάλεια και την υγεία κατά τη εργασία, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν ομάδες εργαζομένων που εκτίθενται σε ιδιαίτερους κινδύνους. Μετά τον προσδιορισμό των κινδύνων και των ομάδων εργαζομένων ατόμων που εκτίθενται, ακολουθεί η εφαρμογή των κατάλληλων προληπτικών μέτρων-παρεμβάσεων, τόσο στον χώρο εργασίας όσο και στις πρακτικές που ακολουθούνται.

Τα σχολεία πέραν της διασφάλισης της υγείας και της ασφάλειας μαθητών και εργαζομένων, έχουν κοινωνική ευθύνη να υπερασπίζονται τις αρχές της αξιοπρέπειας και του σεβασμού ενώ οι εργοδότες έχουν νομικό καθήκον να αποτρέπουν τη βία [11]. Η επίσημη πολιτική του σχολείου και η στάση της διοίκησης έχουν σημαντικό ρόλο. Η εφαρμογή ορισμένων πρώτων μέτρων όπως είναι η ανάπτυξη πολιτικής ενάντια στη βία, η καθιέρωση διαδικασιών

υποβολής αναφορών και η παροχή εκπαίδευσης-κατάρτισης, μπορούν με την πάροδο του χρόνου να συμβάλλουν στην ανάπτυξη θετικού κλίματος στον οργανισμό, όπου θα δίδεται σημασία στην ασφάλεια και την αξιοπρέπεια των ανθρώπων. Συνήθως η αναφορά επεισοδίων βίας είναι περιορισμένη, με αποτέλεσμα να μην αναδεικνύεται το μέγεθος του προβλήματος.

Η πρόληψη εφαρμόζεται σε δυο επίπεδα:

1. πρόληψη της εκδήλωσης πράξεων βίας και,
2. παροχή υποστήριξης προς το θύμα ή τα θύματα, αν έχει ήδη εκδηλωθεί κάποιο περιστατικό.

Οι προληπτικές λύσεις θα πρέπει να εφαρμόζονται μετά τη διενέργεια της εκτίμησης κινδύνου, σε συνεργασία και με τη χρήση πληροφοριών από τις αρχές επιβολής του νόμου, εφόσον είναι απαραίτητο.

Ο EU-OSHA για την πρόληψη της βίας προς το προσωπικό έχει εκδώσει τεχνικά δελτία και λίστες ελέγχου [12].

Πρόληψη της βίας προς το προσωπικό

Σχεδιασμός του εργασιακού περιβάλλοντος

- βελτίωση της ορατότητας και του φωτισμού εκεί όπου υπάρχει κίνδυνος να εκδηλωθεί βία
- έλεγχος πρόσβασης των επισκεπτών στον χώρο εργασίας
- αντικατάσταση εργαλείων, συνόρων, εξοπλισμού επίπλων που θα μπορούσαν να χρησιμο-

ποιηθούν ως όπλα

- μέτρα φυσικής ασφάλειας (π.χ. εγκατάσταση συστημάτων συναγερμού)
- βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος (π.χ. με χρώματα, κλιματισμό).

Διοικητικός έλεγχος

- βελτίωση και προώθηση πολιτικής κατά της βίας
- ενημέρωση προσωπικού, γονέων και σπουδαστών σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους
- θέσπιση επιτροπής ασφάλειας για τη βία
- καθιέρωση διαδικασιών για τις περιπτώσεις εκδήλωσης περιστατικών βίας
- βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ εργαζομένων και διοίκησης σχετικά με το θέμα της βίας
- υιοθέτηση ασφαλών εργασιακών πρακτικών (π.χ. συνοδεία συναδέλφων, εργασία κατά τις βραδινές ώρες, εποπτεία μαθητών από δυο μέλη του προσωπικού όπου είναι δυνατόν)
- επάρκεια του προσωπικού σε σχέση με τον αριθμό των μαθητών
- υποστηρικτικές δομές, υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης και παροχής συμβουλών
- εποπτεία επισκεπτών στους χώρους του σχολείου.

Εκπαίδευση (κατάρτιση - ενημέρωση) και στρατηγικές συμπεριφοράς

- εκπαίδευση εργαζόμενων και μαθητών στην

πολιτική αποφυγής της εργασιακής βίας και της επίλυσης συγκρούσεων

- γνώση ενός τυποποιημένου σχεδίου δράσης για αντιμετώπιση των επιθετικών συμπεριφορών
- κατάρτιση για την αναγνώριση των πρώιμων ενδείξεων και των πιθανοτήτων εκδήλωσης πράξεων βίας
- συμμετοχή μαθητών και γονέων στην ανάπτυξη πολιτικής μηδενικής ανοχής απέναντι στη βία, τη διακριτική συμπεριφορά και ομιλία, τον εκφοβισμό και την παρενόχληση
- ενθάρρυνση και ανάπτυξη αισθήματος συνύπαρξης και συνεργασίας.

Συνήθως η αναφορά επεισοδίων βίας είναι περιορισμένη, με αποτέλεσμα να μην αναδεικνύεται το μέγεθος του προβλήματος.

Ευαισθητοποίηση και συνεργασίες

- συμμετοχή των αρχών επιβολής του νόμου σε σχετικά προγράμματα
- συνεργασία μεταξύ του προσωπικού του σχολείου, των διευθυντών, των γονέων, των μαθητών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων
- ενθάρρυνση της θετικής

στάσης, της ανοχής και του σεβασμού προς τους άλλους

- διάδοση πληροφοριών καλής πρακτικής.

Ελαχιστοποίηση των βλαβών μετά από βίαια περιστατικά

Είναι σημαντικό να υπάρχουν ευρέως γνωστές διαδικασίες, οι οποίες θα ακολουθούνται σε περίπτωση οποιουδήποτε βίαιου περιστατικού, με σκοπό την πρόληψη περαιτέρω βλαβών για το θύμα και τον περιορισμό όσων έχει υποστεί.

- το άτομο που έχει πέσει θύμα βίας ή είναι μάρτυρας πράξης βίας, να μην μένει μόνο του μετά το συμβάν
- η διεύθυνση να λαμβάνει γνώση και να επιδεικνύει συμπάθεια και υποστήριξη προς το θύμα
- παροχή ψυχολογικής υποστήριξης προς το θύμα αμέσως μετά το περιστατικό αλλά και αργότερα σε περίπτωση μετατραυματικού στρες
- παροχή υποστήριξης στο θύμα για την εκτέλεση των απαραίτητων διοικητικών και νομικών διαδικασιών (π.χ. τρόπος αναφοράς του περιστατικού)
- ενημέρωση των υπολοίπων εργαζομένων
- επανεξέταση της εκτίμησης κινδύνου με στόχο τον εντοπισμό συμπληρωματικών μέτρων.

Βιβλιογραφία

1. Cox T & Griffiths A. (2005).

The nature and measurement of work-related stress: theory and practice. In J.R. Wilson & N. Corlett (Eds.), Evaluation of Human Work (3rd ed.). London: CRS Press.

2. Cox T, Griffiths A and Rial-Gonzalez E. (2000). Research on work related stress. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 96.

3. Τούκας Δ, Τούκα Α. Ανάλυση και διαχείριση του επαγγελματικού άγχους στο νοσοκομειακό περιβάλλον: Από την επιστημονική προσέγγιση στην πρακτική εφαρμογή. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής 2011; 28:20-26.

4. Τούκας Δ, Δεληχάς Μ, Καραγεωργίου Α. Εννοιολογικοί ορισμοί και αιτιολογικοί παράγοντες της ψυχολογικής βίας στην εργασία. Ο ρόλος τους στην αξιολόγηση της επικινδυνότητας του φαινομένου mobbing. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής 2012; 29: 162-73.

5. Δεληχάς Μ, Τούκας Δ, Σπυρούλη Α. Το σύνδρομο της επαγγελματικής εξουθένωσης (burn-out). Υγιεινή & Ασφάλεια της Εργασίας 2012; 50: 5-12.

6. Μάρκας Δημήτριος. Σωματικές και λεκτικές επιθετικές συμπεριφορές κατά των επαγγελματιών υγείας σε ένα ελληνικό δημόσιο Νοσοκομείο. Διπλωματική Εργασία. Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης. Αθήνα, 2011.

7. Richards J. Management of workplace violence victims. ILO/ICN/ WHO/ PSI. Available at: http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence_interpersonal/en/WVmanagementvictimspaper.pdf
8. Milczarek M. Workplace violence and Harassment: a European picture. European agency for safety and health at work. Available at: <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/violence-harassment TERO-09010ENC>
9. Martino V, Hoel H and Cooper GL. Preventing violence and Harassment in the workplace. European foundation for the improvement of living and working conditions, 2003. Available at: <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2002/109/en/1/ef02109en.pdf>
10. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA). Βία στην εργασία. FACTS 24, 2002.
11. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA). Η επαγγελματική ασφάλεια και υγεία στον κλάδο της εκπαίδευσης. FACTS 46, 2003.
12. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA). Πρόληψη της βίας εναντίον του προσωπικού που εργάζεται στον κλάδο της εκπαίδευσης. FACTS 47, 2003.

Η πρόληψη ως επένδυση: προσέγγιση μέσω της μεθόδου κόστους-οφέλους

του Μηνά Αναλυτή*

Τα αγαθά στην οικονομική θεωρία

Σε μια οικονομία της αγοράς, όπου το σύστημα τιμών αποτελεί οδηγό για τη λήψη αποφάσεων, τόσο από την πλευρά των παραγωγών όσο και από την πλευρά των καταναλωτών, τα παραγόμενα και τα καταναλισκόμενα αγαθά ανήκουν στις εξής κατηγορίες, καθεμία από αυτές με τα δικά της διακριτά χαρακτηριστικά.

Ιδιωτικά αγαθά

Ως ιδιωτικά αναφέρονται εκείνα τα αγαθά, τα οποία προσφέρουν ικανοποίηση στον αγοραστή τους και μόνο σε αυτόν.

Δηλαδή, στον καταναλωτή που είναι διατεθειμένος να καταβάλει την αντίστοιχη τιμή για την αγορά του συγκεκριμένου αγαθού από τον παραγωγό, αποκλείοντας ταυτόχρονα όλους τους άλλους καταναλωτές, οι οποίοι αρνούνται να καταβάλουν το αντίτιμο.

Τα ιδιωτικά αγαθά είναι λοιπόν «δαιρετά». Μπορούν, δηλαδή, να πωληθούν σε δια-

φορετικές ποσότητες, σε διαφορετικούς καταναλωτές με την προϋπόθεση ότι οι τελευταίοι είναι πρόθυμοι να καταβάλουν τη ζητούμενη από τον παραγωγό τιμή.

Στην περίπτωση των ιδιωτικών αγαθών ισχύει η «αρχή του αποκλεισμού» και η «αρχή της ανταγωνιστικής κατανάλωσης»: δηλαδή η κατανάλωση μιας μονάδας από ένα άτομο δεν επιτρέπει την κατανάλωσή της από άλλα άτομα.

Συνεπώς η συνολική κατανάλωση καθενός από τα αγαθά αυτά είναι ίση με το άθροισμα της κατανάλωσης των επιμέρους ατόμων (καταναλωτών) της οικονομίας. Έτσι, αν υποθέσουμε ότι υπάρχουν n άτομα, η ποσότητα που καταναλώνεται συνολικά από ένα τέτοιο αγαθό δίνεται με τη σχέση:

$$X = X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n,$$

όπου X παριστάνει τη συνολική κατανάλωση του συγκεκριμένου αγαθού, X_1 την κατανάλωση του πρώτου ατόμου, X_2 την κατανάλωση του δευτέ-

ρου ατόμου κ.ο.κ.

Δημόσια αγαθά

Στην κατηγορία αυτή η αρχή του αποκλεισμού παύει να ισχύει και ο μη καταβάλλων την τιμή δεν δύναται να αποκλειστεί από την κατανάλωσή του. Επίσης, τα δημόσια αγαθά δεν είναι δαιρετά. Δηλαδή το όφελος δεν μπορεί να διαιρεθεί και να εξατομικευθεί, έτσι ώστε η απόλαυσή του να είναι δυνατή μόνο από ορισμένα άτομα, αλλά διαχέεται σε ολόκληρη την κοινωνία.

Τουτέστιν, όταν αυτά τα αγαθά είναι διαθέσιμα για μια κατηγορία πολιτών, αυτομάτως καθίστανται διαθέσιμα σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως από το αν ορισμένοι από αυτούς δεν είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν το αντίτιμό τους.

Ως εκ τούτου η κατανάλωσή τους δεν είναι ανταγωνιστική, δηλαδή η κατανάλωση μιας μονάδας από ένα άτομο, δεν αποκλείει την κατανάλωσή της από τα άλλα άτομα της κοινωνίας.

* Ο κος Μ. Αναλυτής είναι Οικονομολόγος, PhD.

Τουτέστιν, η κατανάλωσή τους δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί ανάλογα με τις προτιμήσεις ή με το εισόδημα, αλλά είναι ίδια για όλους τους πολίτες.

Έτσι αν παραστήσουμε με G τη συνολική κατανάλωση ενός τέτοιου αγαθού, με G_1 την κατανάλωση του πρώτου ατόμου, με G_2 την κατανάλωση του δευτέρου ατόμου, τότε θα έχουμε την πιο κάτω σχέση

$$G = G_1 = G_2 = G_3 = \dots = G_n$$

Αξιόλογα αγαθά

Υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις, όπου η Πολιτεία επιβάλλει τις προτιμήσεις της είτε μέσω θέσπισης νομικών ρυθμίσεων, είτε μέσω οικονομικών εργαλείων που διαθέτει όπως π.χ η καταβολή επιχορηγήσεων για αγαθά, όπως η υποχρεωτική εκπαίδευση, η επιβολή φόρων για τη χρήση επιβλαβών αγαθών όπως τα τσιγάρα και το αλκοόλ.

Τα αγαθά αυτά χαρακτηρίζονται αξιόλογα αγαθά διότι παρέχουν εξωτερικές ωφέλειες που διαχέονται σε όλη την κοινωνία.

Υγεία και η Ασφάλεια στην Εργασία ως αγαθό.

Τη στιγμή κατά την οποίαν ο επιχειρηματίας βρίσκεται ενώπιον μιας σειράς επιλογών και δύσκολων αποφάσεων ως προς το πιο επίπεδο πρόληψης οφείλει να επιλέξει, δεσμεύοντας στη διαδικασία αυτή σπάνιους παραγωγικούς πόρους και λαμβάνοντας υπόψη μια σειρά περιορισμών τεχνολογικής, οικονομικής, οργανωτικής και άλλης φύσεως, δεν τίθεται καμία αμφιβο-

λία περί τού ότι η υγεία και η ασφάλεια θεωρείται αγαθό, που με βάση την προηγηθείσα περί διάκρισης των αγαθών ανάλυση, μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι αξιόλογο αγαθό, το οποίο όμως παράγεται σε επίπεδο επιχείρησης.

Και τούτο διότι χωρίς την παρέμβαση της Πολιτείας, η οποία διαθέτει τα μέσα (ρυθμίσεις, παροχή κινήτρων κ.λπ.), θα είχε παραχθεί ένα χαμηλότερο επίπεδο ασφαλείας σε σχέση με εκείνο που θα είχε θεωρηθεί ικανοποιητικό, όπως αυτό προσδιορίζεται μέσω των νομικών υποχρεώσεων που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις, διαμέσου της νομοθεσίας για τις ελάχιστες προδιαγραφές και άλλων σχετικών ρυθμίσεων.

Στο επίπεδο των ελάχιστων προδιαγραφών η επιχείρηση υποχρεούται να συμμορφωθεί αναλαμβάνοντας τη σχετική δαπάνη για την εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων προστασίας.

Με άλλα λόγια, μέχρι το επίπεδο αυτό η πρόληψη έχει μια κατώτατη τιμή, που ο επιχειρηματίας υποχρεούται να καταβάλει.

Αυτό φυσικά δεν σημαίνει ότι πολιτικές πρόληψης δεν μπορούν να εφαρμοστούν πέραν αυτού του επιπέδου.

Όμως, η επιλογή αυτή αφορά αποκλειστικά στην πολιτική για την πρόληψη που ασκεί η κάθε επιχείρηση και στο μοντέλο που έχει επιλέξει για τον περιορισμό της επικινδυνότητας εντός αυτής.

Ένα είναι σαφές: επιπλέον ασφάλεια σημαίνει επιπλέον κόστος, το οποίο όμως αυξά-

νεται εκθετικά.

Εξαιτίας αυτού του χαρακτηριστικού οι επιχειρήσεις σπανίως επεκτείνονται σε θέματα ασφαλείας, επιδιώκοντας να τηρούν τα ελάχιστα προβλεπόμενα από τη νομοθεσία.

Μεγαλύτερη ζήτηση, με οικονομικούς όρους, για περισσότερη ασφάλεια εμφανίζεται σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου υπάρχει η αίσθηση ότι υφίσταται σοβαρός κίνδυνος που ενδεχομένως θα οδηγούσε σε ατύχημα, τα κόστη του οποίου είναι υψηλά και δύσκολα διαχειρίσιμα.

Πάντως, οποιαδήποτε δράση για την εφαρμογή κάποιου σχεδίου πρόληψης προϋποθέτει τη γνώση των κατωτέρω:

Γνώση για εκείνα τα κόστη που δημιουργούνται μετά την εμφάνιση ενός ατυχήματος, τα οποία ονομάζονται «κόστη συμβάντων».

Γνώση για εκείνα τα κόστη που απορρέουν από τα εφαρμοζόμενα μέτρα που στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και τα οποία ονομάζονται «κόστη πρόληψης».

Συνεπώς, η εφαρμογή συγκεκριμένου μέτρου αποφασίζεται στην περίπτωση κατά την οποίαν η μείωση στα κόστη συμβάντων είναι μεγαλύτερη από την αύξηση στα κόστη πρόληψης. Απαιτείται, λοιπόν, ο άριστος συνδυασμός μεταξύ αυτών.

Και αυτό πρόκειται να συμβεί όταν η οριακή αύξηση στα κόστη πρόληψης θα ισούται με την οριακή μείωση στα κόστη συμβάντων. Με άλλα λόγια, το άριστο σημείο θα επιτευχθεί όταν ένα επιπλέον ευρώ αφι-

ερωμένο στην πρόληψη θα επιφέρει μια ισόποση μείωση στα κόστη συμβάντων.

Η μέθοδος κόστους-οφέλους εφαρμοζόμενη στην πρόληψη¹

Το θεωρητικό πλαίσιο

Αυτή καθ' αυτή η βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία, μπορεί να αποφέρει οικονομικά οφέλη στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους και στο κοινωνικό σύνολο.

Όμως, υπάρχει πάντα ένα πρόβλημα σχετικά με την επίτευξη αυτού του στόχου, διότι οι οικονομικοί πόροι είναι σπάνιοι και περιορισμένοι και η κατανομή τους μπορεί να χρησιμοποιηθεί και για άλλες εναλλακτικές χρήσεις.

Ως εκ τούτου οι επιχειρήσεις είναι δύσκολο να πεισθούν για την αποδοτικότητα ασφαλέστερων συνθηκών εργασίας, εφαρμόζοντας συγκεκριμένα μέτρα πρόληψης, δηλαδή επενδύοντας ουσιαστικά πόρους σε αυτήν.

Για να το κάνουν, θα πρέπει με τεκμηριωμένο τρόπο να τους παρουσιαστούν τα κατάλληλα στοιχεία που θα αποδεικνύουν με τρόπο σαφή ότι η επένδυση στην πρόληψη, παρά το αρχικό κόστος, έχει μακροχρόνια οφέλη.

Ο καλύτερος, λοιπόν, τρόπος για να αξιολογηθεί μια επέν-

δυση που αφορά στην πρόληψη και να καταδειχθούν τα προσδοκώμενα οφέλη είναι να διεξαχθεί μια οικονομική αξιολόγηση.

Είναι γεγονός, ότι όταν πρόκειται να δεσμευθούν πόροι για την πρόληψη η επιχείρηση αντιλαμβάνεται μόνον το αρχικό κόστος που απαιτείται για να πραγματοποιηθεί αυτή η επένδυση και πολύ συχνά λησμονεί τα οφέλη τα οποία κλιμακώνονται σε βάθος χρόνου.

Η εφαρμογή της μεθόδου κόστους-οφέλους βοηθά την επιχείρηση να αντιληφθεί την οικονομική διάσταση της πρόληψης και να πείσει τον επιχειρηματία ότι πέραν από τη συμμόρφωση στις ελάχιστες προδιαγραφές, η δέσμευση οικονομικών πόρων για την πρόληψη μπορεί να αποδειχθεί ότι είναι επικερδής.

Υπό την άποψη αυτή, η μέθοδος κόστους-οφέλους αποτελεί ένα πολύ ισχυρό εργαλείο, με τη χρήση του οποίου καταδεικνύονται οι θετικές επιπτώσεις από τη δημιουργία ασφαλέστερων συνθηκών εργασίας εντός της επιχείρησης, οι οποίες μειώνουν τα ατυχήματα και τους τραυματισμούς, περιορίζουν τις ζημιές στον εξοπλισμό και μειώνουν τις απώλειες στην παραγωγική διαδικασία.

Όπως και σε κάθε άλλη περίπτωση, έτσι και στην περίπτωση της επένδυσης για την

πρόληψη, η ερώτηση η οποία τίθεται αφορά στο κατά πόσον η επένδυση αυτή μπορεί να θεωρηθεί επικερδής, διότι ο επιχειρηματίας οφείλει να χρησιμοποιήσει με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο τους περιορισμένους οικονομικούς πόρους που διαθέτει.

Στη διαδικασία αυτή σημαντική θέση κατέχει εκείνο το οποίο ονομάζεται «επιστροφή επί της επένδυσης» με τα αρχικά ROI (Return on investment) ή «απόδοση της επένδυσης»²

Η μέθοδος κόστους-οφέλους εφαρμοζόμενη στο επενδυτικό σχέδιο της πρόληψης που η επιχείρηση προτίθεται να επιλέξει είναι η πλέον αρμόζουσα για την περίπτωση αυτή διότι ενσωματώνει και τον χρονικό παράγοντα, ένα πολύ σημαντικό στοιχείο στη διαδικασία οικονομικής αξιολόγησης, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός της χρονικής υστέρησης των αποτελεσμάτων της πρόληψης, τα οποία όπως αναφέρθηκε προγενέστερα κλιμακώνονται μέσα στον χρόνο. Είναι απαραίτητο στη διαδικασία της οικονομικής αξιολόγησης να:

- Προσδιορισθεί σαφώς η περίμετρος της. Δηλαδή, η αξιολόγηση να έχει ως αντικείμενο μια συγκεκριμένη δράση υπέρ της πρόληψης σε συνάρτηση με έναν αποδεδειγμένο κίνδυνο, εκτιμώντας τα κόστη και τα οφέλη μόνον

¹ Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιείται ευρύτατα σε όλο τον κόσμο για την αξιολόγηση της τεχνολογίας της υγείας (Health Technology) γεφυρώνοντας το κενό μεταξύ του κόσμου της έρευνας και εκείνων που λαμβάνουν τις αποφάσεις,

² ROI =
$$\frac{\text{κέρδος ή ζημιά από την επένδυση} - \text{κόστος επένδυσης}}{\text{κόστος της επένδυσης}}$$

από αυτή τη δράση που εφαρμόζεται από την επιχείρηση.

- Υπολογιστούν όσον αφορά στα οφέλη, μόνον εκείνα τα οποία έχει αποδειχθεί ότι συνδέονται άμεσα και με αιτιώδη τρόπο με το σχέδιο πρόληψης.
- Διεξαχθεί μια ρεαλιστική αξιολόγηση, δηλαδή να γίνει μια όσο το δυνατόν λογικότερη επιλογή για τα κόστη και τα προσδοκώμενα οφέλη. Πρέπει να σημειωθεί ότι η αξιολόγηση για τα οφέλη είναι μερικές φορές λεπτή υπόθεση, διότι υπάρχουν οφέλη τα οποία δύσκολα ποσοτικοποιούνται, ώστε να ενσωματωθούν στη διαδικασία αξιολόγησης όπως: ποιοτική αναβάθμιση του προϊόντος, ικανοποίηση των πελατών, βελτίωση του κλίματος μέσα στην επιχείρηση, εικόνα της επιχείρησης στον ευρύτερο περίγυρο. Όλα αυτά πώς υπεισέρχονται στην αξιολόγηση και με ποια τιμή; Δύσκολη πράγματι απάντηση, όμως θα πρέπει να αναφερθούν ως συνοδευτικά στοιχεία κατά τη διαδικασία της οικονομικής αξιολόγησης ενισχύοντας ουσιαστικά τα επιχειρήματα υπέρ της εφαρμογής του επενδυτικού σχεδίου.

Το υπόδειγμα

Το υπόδειγμα κόστους-οφέλους αποτελεί μια τεχνική, η οποία επιτρέπει για κάθε χρονική στιγμή (συνήθως έτος) και κατά τη διάρκεια εφαρμογής του σχεδίου πρόληψης να εκτιμηθεί η διαφορά που θα

προκύψει μεταξύ των καταγεγραμμένων ωφελειών και δημιουργηθέντων κοστών.

Η αποτυπωθείσα διαφορά επιτρέπει τον υπολογισμό του κέρδους ή της ζημιάς για κάθε χρονική στιγμή που εξελίσσεται η επένδυση. Έτσι, αθροιστικά μπορεί να υπολογιστεί η καθαρή ωφέλεια για μια ορισμένη χρονική περίοδο και η επιστροφή επί της επένδυσης επιτυγχάνεται όταν η καθαρή ωφέλεια είναι μηδέν. Η ως άνω ανάλυση στηρίζεται στον κάτωθι τύπο:

$$BN_{(t)} = \sum_{t=1}^n \left(\frac{B_{(t)} - C_{(t)}}{(1+r)^{t-1}} \right)$$

Όπου:

- $B_{(t)}$, το όφελος την περίοδο t
- $C_{(t)}$, το κόστος την περίοδο t
- $BN_{(t)}$, το καθαρό όφελος την περίοδο t
- r , το επιτόκιο προεξόφλησης

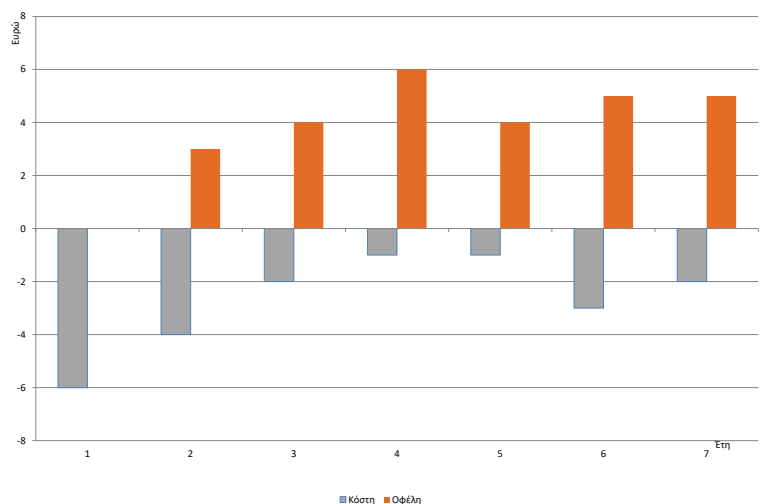
Τα κόστη $C_{(t)}$ αντιπροσωπεύουν τις επενδύσεις για την πρόληψη, οι οποίες πραγμα-

τοποιούνται κυρίως κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών του σχεδίου.

Τα οφέλη $B_{(t)}$ που απορρέουν από το σχέδιο, πολύ συχνά παρουσιάζουν τα αποτελέσματά τους μετά από ορισμένα χρόνια.

Το επιτόκιο προεξόφλησης επιτρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα κόστη και τα οφέλη δημιουργούνται σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Έτσι, εισάγεται η προτίμηση του επιχειρηματία για το παρόν, η οποία δικαιολογείται από την οικονομική θεωρία βάσει της οποίας υπάρχει η προτίμηση για το παρόν, παρά για το αβέβαιο μέλλον. Σημειωτέον επίσης ότι τα κόστη και τα οφέλη πρέπει να υπολογιστούν σε σταθερές τιμές έτσι ώστε να αποκλειστεί την επίδραση που θα είχε σε αυτά ο πληθωρισμός.

Η διαγραμματική ανάλυση που ακολουθεί παρουσιάζει μια υποθετική περίπτωση εφαρμογής του υποδείγματος κόστους-οφέλους (Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1

Στην υποθετική περίπτωση (Διάγραμμα 2) το τέταρτο έτος αντιστοιχεί σε ένα μηδενικό καθαρό όφελος.

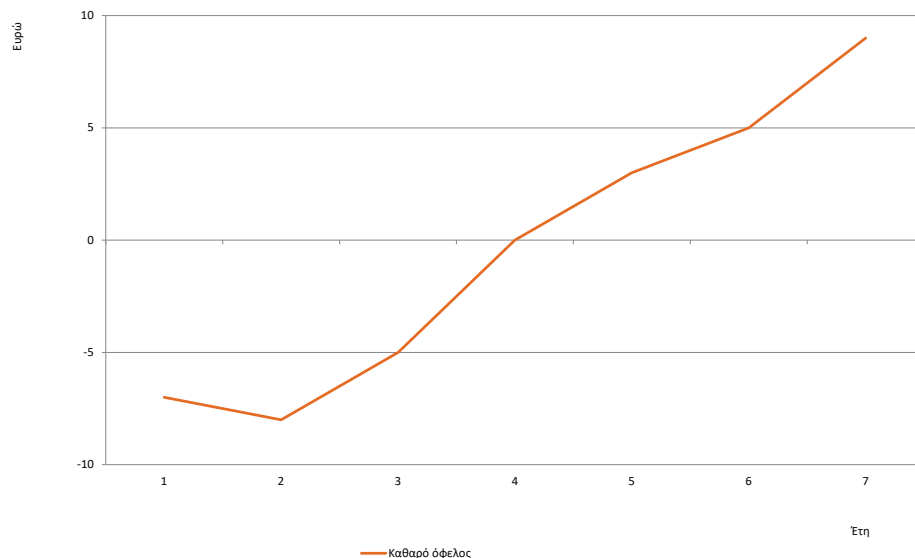
Τα οφέλη, λοιπόν, στην συγκεκριμένη περίπτωση αντιστάθμισαν τα κόστη και η διάρκεια επιστροφής επί της επένδυσης (ROI) είναι τέσσερα έτη.

Τούτων δοθέντων, η μέθοδος κόστους-οφέλους, φαίνεται να αποτελεί ένα ισχυρό όπλο στα χέρια των ασκούντων την πρόληψη εντός της επιχείρησης, διότι παρέχει την κατάλληλη πληροφόρηση κατά δύο τρόπους: είτε a priori, οπότε στην περίπτωση αυτή αποτελεί ένα χρήσιμο μέσο στη διαδικασία λήψης απόφασης όταν πρόκειται να δεσμευθούν οικονομικοί πόροι, είτε a posteriori οπότε μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέσο αξιολόγησης ενός σχεδίου, το οποίο πραγματοποιήθηκε κατά το παρελθόν.

Επίσης, όπως έχουν καταδείξει εμπειρικές μελέτες, μεταξύ δύο διαφορετικών σχεδίων για την πρόληψη, η επιλογή εκείνου -του χαμηλότερου προϋπολογισμού- με όρους κόστους-οφέλους δεν είναι πάντα η άριστη λύση, διότι απουσιάζει η επιστροφή επί της επένδυσης, ενώ για το δεύτερο -του υψηλότερου προϋπολογισμού- η επιστροφή επί της επένδυσης γίνεται σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα.

Η εμπειρική εφαρμογή υπολογισμού των δεδομένων

Στη διαδικασία του υπολογισμού της επιστροφής επί της επένδυσης για την πρόληψη, η συγκέντρωση των απαραίτητων δεδομένων, τα οποία απαιτούνται για να πραγματο-

Διάγραμμα 2

ποιηθεί αυτός ο υπολογισμός είναι μεγάλης σημασίας, διότι από την ορθότητα αυτών των δεδομένων αλλά και από την ικανότητα εκείνου που εκτελεί την οικονομική αξιολόγηση να θέτει τις σωστές ερωτήσεις εξαρτάται η αξιοπιστία των ευρημάτων.

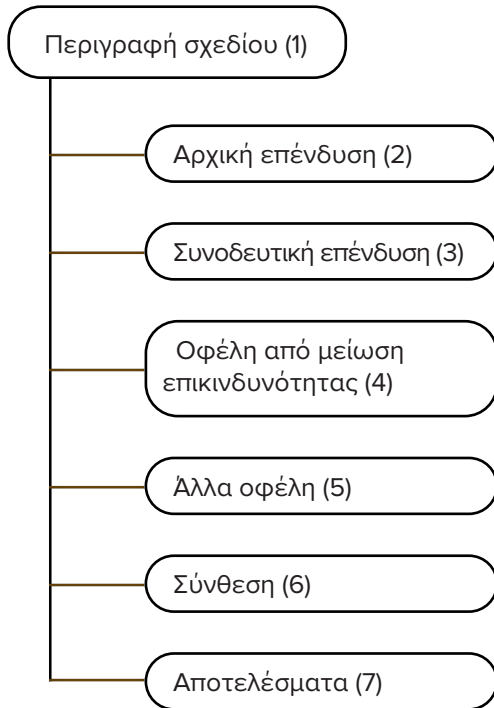
Πρόκειται, λοιπόν, για μια απαιτητική διαδικασία, η οποία πρέπει πάντα να εξελίσσεται σε στενή συνεργασία με τον υπεύθυνο της επιχείρησης αλλά και με όλες εκείνες τις υπηρεσίες που εμπλέκονται και συνεργάζονται στην υλοποίηση του επενδυτικού σχεδίου.

Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει διαθέσιμο ένα χρήσιμο εργαλείο με σκοπό τη συλλογή των δεδομένων, την επεξεργασία τους και την τελική παρουσίαση των αποτελεσμάτων.

Προς τον σκοπό αυτόν το Εργαστήριο Διαχείρισης και Οργάνωσης για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία,

το οποίο αποτελεί τμήμα του Εθνικού Ινστιτούτου Έρευνας και Ασφάλειας, INRS (Institut National de Recherche et de Sécurité) ανέπτυξε μια υπολογιστική εφαρμογή, που βοηθά στη συγκέντρωση και την κατάλληλη επεξεργασία στοιχείων με σκοπό την οικονομική αξιολόγηση του επενδυτικού σχεδίου για την πρόληψη.

Η εφαρμογή, η οποία υποστηρίζεται από ένα υπολογιστικό φύλλο, περιλαμβάνει τα εξής πεδία ως κάτωθι:

- Πεδίο 1

Σε αυτό το πεδίο περιγράφονται το όνομα του επενδυτικού σχεδίου, η περιγραφή του, το έτος που άρχισε, καθώς και η χρονική διάρκειά του (αριθμός ετών).

- Πεδίο 2

Στο πεδίο αυτό αναφέρονται αναλυτικά όλες οι δαπάνες οι οποίες πρέπει να αναληφθούν από την επιχείρηση και αφορούν αποκλειστικά το εν λόγω επενδυτικό σχέδιο. Οι δαπάνες αυτές ποικίλλουν ανάλογα με τη φύση του επενδυτικού σχεδίου και μπορεί να περιλαμβάνουν διάφορα κόστη όπως π.χ. κόστη για την προετοιμασία του σχεδίου, αγορά εξοπλισμού, συναντήσεις-συσκέψεις, εκπαίδευση/κατάρτιση εμπλεκόμενων στο σχέδιο

- Πεδίο 3

Εδώ περιλαμβάνονται όλες εκείνες οι δαπάνες, οι οποίες συνοδεύουν την αρχική επέν-

δυση και οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες.

- Πεδίο 4

Στο πεδίο αυτό εκτιμάται εμμέσως η επικινδυνότητα πριν την ένταξη του επενδυτικού σχεδίου για την πρόληψη, καθώς και η εκτίμηση της κατάστασης μετά την έναρξη του σχεδίου. Για τους υπολογισμούς, σημαντική παράμετρο αποτελεί η γνώση του κόστους ενός ατυχήματος, απουσία της οποίας η ανάλυση δεν μπορεί να προχωρήσει.

- Πεδίο 5

Στο πεδίο αυτό περιλαμβάνονται τα οφέλη (έμμεσα οφέλη) ως συνέπεια της δράσης πρόληψης που εφαρμόστηκε όπως: οφέλη από τη μείωση του απουσιασμού από την εργασία, καλύτερη παραγωγικότητα βελτίωση της εικόνας της επιχείρησης, μείωση της εσωτερικής κινητικότητας του προσωπικού κ.λπ. Είναι πολύ σημαντικό να αποδειχθεί η αιτιακή σχέση μεταξύ όλων αυτών και του σχεδίου πρόληψης αναγνωρίζοντας τη δυσκολία της ποσοτικοποίησής τους.

Λόγω αυτής της ιδιομορφίας, θεωρείται ορθό να επιλεγεί μια συντηρητική εκτίμηση διαλέγοντας μια χαμηλή τιμή ή ακόμη μηδενική

- Πεδίο 6

Στο πεδίο αυτό παρουσιάζεται η σύνθεση όλων των προηγούμενων στοιχείων αφού πρώτα έχουν αποπληθωριστεί.

- Πεδίο 7

Στο τελευταίο αυτό πεδίο της ανάλυσης παρουσιάζονται τα συνολικά αποτελέσματα, τα

οποία περιλαμβάνουν τα συνολικά ετήσια κόστη, τα συνολικά ετήσια οφέλη, καθώς επίσης τα καθαρά οφέλη.

Το ως άνω αναλυτικό εργαλείο αποτελεί ένα σημαντικό όπλο στα χέρια εκείνων που ασκούν τις διαδικασίες πρόληψης καταδεικνύοντας με τρόπο τεκμηριωμένο, ότι η επένδυση στην πρόληψη αποφέρει, παρά το αρχικό κόστος, που γίνεται αμέσως αντιληπτό από την επιχείρηση, σημαντικά οφέλη τα οποία όμως είναι δυσδιάκριτα και, ως εκ τούτου, θα πρέπει και αυτά με τη σειρά τους να εξηγηθούν αναλυτικά στην επιχείρηση.

Βιβλιογραφία

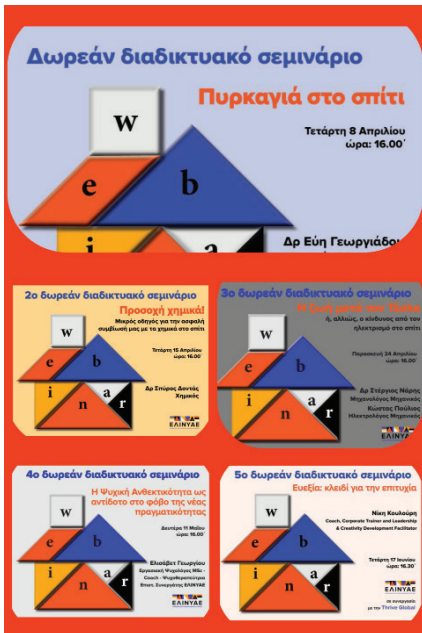
1. Agence Européenne pour la Sécurité et la Santé au Travail, "Santé et Sécurité au Travail, une question de coûts et bénéfiques", Magazine de l'Agence européenne pour la sécurité et la santé au travail, 1999
2. Delecroix B., Trontin Ch., Sabathé J.-P., "Exemple dans un hôpital (aide à la décision), INRS 2018
3. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, "The costs and benefits of occupational safety and health", Brochure summaries the proceedings of a European Conference on Cost and Benefits of OSH held in the Hague in Mai 1997.
4. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, "Economic incentives to improve the working envi-

- ronment” - Summary and conclusions of an international study, Dublin 1994.
5. Fondation Européenne pour une amélioration des conditions de vie et de travail, “Economie et Conditions de Travail-problèmes méthodologiques”, Dublin 1982.
 6. Gosselin M., “La gestion des coûts de la santé et de la sécurité du travail en entreprise: une recension des écrits, Pistes, Vol 7 no 2 Mai 2005 - Recherche
 7. Jeanjean P., “Le calcul économique”, PUF 1975
 8. Mossink J., Licher F., “Cost and benefits of occupational safety and health”, The Hague 1997.
 9. Treich N., “L’analyse coût-bénéfice - 10 questions”, Les cahiers de la Sécurité Industrielle, Institut pour une culture de la sécurité industrielle.
 10. Trontin Ch., “Principes de l’assurance risques professionnels”, INRS 2018
 11. Trontin Ch., “Les risques professionnels dans une approche micro - Coût et préjudices pour l’entreprise, INRS, 2017
 12. Trontin Ch., “Les risques professionnels dans une approche micro - La rentabilité de la prévention des risques”, INRS 2017
 13. Trontin Ch., Glomot L. , Sabathé J.-P., “Analyse Coût-Bénéfices des actions de prévention” INRS-Hygiène et Sécurité du Travail - 2e Trimestre 2009 - 215
 14. Trontin Ch., Delecroix B., Sabathé J.-P., “Investir dans la prévention: l’exemple d’ un groupe hospitalier. INRS - Hygiène et Sécurité du Travail, Dossier no 251 - juin 2018
 15. Trontin Ch., Delecroix B., “Les risques professionnels: un éclairage économique, INRS 2019
 16. Trontin Ch., Lassagne M., “L’évaluation en économie”, Ouvrage Collectif
 17. Γεωργακόπουλος Θ., “Εισαγωγή στη δημόσια οικονομική”, τεύχος Α, Αθήνα, 1977
 18. Δράκος Γ. “Μαθήματα δημόσιας οικονομικής, τεύχος Α, Πειραιάς 1971
 19. Μέργος Γ. "Κοινωνικό-οικονομική Αξιολόγηση Επενδύσεων και Πολιτικών", τόμος Α', Β' Έκδοση, Εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα 2007

Το ίδρυμα κρατικών υποτροφιών (ΙΚΥ) στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος Erasmus+2019 για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση χρηματοδότησε την ως άνω δράση επιμόρφωσης, η οποία πραγματοποιήθηκε στην πόλη Nancy της Γαλλίας όπου βρίσκεται η ερευνητική υποδομή του INRS.

Το ΕΛΙΝΥΑΕ ευχαριστεί θερμά τα στελέχη της Εθνικής Μονάδας – ΙΚΥ για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, για την παρεχόμενη σε αυτό στήριξη καθ’ όλη τη διάρκεια του σχεδίου κινητικότητας

Διαδικτυακά σεμινάρια ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Με δύο επιπλέον σεμινάρια ολοκληρώθηκε ο κύκλος των δωρεάν επιμορφωτικών διαδικτυακών σεμιναρίων που είχε ξεκινήσει στις αρχές του Απριλίου και απευθύνονταν στο ευρύ κοινό.

Στις 11 Μαΐου πραγματοποιήθηκε το σεμινάριο με θέμα «Η ψυχική ανθεκτικότητα ως αντίδοτο στον φόβο της νέας πραγματικότητας», με εισηγήτρια την κα Ελισάβετ Γεωργίου, Εργασιακή

Ψυχολόγο.

Ακολούθησε, στις 17 Ιουνίου, σεμινάριο με θέμα: «Ευεξία, κλειδί για την επιτυχία». Το σεμινάριο αυτό πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Thrive Global, εταιρεία του ομίλου Ant1 και εισηγήτρια την κα Νίκη Κουλούρη, Coach, Corporate Trainer and Leadership & Creativity Development Facilitator.

Τα 3 πρώτα σεμινάρια αφορούσαν σε κινδύνους που υπάρχουν στο σπίτι: την πυρκαγιά, τα χημικά και τον ηλεκτρισμό.

Τα σεμινάρια είναι διαθέσιμα στο κανάλι του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στο youtube:

<https://www.youtube.com/channel/UCIG6X6e-sNVIF9ZxgRUEUwg>

Διαδικτυακή συζήτηση για τη διευκρίνιση ζητημάτων σχετικών με εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας

Στις 8 Μαΐου, το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. οργάνωσε διαδικτυακή συζήτηση για τη διευκρίνιση ειδικών ζητημάτων και την απάντηση σε πληθώρα ερωτημάτων που τέθηκαν αναφορικά με την εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων "Μέτρα για την προστασία

της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων στους χώρους εργασίας και την πρόληψη της διάδοσης του κορωνοϊού SARS-COV-2 κατά την άρση των περιοριστικών μέτρων."

Στα ερωτήματα απάντησαν τα στελέχη του υπουργείου κα Χρυσούλα Τουφεκούλα, Διευθύντρια, Ειδική Επιθεωρήτρια Σ.Ε.Π.Ε. και η Προϊσταμένη Τμήματος Εποπτείας Φορέων Παροχής Υπηρεσιών ΥΑΕ, Δ/ση Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία και κα Αγγελική Μοΐρου. Στη συζήτηση συμμετείχε η Πρόεδρος ΔΣ του Ινστιτούτου, κα Ρένα Μπαρδάνη.

Η συζήτηση έγινε στο πλαίσιο της ευρύτερης συνεργασίας του Ινστιτούτου με το Υπουργείο και σε συνέχεια της, από κοινού, σύνταξης κατευθυντηρίων οδηγιών για τον νέο κορωνοϊό τον περασμένο Μάρτιο (<https://www.elinyae.gr/sites/default/files/2020-03/12313.pdf>)

Συμμετοχή του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. σε τηλεδιάσκεψη υπό τον Πρωθυπουργό

Σε τηλεδιάσκεψη υπό τον Πρωθυπουργό με θέμα την τήρηση και τις προοπτικές βελτίωσης των μέτρων προστασίας της υγείας των εργαζόμενων που επιστρέφουν στις δουλειές τους, στο πλαίσιο της σταδιακής επανεκκίνησης της οικονομίας συμμετείχε στις 11 Μαΐου η Πρόεδρος του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. κ. Ρένα Μπαρδάνη. Στην τηλεδιάσκεψη έλαβαν μέρος ο πρόεδρος της ΓΣΕΕ, κ. Γιάννης Παναγόπουλος, ο Πρόεδρος της ΓΣΕΒΕΕ, κ. Γιώργος Καββαθάς, ο Πρόεδρος της ΕΣΕΕ, κ. Γιώργος Καρανίκας, ο Υπουργός Επικρατείας, κ. Γιώργος Γεραπετρίτης, ο Υφυπουργός παρά τω πρωθυπουργώ αρμόδιος για τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου, κ. Άκης Σκέρτσος, η Γενική Γραμματέας Εργασίας, κ. Άννα Στρατινάκη, η Ειδική Επιθεωρήτρια Σ.ΕΠ.Ε. κ. Χρυσούλα Τουφεκούλα, καθώς και η Προϊσταμένη Τμήματος Εποπτείας Φορέων Παροχής Υπηρεσιών ΥΑΕ, του Υπουργείου Εργασίας, κ. Αγγελική Μοίρου.

Ιδιαίτερα θετική ήταν η αναφορά από τους συμμετέχοντες στο έργο που παρέχεται από το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. κατά την περίοδο της πανδημίας και ζητήθηκε να συνδράμει συμβουλευτικά και εκπαιδευτικά μέσω των δομών του στην Αθήνα και των παραρτημάτων που διαθέτει, στην περιφέρεια. Από τους συμμετέχοντες κοινωνικούς εταίρους (ΓΣΕΕ, ΕΣΕΕ, ΓΣΕΒΕΕ) τονίστηκε η άμεση ανταπόκριση των υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, του Σ.ΕΠ.Ε. και του ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. στη νέα πραγματικότητα καθώς και η αναγκαιότητα ενίσχυσής τους.

Από την πλευρά της, η κ. Μπαρδάνη ανέφερε

ότι η χώρα διαθέτει νομοθεσία πλήρως εναρμονισμένη με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, καθώς και μία σειρά χρήσιμων εργαλείων, τα οποία ορίζονται από την εθνική νομοθεσία. Η Πρόεδρος τόνισε την ανάγκη εξειδικευμένης προσέγγισης στα θέματα που αφορούν στην ασφάλεια και την υγεία στους χώρους εργασίας, τόσο σε γεωγραφικό όσο και σε κλαδικό επίπεδο και σημείωσε την ανάγκη τακτικής και εξειδικευμένης ενημέρωσης των επιχειρήσεων.

Στρατηγικός στόχος για το Ινστιτούτο, όπως ανέφερε η ίδια, είναι η προώθηση της εκπαίδευσης με σύγχρονα μέσα σε όλα τα επίπεδα, ο εκσυγχρονισμός των ελεγκτικών μηχανισμών της Πολιτείας με αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας, η ενίσχυση του τριμερούς κοινωνικού διαλόγου, καθώς και η συνεργασία με ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς και φορείς με σχετική εμπειρία και κύρος.

Διαδικτυακές συζητήσεις ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Τον κύκλο των δωρεάν διαδικτυακών σεμιναρίων που οργάνωσε το ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε. ακολούθησε ένας νέος κύκλος διαδικτυακών συζητήσεων. Οι συζητήσεις αυτές είχαν τοπικό χαρακτήρα και κάλυπταν μεγάλες περιοχές της περιφέρειας. Συμμετείχαν εκπρόσωποι από επιχειρήσεις της εκάστοτε περιοχής, την τοπική αυτοδιοίκηση, την ακαδημαϊκή κοινότη-

τα και άλλους φορείς, οι οποίοι μοιράστηκαν εμπειρίες και καλές πρακτικές που εφάρμοσαν προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις νέες συνθήκες που προέκυψαν από την πανδημία του κορωνοϊού.

Η 1η πραγματοποιήθηκε στις 30 Ιουνίου, σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Βιομηχάνων Θεσ-

σαλίας και Στερεάς Ελλάδας με τίτλο: «Νέο πλαίσιο ασφαλούς και εύρυθμης λειτουργίας των επιχειρήσεων και οργάνωσης της εργασίας – Παρουσίαση Καλών Πρακτικών». Στη συζήτηση χαιρετισμό απύθυνη η Πρόεδρος του ΣΒΘΣΕ, κα Ελένη Κολιοπούλου, και η Πρόεδρος του ΕΛΙΝΥΑΕ, κα Ρένα Μπαρδάνη.

Ελαβαν μέρος οι κ.κ. Φ. Δαγλαρίδου, Γενική Διευθύντρια ΣΒΘΣΕ, Σ. Νάρης Υπεύθυνος Παραρτήματος Βόλου ΕΛΙΝΥΑΕ, Β. Χουλιάρας, Υπεύθυνος HR Ανατολικής Ευρώπης BARILLA ΕΛΛΑΣ ΑΕ, Λ. Καβαλαγιός, Υπεύθυνος HR Εργοστάσιο Αταλάντης, ΑΤΛΑΣ ΤΕΪΠΣ ΑΒΕΕ, Β. Καλαμπαλίκης, Τεχνικός Ασφαλείας, GIZELIS ROBOTICS ΑΒΕΕ, Ε. Χράπαλου, Υπεύθυνη HR Εργοστάσιο ΜΕΤΚΑ, ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ ΑΕ, Μ. Φυσαράκη – Ψιώτα, Ειδικός Ιατρός Εργασίας, Γ. Μπόνος Τεχνικός Ασφαλείας, ΜΥΛΟΙ ΛΟΥΛΗ ΑΕ, Ε. Τριφύλλη, Δ/ντρια Επικοινωνίας & Μάρκετινγκ, ΙΑΣΩ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΑΕ, Α. Φιλοκώστας, Υπεύθυνος Νοσηλευτής Τμήματος Ενδονοσοκομειακών Λοιμώξεων και Προϊστάμενος ΜΕΘ, ΙΑΣΩ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΑΕ, Μ. Ηλιδάκη, Προϊστ/νη Τμήματος Επιθεώρησης Ασφάλεια και Υγείας στην Εργασία (ΤΕΑΥΕ) Μαγνησίας, ΣΕΠΕ.

Οι συνομιλητές μοιράστηκαν την εμπειρία τους και κάποιες καλές πρακτικές που εφαρμόσαν οι επιχειρήσεις τους ώστε να αντιμετωπίσουν τις νέες προκλήσεις.

Η 2η συζήτηση πραγματοποιήθηκε στις 7 Ιουλίου

Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα

ου με το ίδιο θέμα, αλλά επικεντρώθηκε στην περιοχή της Ηπείρου και της Δυτικής Ελλάδας. Η Πρόεδρος του ΕΛΙΝΥΑΕ άνοιξε τη συζήτηση στην οποία συμμετείχαν οι κ.κ. Κ. Ζορμπά, Υπεύθυνη Παραρτήματος Ιωαννίνων ΕΛΙΝΥΑΕ, Τ. Αλμπάνης, Πρύτανης Πανεπιστημίου Ιω-

αννίνων, Α. Βανταράκης, Καθηγητής Υγιεινής, Τμήμα Ιατρικής Πανεπιστημίου Πατρών, Χ. Γεωργίου, Διευθυντής Ανθρώπινου Δυναμικού, ΔΩΔΩΝΗ ΑΕ, Α. Λιάτσου, Ειδικός Ιατρός Εργασίας ΔΕΥΑ Ιωαννίνων, Γ. Μολώνης, Τεχνικός Διευθυντής και Υπεύθυνος Υγείας και Ασφάλειας ΚΝΑΥΦ Γυψοποιία ΑΒΕΕ / Εργοστάσιο Αμφιλοχίας, Γ. Νήρας, Τεχνικός Ασφάλειας ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΡΑΚΚ ΑΒΕΕ, Μ. Πέππα, Τεχνικός Ασφάλειας ΑΘΗΝΑΪΚΗΣ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑΣ ΑΕ, Κ. Σιαφάκας, Διευθυντής Εργοστασίου Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ ΑΒΕΕ, Β. Σεϊντή, Προϊσταμένη Περιφερειακής Διεύθυνσης Επιθεώρησης Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου & Ιονίων Νήσων καταθέτοντας τη δική τους εμπειρία.

Και τις δύο συζητήσεις συντόνισε η υπεύθυνη επικοινωνίας του ΕΛΙΝΥΑΕ, κα Ίρμα Ριζάκου.

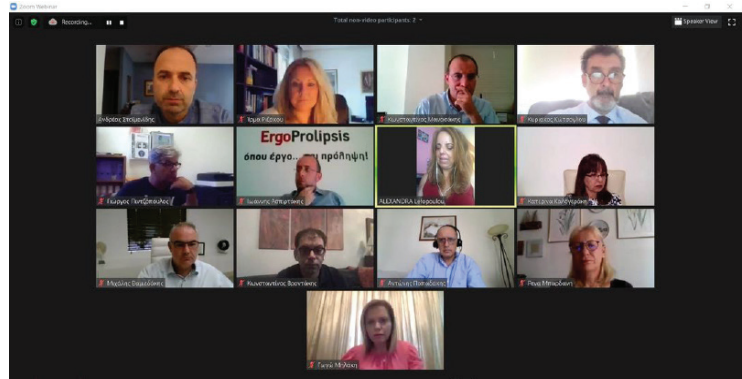
Ήπειρος - Δυτική Μακεδονία

Η 3η συζήτηση με θέμα: «Υγεία και ασφάλεια στην εργασία στην εποχή της νέας κανονικότητας - Εμπειρίες και καλές πρακτικές. Συνομιλούμε με την Κρήτη» πραγματοποιήθηκε στις 15 Ιουλίου. Την συζήτηση άνοιξε η Υπεύθυνη Επικοινωνίας του ΕΛΙΝΥΑΕ, ενώ χαιρετισμό απύθυνη η Πρόεδρος του Ινστιτούτου. Συμμετείχαν φορείς, η τοπική αυτοδιοίκηση και επιχειρήσεις από την Κρήτη και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο θέμα του τουρισμού στο νησί, οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και οι προκλήσεις αυτής της πανδημίας.

Συγκεκριμένα συνομιλήσαν οι κ.κ. Α. Στοϊμενίδης, Πρόεδρος ΟΣΕΤΕΕ, Μέλος Διοίκησης ΓΣΕΕ, Γ. Μηλάκη, Εντεταλμένος Περιφερειακός Σύμβουλος Τουρισμού Περιφέρειας Κρήτης, Κ. Μανασάκης, Οικονομολόγος MBA, PhD, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης, Γ. Πιντζόπουλος, Μέλος ΔΣ Πανελληνίας Ομο-

σπονδίας Συλλόγων Ιδιωτικών Παιδικών Σταθμών, Κ. Κώτσογλου, Εντεταλμένος Σύμβουλος Τουρισμού & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Περιφέρειας Κρήτης, Α. Παπαδάκης, Αναπληρωτής Προϊστάμενος Διεύθυνσης Υγείας Περιφέρειας Κρήτης, Κ. Βροντάκης, Ειδικός Ιατρός Εργασίας, Μ. Βαμιεδάκης, Vita Hotels, Danaos Travel, Ι. Ασπιρτάκης, Γενικός Διευθυντής ErgoProlipsis, Κ. Καλογεράκη, ΣΕΠΕ-Τμήμα Ανατολικής Κρήτης.

Τη συζήτηση συντόνισε η δημοσιογράφος, Α. Λεφοπούλου.

Κρήτη

Συμμετοχή της Προέδρου του ΕΛΙΝΥΑΕ σε επιστημονική διαδικτυακή ημερίδα για τον καρκίνο του δέρματος

Στις 8 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε επιστημονική διαδικτυακή ημερίδα για τον καρκίνο του δέρματος με τίτλο «Γνωρίζω, Προλαμβάνω, Αντιμετωπίζω τον Καρκίνο του Δέρματος».

Η ημερίδα οργανώθηκε από την Ελληνική Ομοσπονδία Καρκίνου – ΕΛΛ.Ο.Κ. και τελούσε υπό την αιγίδα των επιστημονικών εταιρειών: Εταιρεία Ογκολόγων Παθολόγων Ελλάδος, Ελληνική Δερματολογική και Αφροδισιολογική Εταιρεία, Ελληνική Εταιρεία Μελέτης Μελανώματος, Ελληνική Εταιρεία Καρκίνου Κεφαλής & Τραχήλου και Ελληνική Εταιρεία Παθολογικής Ανατομικής.

Με την παρουσία διακεκριμένων ομιλητών και τις εξαιρετικές και καλά τεκμηριωμένες παρουσιάσεις – ομιλίες, η ημερίδα συνέβαλε στην ανάδειξη όλων των κρίσιμων θεμάτων που αφορούν στην προστασία του δέρματος από την υπεριώδη ακτινοβολία, τόσο κατά την εργασία στο ύπαιθρο όσο και στην παραλία και την πόλη, θέτοντας το πλαίσιο για να αναπτυχθεί εποικοδομητικός διάλογος και να βγουν σημαντικά συμπεράσματα για τον έλεγχο και την αντιμετώπιση του καρκίνου του δέρματος.

Στην ημερίδα συμμετείχε, μεταξύ άλλων, η Πρόεδρος του ΕΛΙΝΥΑΕ, κα Ρένα Μπαρδάνη, με ομιλία που είχε ως θέμα «Ασφάλεια των Εργαζομένων στο Ύπαιθρο». Η κα Μπαρδάνη,

αναφέρθηκε στις ραγδαίες αλλαγές που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στον κόσμο της εργασίας. Οι νέες συνθήκες δημιουργούν νέους ή μεταβάλλουν ήδη υπάρχοντες κινδύνους στους σύγχρονους χώρους εργασίας. Ο αγροτικός τομέας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς εξέτασης αυτών των θεμάτων λόγω της φύσης της εργασίας και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της. Λόγω αυτών των ιδιοτεροτήτων ένα σημαντικό ποσοστό των αγροτών δεν καταγράφονται ως εργαζόμενοι ενώ είναι από τους εργασιακούς τομείς που κινδυνεύουν περισσότερο. Τα δερματικά νοσήματα και οι επιπτώσεις από τις περιβαλλοντικές συνθήκες αποτελούν ένα από τα κύρια προβλήματα υγείας στον αγροτικό τομέα. Όπως σημείωσε η κ. Μπαρδάνη τα άτομα που εργάζονται σε εξωτερικούς χώρους και ιδίως οι απασχολούμενοι στον αγροτικό και αλιευτικό τομέα βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, αφού, παρά την ύπαρξη σχετικής νομοθεσίας, συχνά οι επαγγελματίες αυτοί δεν καλύπτονται από αυτήν, ως αυτοαπασχολούμενοι.

Το υλικό της εκδήλωσης είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα της ΕΛΛ.Ο.Κ. <https://ellok.org/>

Αναπτυξιακό φόρουμ «Ξεπερνώντας την πανδημία»

Στις 8 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε αναπτυξιακό φόρουμ με θέμα «Ξεπερνώντας την πανδημία». Το φόρουμ οργάνωσε η ΟΤΕ Academy.

Την εκδήλωση χαιρέτισαν οι κ.κ.: Κ. Χατζηδάκης, Υπουργός Περιβάλλοντος & Ενέργειας (βιντεοσκοπημένος χαιρετισμός & ζωντανή παρέμβαση του υπουργού κατά τη διάρκεια των εργασιών), Ν. Παπαθανάσης, Υφυπουργός Οικονομίας Ανάπτυξης και Επενδύσεων, αρμόδιος για τη Βιομηχανία και το Εμπόριο (Σύνδεση με Skype) κ. Σ. Φάμελλος, Τομεάρχης Περιβάλλοντος και Ενέργειας του ΣΥΡΙΖΑ, πρώην Αναπληρωτής Υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Θ. Ρουσόπουλος, Βουλευτής ΝΔ, Μέλος Επιτροπής Περιβάλλοντος, Βουλής των Ελλήνων.

Το φόρουμ αποτελείτο από μια εισαγωγική ενότητα με θέμα «Μετατρέποντας την κρίση σε ευκαιρία» και 3 κυρίως ενότητες με θέματα «Πράσινες επενδύσεις», «Ηλεκτροκίνηση / Εξοικονόμηση Ενέργειας / Οδοφωτισμός» και «Τεχνολογικές Αλλαγές /Τηλεργασία /Υγεία / Πρωτόκολλα Ασφαλείας» αντίστοιχα

Στην 3η ενότητα του φόρουμ συμμετείχε η Πρόεδρος του ΕΛΙΝΥΑΕ, κα Ρένα Μπαρδάνη, με εισήγηση που είχε ως θέμα «Ελληνική Επιχειρηματικότητα και πανδημία: Τα μέχρι σήμερα συμπεράσματα, τα επόμενα βήματα και σημεία προσοχής. Ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για την τηλεργασία».

Δημοσιεύσεις της Προέδρου του ΕΛΙΝΥΑΕ στον περιοδικό τύπο

Στο τεύχος του Ιουνίου του περιοδικού EPSILON7 σε αφιέρωμα για τον κορωνοϊό δημοσιεύθηκε άρθρο της κας Μπαρδάνη με τίτλο "Εκτίμηση Επαγγελματικού Κινδύνου: «Εργαλείο» εμπιστοσύνης και εν μέσω πανδημίας"

https://elinyae.gr/sites/default/files/2020-09/%CE%91%CE%A1%CE%98%CE%A1%CE%9F_%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%95%CE%94%CE%A1%CE%9F%CE%A5_%CE%957_06_2020.pdf

Στο τεύχος Απρίλιος - Μάιος 2020 του περιοδικού PLANT, στο θέμα του μήνα "Αντιμετωπίζοντας με επιτυχία τον κορωνοϊό" δημοσιεύθηκε συνέντευξη της Προέδρου του ΕΛΙΝΥΑΕ, κας Ρένας Μπαρδάνη.

https://elinyae.gr/sites/default/files/2020-09/%CE%91%CE%A1%CE%98%CE%A1%CE%9F_%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%95%CE%94_%CE%A1%CE%9F%CE%A5_PLANT_%CE%9C%CE%91%CE%99%CE%9F%CE%A3%202020.pdf

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΝ ΚΟΡΩΝΟΪΟ

Πως ένα πρόσωπο μπορεί να είναι υγιεινό και να αντιμετωπίσει τον κορωνοϊό με επιτυχία; Η πρόεδρος του ΕΛΙΝΥΑΕ, κας Ρένα Μπαρδάνη, μιλάει για τον κορωνοϊό και την αντιμετώπιση του.

«Οι πολιτικές προτεραιότητες που εφαρμόζονται σε βιομηχανικές επιχειρήσεις συντάττει ελλείψεις προεργασίες που προβλέπουν από τη νομοθεσία»

Διαδικτυακό σεμινάριο με θέμα «Υγεία και ασφάλεια στα ερευνητικά εργαστήρια: χημικοί & βιολογικοί κίνδυνοι»

Στις 10 Ιουνίου, το Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης διοργάνωσε διαδικτυακό σεμινάριο με θέμα "Υγεία και Ασφάλεια στα Ερευνητικά Εργαστήρια: Χημικοί & Βιολογικοί Κίνδυνοι"

Την εκδήλωση χαιρέτισε ο Αντιπρύτανης Έρευνας & Δια Βίου Εκπαίδευσης ΑΠΘ και Πρόεδρος του ΚΕΔΕΚ, κος Ευστράτιος Στυλιανίδης.

Για το «Θεσμικό πλαίσιο ΑΥΕ και την εκτίμηση του κινδύνου» μίλησε ο Δρ Α. Ταργουτζίδης, Μηχανολόγος Μηχανικός, Συντονιστής Παραρτημάτων ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Ενώ τον «Χημικό και τον βιολογικό κίνδυνο στους χώρους εργασίας» ανέπτυξε ο Δρ Σ. Δοντάς, Χημικός, Συντονιστής Τομέα Αναλύσεων & Προσδιορισμών ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.

Ακολούθησε συζήτηση. Το σεμινάριο συντόνισε η Υπεύθυνη Διαχείρισης Εργαστηριακών Αποβλήτων του ΚΕΔΕΚ, κα Δ. Λαμπροπούλου,

Αν. καθηγήτρια, Τμήμα Χημείας, ΑΠΘ, η οποία είχε και την πρωτοβουλία της οργάνωσής του.

Το σεμινάριο παρακολούθησαν διδάκτορες και ερευνητές (χημικοί, βιολόγοι γιατροί κ.ά. που εργάζονται στο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας και Καινοτομίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Διαδικτυακό Σεμινάριο
"Υγεία και Ασφάλεια στα Ερευνητικά Εργαστήρια: Χημικοί & Βιολογικοί Κίνδυνοι"
Τετάρτη 10 Ιουνίου, 12.00-14.00

Διαδικτυακή συζήτηση με θέμα “Lead through disruption: Modeling a sustainable organization”

Η επόμενη μέρα της βιώσιμης οργάνωσης. Πώς σχεδιάζουν κλάδοι και επιχειρήσεις στρατηγική και επιχειρησιακή συνέχεια; Απάντηση στα παραπάνω κλήθηκε να δώσει η διαδικτυακή συζήτηση με θέμα “Lead through disruption: Modeling a sustainable organization” που οργάνωσε η AON¹ στις 4 Ιουνίου, με τη συμμετοχή διακεκριμένων ομιλητών. Σε αυτή συζητήθηκε η επόμενη μέρα της πανδημίας σε σχέση με τη στρατηγική των επιχειρήσεων διαφορετικών κλάδων (βιομηχανία, ασφαλιστικός κλάδος, τουρισμός, μάδα, λιανεμπόριο) και την επιχειρησιακή συνέχεια.

Στην ενότητα “Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία: η επόμενη μέρα” συμμετείχε η Πρόεδρος του ΕΛΙΝΥΑΕ, κα Ρένα Μπαρδάνη. “Τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας απασχολούσαν μέχρι πρόσφατα κυρίως τις μεγάλες επιχειρήσεις

που διαθέτουν δομή και οργάνωση. Οι μικρότερες επιχειρήσεις βρέθηκαν αντιμέτωπες με την ανάγκη να αποκτήσουν ανάλογο σχεδιασμό. Το ΕΛΙΝΥΑΕ, όπως τόνισε η κα Μπαρδάνη, στη διάρκεια αυτών των μηνών, βρέθηκε στην πρώτη γραμμή, αποδεικνύοντας ότι τα θέματα υγιεινής και ασφάλειας που στο παρελθόν αποτελούσαν «πολυτέλεια», σήμερα αφορούν όλους. Είναι προφανές ότι οι επιχειρήσεις που είχαν επενδύσει στα θέματα αυτά, είχαν μικρότερα θέματα προσαρμογής στο lockdown ή την επιστροφή στην εργασία. Όπως και στην περίπτωση της τηλεργασίας, η ασφάλεια και υγεία στους χώρους εργασίας αποτελεί στην επόμενη μέρα, αναγκαιότητα για τις επιχειρήσεις, οι οποίες θα πρέπει να αξιοποιήσουν τα εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους με τρόπο προληπτικό.”

Η παιδική εργασία και η πανδημία Covid-19

Επιλογή αποσπασμάτων και μετάφραση από τα γερμανικά: Σπύρος Δοντάς

Σύμφωνα με την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ILO) ήδη, προ της πανδημίας Covid-19, **εργάζονταν 152 εκατομμύρια παιδιά και νέοι σε μεταλλεία, νοικοκυριά, βιομηχανίες, στον δρόμο ή στα χωράφια, οι μισοί κάτω από άσχημες και επικίνδυνες συνθήκες. Η πανδημία θα απομακρύνει ακόμα περισσότερους ανήλικους από το σχολείο, λέει η γερμανίδα κοινωνιολόγος και δημοσιογράφος Barbara Kürrpers, ειδικός σε θέματα δικαιωμάτων του παιδιού της μη κυβερνητικής οργάνωσης «Γη των ανθρώπων» (Terre des hommes) σε συνέντευξή της στο περιοδικό *Erziehung und Wissenschaft* (Εκπαίδευση και Επιστήμη), τεύχος 07-08/2020, του Γερμανικού Συνδικάτου για την Παιδεία GEW.**

Περιοδικό: Κυρία Kürrpers, υπάρχει σήμερα περισσότερη παιδική εργασία λόγω Covid-19;

Β.Κ.: Ναι. Οι συνεταίροι μας στην Αφρική, την Ασία και τη Λατινική Αμερική μας πληροφορούν ότι μετά την απαγόρευση κυκλοφορίας (lockdown) πολύ μεγαλύτερος αριθμός παιδιών ζητιανεύει στους δρόμους, πουλά εκεί λαχανικά και φρούτα ή εργάζεται με τους γονείς του στα χωράφια. Στις Φιλιππίνες αυξήθηκε σαφώς η ζήτηση για παιδιά που εκδίδονται διαδικτυακά στο Webcam. Αυτό επιβεβαιώνεται από την Europol.

Περιοδικό: Γιατί λόγω της κρίσης του κορωνοϊού αυξήθηκε ο αριθμός των εργαζόμενων παιδιών;

Β.Κ.: Γιατί πολλές οικογένειες, λόγω της ένδειας, δεν βλέπουν άλλη διέξοδο και στέλνουν τα παιδιά τους να δουλέψουν. Πολλοί μεροκαματιάρηδες, λόγω της απαγόρευσης, καταποντίστηκαν από τη μια μέρα στην άλλη στην ανυπαρξία. Λίγες ημέρες μετά την απαγόρευση πεινούσαν. Έτσι, προσπάθησαν τουλάχιστον να κερδίσουν κάποια ψιλά ή να ζητιανέψουν. Για 365 εκατομμύρια παιδιά σχολικής ηλικίας, το κλείσιμο του σχολείου τους σήμαινε ότι έχαναν το δωρεάν γεύμα που τους προσφερόταν, για αρκετά το μοναδικό γεύμα της ημέρας. Ήδη πριν την απαγόρευση, σύμφωνα με τον ΟΗΕ περίπου 400 εκατομμύρια παιδιά ζούσαν διεθνώς σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Επιπλέον 66 εκατομμύρια αγόρια και κορίτσια

απειλούνται από την κρίση του κορωνοϊού, και άρα από την παιδική εργασία.

Περιοδικό: Φοβάστε ότι περισσότεροι ανήλικοι θα γίνουν δούλοι λόγω χρεών;

Β.Κ.: Ναι. Η δουλειά λόγω χρέους είναι ακόμα διαδεδομένη στη νότια Ασία. Φοβούμαστε ότι τώρα σημαντικά περισσότεροι άνθρωποι θα βρεθούν σ' αυτόν τον φαύλο κύκλο. Για παράδειγμα στην Ινδία. Οι συνεταίροι μας εκεί μας πληροφορούν ότι λόγω της απαγόρευσης πολλές οικογένειες δανείζονται χρήματα για να πληρώσουν το νοίκι και το φαγητό τους. Οι φτωχοί δεν μπορούν να πάρουν μια πίστωση από την τράπεζα, και συνεπώς στρέφονται σε ιδιώτες δανειστές. Αυτοί απαιτούν εξωφρενικούς τόκους, μέχρι και 20% την εβδομάδα. Επειδή οι οικογένειες δεν μπορούν να πληρώσουν τους τόκους, και πολύ περισσότερο να αποπληρώσουν το κεφάλαιο, οι δανειστές απαιτούν ένα μέλος της οικογένειας να εξοφλήσει το χρέος με την εργασία του για μεγαλύτερο ή μικρότερο διάστημα. Συνήθως, αυτά είναι τα παιδιά. [...]

Περιοδικό: Ποια παιδιά απειλούνται περισσότερο από την εργασία λόγω του κορωνοϊού;

Β.Κ.: Κορίτσια και αγόρια που ήδη μειονεκτούν, δηλαδή φτωχά και παρατημένα παιδιά, παιδιά του δρόμου, παιδιά προσφύγων, παιδιά μεταναστών, παιδιά από περιοχές σε κρίση, τα οποία μεγαλώνουν χωρίς τους γονείς τους. Απειλούνται επίσης κορίτσια και αγόρια των

οποίων οι γονείς απασχολούνται στον ανεπίσημο τομέα της οικονομίας, συνεπώς δίχως συμβάσεις ή εργασιακή διασφάλιση, και τα οποία εργάζονται ως πωλήτριες στον δρόμο, οικιακές βοηθοί, σκουπιδιάρηδες, εργάτες στις οικοδομές ή τα χωράφια. Διεθνώς το ένα τέταρτο των εργαζομένων απασχολείται σ' αυτόν τον τομέα. Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO) εκτιμά ότι παγκοσμίως τον Μάιο 2020 επιπλέον 1,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι πού εργάζονταν σ' αυτόν τον τομέα δεν μπόρεσαν να απασχοληθούν λόγω της απαγόρευσης εξόδου και δεν είχαν κανένα εισόδημα.

Περιοδικό: *Εξ αιτίας του κορωνοϊού, έκλεισαν σε όλον τον κόσμο σχολεία και μέχρι σήμερα σε πολλά μέρη δεν γίνεται κανένα μάθημα. Πώς επιδρά αυτό στην παιδική εργασία;*

Β.Κ.: Ο κίνδυνος είναι μεγάλος, παιδιά, προπα-

ντός κορίτσια, να μην επιστρέψουν στο σχολείο μετά την κρίση και να πρέπει να συνεχίσουν να δουλεύουν. Βεβαίως, προπαντός οι αναπτυσσόμενες χώρες αναγνώρισαν ότι χρειάζονται νέους ανθρώπους με προσόντα, εάν επιθυμούν να αναπτύξουν την οικονομία τους. Για τον λόγο αυτό η Ινδία εισήγαγε το 2010 την υποχρεωτική εκπαίδευση και έτσι έξι εκατομμύρια παιδιά βρέθηκαν στα θρανία. Αλλά αυτό θα μπορούσε να χαθεί λόγω της κρίσης.

Σύμφωνα με την UNESCO, τον Μάιο περίπου 1,5 δισεκατομμύριο μαθητές και μαθήτριες σε 186 χώρες δεν πήγαν στο σχολείο τους. Δεν γίνεται μάθημα μέχρι σήμερα σε πολλά μέρη της γης. Με αποτέλεσμα, πολλά εκατομμύρια παιδιά σχολικής ηλικίας να χάσουν την επαφή τους με την εκπαίδευση. Η κατ' οίκον διδασκαλία (homeschooling) αφορά τα λιγότερα. Αυτά που ζουν στην ύπαιθρο δεν διαθέτουν

Ο δεκάχρονος Σαχίν (Shaheen) που εργάζεται σε βιομηχανία προϊόντων αλουμινίου. Η φωτογραφία ελήφθη στις 16 Νοεμβρίου 2009.

Πηγή: <https://www.lifehack.org/articles/communication/these-20-images-child-labor-will-make-you-speechless.html>

βιβλία, ρεύμα, κινητά ή πρόσβαση στο διαδίκτυο. Όποιο ξεκίνησε να δουλεύει την εποχή της απαγόρευσης, δύσκολα θα επιστρέψει στο σχολείο.

Περιοδικό: Ποιος μπορεί να εμποδίσει την παιδική εργασία;

Β.Κ.: Κατ' αρχάς, οι ίδιες οι πληττόμενες χώρες. Οι κυβερνήσεις τους θα πρέπει να επιβάλουν και να ελέγχουν προγράμματα προστασίας των παιδιών ακόμα και σε απομακρυσμένες περιοχές. Θα πρέπει να επενδύσουν περισσότερο στην εκπαίδευση. Είναι σημαντικό οι κατά τόπους αρμόδιοι όχι μόνον να ανοίξουν και πάλι τα σχολεία αλλά και να μαζέψουν και να υποστηρίξουν τα παιδιά, έτσι ώστε να αποκαταστήσουν την επαφή τους με τη μάθηση. Εάν διακόψουν το σχολείο, αυτό θα επιδεινώσει τον αέναο κύκλο της αμορφωσιάς και της φτώχειας. Η διεθνής κοινότητα μπορεί να εμποδίσει την παιδική εργασία εάν υποστηρίξει τοπικά προγράμματα στα πλαίσια των πολιτικών της για αναπτυξιακή βοήθεια. [...]

Περιοδικό: Ποια ευθύνη φέρουν οι επιχειρήσεις;

Β.Κ.: Τεράστια. Και οι επιχειρήσεις θα πρέπει να δεσμευτούν περισσότερο ότι η παιδική εργασία στις αλυσίδες τροφοδοσίας τους δεν θα γίνει ακόμα μεγαλύτερο πρόβλημα, λόγω της κρίσης του κορωνοϊού, από αυτό που ήταν ήδη

πριν την πανδημία. Μόλις ανοίξουν, θα πρέπει επιχειρήσεις που ενεργοποιούνται σε διεθνή κλίμακα να ελέγχουν εάν εκεί εργάζονται παιδιά. Για την υφαντουργία αυτό σημαίνει ότι θα εξετάζει όχι μόνον τις εγκαταστάσεις ραφής, αλλά και όλα τα προηγούμενα στάδια παραγωγής, όπως τα κλωστήρια ή τα χωράφια παραγωγής βάμβακα, στα οποία σε πολλά μέρη ο κανόνας είναι η παιδική εργασία. Αλλά και ο πολιτικός κόσμος φέρει ευθύνη. Χρειαζόμαστε επιτέλους έναν νόμο που θα υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να καθιστούν τις αλυσίδες τροφοδοσίας τους διαφανείς και να διασφαλίζουν ότι σε αυτές τηρούνται τα ανθρώπινα και τα εργασιακά δικαιώματα και απαγορεύεται η παιδική εργασία. [...]

Περιοδικό: Τι θα μπορούσαν να κάνουν οι καταναλωτές, για παράδειγμα δάσκαλοι και μαθητές;

Β.Κ.: Για παράδειγμα να στείλουν ένα μέιλ στην εταιρία της οποίας τα προϊόντα προτιμούν και να την ερωτούν: τι κάνετε κατά της παιδικής εργασίας; Οι μεγάλες εταιρίες καταγράφουν ασφαλώς τέτοιου είδους ερωτήματα. Ιδιαίτερα οι νέοι πελάτες είναι σημαντικοί γι αυτές. Όποιος επιθυμεί να καταναλώνει δίχως παιδική εργασία μπορεί να προσανατολιστεί από πρωτοβουλίες και σφραγίδες όπως είναι η "Fair Wear", η "Gots" ή η "Grüner Knof" για τα υφάσματα [...]

Διεθνές περισκόπιο

Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και ο κόσμος της εργασίας - Ένας οδηγός για τα συνδικάτα

Σε διαδικτυακή συζήτηση με θέμα "Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και ο κόσμος της εργασίας" που πραγματοποιήθηκε στις 8 Σε-

πτεμβρίου, τα Ευρωπαϊκά Συνδικάτα (ETUC) παρουσίασαν έναν χρήσιμο οδηγό για την προσαρμογή του κόσμου της εργασίας στην

κλιματική αλλαγή. Στόχος του οδηγού είναι αφενός να παρέχει έναν σαφή ορισμό της έννοιας της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και αφετέρου να δώσει στον αναγνώστη μια σαφή ιδέα για το πώς οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής θα επηρεάσουν τις διάφορες ευρωπαϊκές περιφέρειες και τομείς. Επίσης, να εξηγήσει ποιες επιπτώσεις θα έχει η κλιματική αλλαγή στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων. Τέλος, παραθέτει ένα σύνολο συστάσεων και εξετάζει τις υπάρχουσες πρακτικές που επιτρέπουν στα συνδικάτα να αναλαμβάνουν δράση για την προσαρμογή στα διάφορα επίπεδα.

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://www.etuc.org/sites/default/files/publication/file/2020-08/ETUC-adaptation-climate-guide_EN.pdf

Περισσότερες πληροφορίες για το θέμα στη διεύθυνση <https://www.etuc.org/en/adaptation-climate-change>

Το INRS προτείνει μέτρα κατά της διάδοσης του κορωνοϊού στις επιχειρήσεις

Το Γαλλικό Εθνικό Ινστιτούτο για την Έρευνα και την Ασφάλεια (INRS) είναι ο φορέας που ασχολείται από το 1947 με τα θέματα της υγείας και της ασφάλειας στην εργασία στη Γαλλία. Η προσφορά του ινστιτούτου στα θέματα βελτίωσης των συνθηκών εργασίας στις επιχειρήσεις της χώρας είναι ιδιαίτερα σημαντική. Είναι προφανές ότι η πανδημία COVID-19 κινητοποίησε τους ερευνητές του, οι οποίοι συνέταξαν έναν οδηγό, που διατίθεται ηλεκτρονικά στο διαδίκτυο, με αντικείμενο την πανδημία και τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπισή της στις επιχειρήσεις.

Ο οδηγός έχει τη μορφή ερωταποκρίσεων. Αφού αρχικά αναλυθούν οι τρόποι μετάδοσης του κορωνοϊού SARS-CoV-2, εξετάζονται κατά σειρά τα εξής θέματα: οργανωτικά μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας, τρόποι οργάνωσης της τηλεργασίας (όπου συζητούνται και θέματα ωραρίου και ρυθμού εργασίας), μέτρα πρόληψης σύμφωνα με τις προβλέψεις της χώρας για την κοινωνική απόσταση, οργάνωση της νυχτερινής εργασίας, προστασία εργαζομένων στον χώρο του εμπορίου και της εστίασης, μέτρα υγιεινής, ορθοί τρόποι χρήσης μασκών και γαντιών, καθαρισμός εγκαταστάσεων και διαχείριση αποβλήτων, μέτρα σε περίπτωση που εμφανιστεί κρούσμα σε μια επιχείρηση, τρόποι εξαερισμού των χώρων εργασίας, κίνδυνοι πυρκαγιάς και έκρηξης από την παραγωγή και την αποθήκευση απολυμαντικού υγρού, προβλήματα κατά τις επαγγελματικές μετακινήσεις στο εξωτερικό, τρόποι ασφαλούς μετακίνησης με αυτοκίνητο, συστήματα ψεκασμού χώρων με στόχο τον δροσισμό κτηρίων.

Ο φάκελος με τα προτεινόμενα μέτρα (κείμενο

στα γαλλικά) είναι διαθέσιμος στη διεύθυνση:

<http://www.inrs.fr/actualites/COVID-19-et-entreprises.html>

Συνέδρια - Ημερίδες

Επιμέλεια: Φανή Θωμαδάκη

7th International Conference on Civil Protection & New Technologies
“SAFE GREECE 2020”
 14-16 October, ONLINE
<https://safegreece.org/safegreece2020/index.php/en/>

17^η Διεθνής έκθεση συσκευασιών, μηχανημάτων, εκτυπώσεων & logistics
 21-24 Μαΐου, 2021, Εκθεσιακό Κέντρο Metropolitan EXPO
<https://syskevasia-expo.gr>

2nd International Industrial and Environmental Toxicology Congress
 19/10/2020-22/10/2020, ONLINE in the form of a webinar, Antalya, Turkey
<http://www.etok.org/en/38901/CONGRESS-ES-MEETINGS>

PLASTICA20
 ΠΡΟΗΓΜΕΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ | ADVANCED TECHNOLOGY
 All Inclusive!

11^η διεθνής έκθεση πλαστικών, μηχανημάτων, καλουπιών και ανακύκλωσης
 21-24 Μαΐου 2021, Εκθεσιακό Κέντρο Metropolitan EXPO
<https://plastica-expo.gr>

EU Conference - Musculoskeletal disorders prevalence, prevention and policy: what have we learnt? Evidence from EU-OSHA research
 22/10/2020 ONLINE, Bilbao, Spain
<https://osha.europa.eu/el/oshevents/final-conference-our-research-project-msds-osh-overview>

11^η έκθεση χημικών/εξοπλισμού και ποιοτικού ελέγχου
 21-23 Μαΐου 2021, Εκθεσιακό Κέντρο Metropolitan EXPO
<https://chem-ecolink.gr>

Νομοθεσία που αφορά στον περιορισμό και την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19

http://elinyae.gr/ethniki-nomothesia?title=&field_ypourgeia_target_id=All&field_nomothetima_year_value=&term_node_tid_depth=12197&field_tags_target_id=&field_arithmos_fek_value=&field_fek_year_value=&field_geniki_perigrifi=

Ενδεικτικά

Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου

ΦΕΚ 161/Α` 22.8.2020 Έκτακτα μέτρα για την ενίσχυση των αστικών συγκοινωνιών, την προμήθεια μέσων ατομικής προστασίας και την πρόσληψη προσωπικού καθαριότητας των σχολικών μονάδων, τη στήριξη των τουριστικών επιχειρήσεων και της αγοράς εργασίας και την ενίσχυση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας προς αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, καθώς και τη στήριξη των πλημυροπαθών της Εύβοιας που επλήγησαν κατά τις πλημμύρες της 8ης και 9ης Αυγούστου 2020. (Άρθρο όγδοο: Έκτακτα μέτρα στην αγορά εργασίας για την αντιμετώπιση της διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 ως προς την οργάνωση του τόπου εργασίας)

Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου

ΦΕΚ 157/Α` 10.8.2020 Επείγουσες ρυθμίσεις αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών του Εθνικού Συστήματος Υγείας, προστασίας από τη διασπορά του κορωνοϊού COVID-19, στήριξης της αγοράς εργασίας και διευκόλυνσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας

(Άρθρο πρώτο: Αναστολή συμβάσεων εργασίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις-εργοδότες που πλήττονται σημαντικά για τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο 2020

Άρθρο δεύτερο: Ένταξη εργαζομένων στον μηχανισμό «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ»

Άρθρο δέκατο έβδομο: Παροχή σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης).

Υπουργική Απόφαση Δ1α/ΓΠ.οικ.53080/2020

ΦΕΚ 3611/Β` 29.8.2020 Κανόνες τήρησης αποστάσεων και άλλα μέτρα προστασίας σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιες υπηρεσίες και άλλους χώρους συνάθροισης κοινού στο σύνολο της επικράτειας, προς περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

λους χώρους συνάθροισης κοινού στο σύνολο της επικράτειας, προς περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19.

Νόμος 4690/2020 - ΦΕΚ 104/Α` 30.5.2020

Κύρωση: α) της από 13.4.2020 Π.Ν.Π. «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις» (Α' 84) και β) της από 1.5.2020 Π.Ν.Π. «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα» (Α' 90) και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4684/2020 - ΦΕΚ 86/Α` 25.4.2020

Κύρωση της από 30.3.2020 Π.Ν.Π. «Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις» (Α' 75) και άλλες διατάξεις.

Υπουργική Απόφαση ΔΙΔΑΔ/Φ.64/346/9011/2020

ΦΕΚ 1856/Β` 15.5.2020 Καθορισμός ομάδων αυξημένου κινδύνου για σοβαρή λοίμωξη COVID 19. (Σχετ. εγκ. 58146/Ε3/18.5.2020).

Εγκύκλιος Δ1/ΓΠ οικ. 49524 /3.8.2020 Επικαιροποίηση της Δ1(δ)/ΓΠ οικ. 26635/23-04-2020 Εγκυκλίου - Διευκρινίσεις για τη χρήση κλιματισμού κατά τη θερινή περίοδο

Εγκύκλιος Δ1(δ)/ΓΠ οικ. 26635/23.4.2020

Λήψη μέτρων διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας από ιογενείς και άλλες λοιμώξεις κατά τη χρήση κλιματιστικών μονάδων.

Εγκύκλιος Δ1/ ΓΠοικ.32965/27.5.2020

Πρόληψη της νόσου των λεγεωνάριων στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19

Εγκύκλιος 17312/Δ9.506/4.5.2020

Μέτρα για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων στους χώρους εργασίας και την πρόληψη της διάδοσης του κορωνοϊού SARS-COV-2 κατά την άρση των περιοριστικών μέτρων.

Εγκύκλιος 217464/6.7.2020 και Δ1α/Γ.Π. οικ.30590/15.5.2020 Πρόληψη της θερμικής καταπόνησης των εργαζομένων υπό συνθήκες καύσωνα.

Εγκύκλιος Δ1(6)/ ΓΠ οικ. 42685/2.7.2020 Λήψη μέτρων διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως οι πυρκαγιές.

Νόμος 4710/2020 ΦΕΚ 142/Α` 23.7.2020
Πρώθηση της ηλεκτροκίνησης και άλλες διατάξεις (ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΦΟΡΤΙΣΗΣ Η/Ο Άρθρο 26: Μέτρα πυροπροστασίας – Τροποποίηση του άρθρου 6 του π.δ. 41/2018 ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΑΘΜΩΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ, ΤΕΧΝΙΤΩΝ Η/Ο ΚΑΙ ΚΤΕΟ)

Νόμος 4703/2020 ΦΕΚ 131/Α` 10.7.2020
Δημόσιες υπαίθριες συναθροίσεις και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4685/2020 ΦΕΚ 92/Α` 7.5.2020
Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις.

Νόμος 4688/2020 - ΦΕΚ 101/Α` 24.5.2020
Ειδικές μορφές τουρισμού, διατάξεις για την τουριστική ανάπτυξη και άλλες διατάξεις.

Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ/ ΔΕΞΕΔΠ/65826/699/2020 - ΦΕΚ 2998/Β` 20.7.2020 Τεχνικές οδηγίες προσαρμογής υφιστάμενων κτιρίων και υποδομών για την προσβασιμότητα αυτών σε άτομα με αναπηρία και εμποδιζόμενα άτομα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Υπουργική Απόφαση οικ. 23083Φ.700.19/2020 ΦΕΚ 2233/Β` 11.6.2020 Έγκριση της υπ' αρ. 19/2020 Πυροσβεστικής Διάταξης με θέμα «Διαδικασία επιβολής διοικητικών προστίμων για παραβάσεις επί κανονιστικών διατάξεων νομοθεσίας πυροπροστασίας».

Υπουργική Απόφαση 43374/2020 ΦΕΚ 1881/Β` 18.5.2020 Εθνικό σχέδιο δράσης για την αντιμετώπιση των μακροπρόθεσμων κινδύνων από την έκθεση στο ραδόνιο.

Υπουργική Απόφαση οικ.61715/835/2020 - ΦΕΚ 2537/Β` 24.6.2020 Τροποποίηση της υπ' αρ. οικ.3669/194/5.4.2011 (Β'549) κοινής υπουργικής απόφασης, σχετικά με την ασφάλεια των παιχνιδιών σε συμμόρφωση με τις οδηγίες (ΕΕ) 2019/1922 της Επιτροπής (ΕΕ L298 της 19.11.2019, σελ.5) και 2019/1929 (ΕΕ L299 της 20.11.2019, σελ. 51).

Υπουργική Απόφαση 22043/Δ1.7451/2020 - ΦΕΚ 2278/Β` 14.6.2020, 22804/Δ1. 7772/2020 -ΦΕΚ 2273/Β` 14.6.2020 και 17239/Δ1.5936/2020 - ΦΕΚ 1695/Β` 4.5.2020

Τροποποίηση της υπ'αρ. 40331/Δ1.13521/13.9.2019 (Β'3520) «Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)» απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/50844/2992 /2020 - ΦΕΚ 2316/Β` 15.6.2020 Τροποποίηση των άρθρων 3, 4 και 15 και του Πίνακα χωροθέτησης του Παραρτήματος της υπ' αρ. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/11936/836/2019 κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης, Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Καθορισμός διαδικασίας και δικαιολογητικών για την εγκατάσταση και τη λειτουργία έργων και δραστηριοτήτων "Συστημάτων Περιβαλλοντικών Υποδομών"» (Β' 436).

Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43538 /1181/2020 - ΦΕΚ 1899/Β` 18.5.2020 Καθορισμός διαδικασίας, δικαιολογητικών και εντύπου διαβίβασης για την έγκριση παρεκκλίσεων από τους ισχύοντες όρους και περιορισμούς δόμησης περιοχών

Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/43266 /1174/2020 - ΦΕΚ 1843/Β` 13.5.2020 Εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) και απαιτούμενα δικαιολογητικά για την χορήγησή της» σε αντικατάσταση της 69701/446112-10-2018 απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Διαδικασία έγκρισης και απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας (ΕΕΔΜΚ) καθώς και συμπλήρωση της

εργασίας α. και τροποποίηση της εργασίας κη. της παρ. 2 του άρθρου 29 του ν. 4495/2017» (ΦΕΚ Β' 4520).

Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΝΕΠ/33056/1576/2020 - ΦΕΚ 1540/Β` 22.4.2020

Τροποποίηση του Παραρτήματος ΙΙ του άρθρου 18 του π.δ. 116/2004 (Α' 81), όπως ισχύει, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της κατ' εξουσιοδότηση Οδηγίας (ΕΕ) 2020/362 της Επιτροπής της 17ης Δεκεμβρίου 2019 και της κατ' εξουσιοδότηση Οδηγίας (ΕΕ) 2020/363 της Επιτροπής της 17ης Δεκεμβρίου 2019 για την τροποποίηση του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 2000/53/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής.

Υπουργική Απόφαση οικ. 21706/311/2020

- (ΦΕΚ 1515/Β` 22.4.2020 Τροποποίηση της 37776/2645/30-5-2017 (ΦΕΚ 1882/τ.Β'/2017) απόφασης του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών με θέμα: «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών πρατηρίων υγρών καυσίμων για την εξυπηρέτηση των οχημάτων και μηχανημάτων έργων (ιδιόκτητων ή συμβεβλημένων με οποιαδήποτε μορφή με τον κύριο ή κάτοχο του ιδιωτικού πρατηρίου), αλλά και των λοιπών λειτουργικών αναγκών των πάσης μορφής εργοταξίων, μεταλλείων, ορυχείων, λατομείων και άλλων εγκαταστάσεων προσωρινής λειτουργίας, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια».

Υπουργική Απόφαση ΥΠΕΝ/ΔΔΥ/24593/2902/2020 - ΦΕΚ 1482/Β` 21.4.2020

Τροποποίηση της ΔΙΠΑ/οικ 37674/27.7.2016 (Β' 2471) απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Κατάταξη δημόσιων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες και υποκατηγορίες, σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 4 του ν. 4014/21.09.2011 (Α' 209)», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, ως προς την κατάταξη ορισμένων έργων και δραστηριοτήτων της 4ης, 11ης και 12ης Ομάδας.

Προεδρικό Διάταγμα 49/2020 - ΦΕΚ 107/Α` 6.6.2020 Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας 2017/159 (Ε.Ε.) του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2016.

Υπουργική Απόφαση 2222.1-1.2/41909/2020/2020 - ΦΕΚ 2984/Β` 20.7.2020

Έγκριση και αποδοχή του Διεθνούς Κώδικα για τα Επίπεδα Θορύβου στα Πλοία, ο οποίος υιοθετήθηκε την 30η Νοεμβρίου 2012 με την υπ' αρ. MSC 337 (91) απόφαση της Επιτροπής Ναυτικής Ασφαλείας (MSC) του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΙΜΟ).

Υπουργική Απόφαση 2222.1/40841/2020

/2020 - ΦΕΚ 2835/Β` 13.7.2020,

2222.1/37032/2020/2020 ΦΕΚ 2619/Β`

29.6.2020 και

2222.1/30507/2020/2020 - ΦΕΚ 2297/

Β` 15.6.2020 Έγκριση και αποδοχή των τροποποιήσεων του Διεθνούς Κώδικα Στερεών Χύδην Φορτίων (Κώδικας ΙΜSBC), ο οποίος έγινε αποδεκτός με την υπ' αρ. 2222.1-1.2/16818/2020 (Β' 1169/06.04.2020) υπουργική απόφαση.

Υπουργική Απόφαση 2133.1/38725/2020

/2020 - ΦΕΚ 2625/Β` 29.6.2020 Έγκριση

τροποποίησης του Γενικού Κανονισμού Λιμένων υπ' αρ. 10 «Για τις καταδυτικές εργασίες».

Εγκύκλιος 2263.4-1/45983/16.7.2020

Εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 1257/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2013 για την ανακύκλωση πλοίων και την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1013/2006 και της Οδηγίας 2009/16/ΕΚ.

Επιμέλεια: Φανή Θωμαδάκη

Επαγγελματικός καρκίνος

Ενδεικτική βιβλιογραφία και χρήσιμες διασυνδέσεις για τον επαγγελματικό καρκίνο μεταξύ των ετών 2010-2020

Biological agents and prevention of work-related diseases: a review/ European Agency for Safety and Health at Work.- Luxemburg: Publications Office of the European Union, 2020.- 250 p. ISBN 978-92-9479-361-4

Breast cancer and occupation: the need for action/ American Public Health Association (APHA), 2014 <https://www.apha.org/policies-and-advocacy/public-health-policy-statements/policy-database/2015/01/07/14/55/breast-cancer-and-occupation> (Πρόσβαση 09/03/2020)

Breast cancer risk after occupational solvent exposure : the influence of timing and setting/ C.C. Ekenga, ...[et.al.], Cancer Research, 2014, 74(11), 3076-3083

Breast cancer risk and protracted low-to-moderate dose occupational radiation exposure in the US Radiologic Technologists Cohort, 1983–2008/ D.L. Preston, ...[et.al.], British Journal of Cancer, 2016, 115, 1105-1112

Breast cancer risk in relation to occupations with exposure to carcinogens and endocrine disruptors: a Canadian case – control study/ J.T. Brophy, ...[et.al.], Environmental Health, 2012, 11 : 87 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3533941/pdf/1476-069X-11-87.pdf> (Πρόσβαση 09/05/2020)

Cancer prevention and early detection : facts and figures 2019-2020/ American Cancer Society, 2019 [https://www.cancer.org/content/dam/cancer-org/research/cancer-facts-and-statistics/cancer-prevention-and-early-detection-facts-and-figures-2019-2020.pdf](https://www.cancer.org/content/dam/cancer-org/research/cancer-facts-and-statistics/cancer-prevention-and-early-detection-facts-and-figures/cancer-prevention-and-early-detection-facts-and-figures-2019-2020.pdf) (Πρόσβαση 09/04/2020)

Eliminating occupational cancer in Europe and globally/ Jukka Takala, OSHWIKI, 2017 https://oshwiki.eu/wiki/Eliminating_occupational_cancer_in_Europe_and_globally (Πρόσβαση 21/02/2020)

Epidemiological science and cancer control/ T.N. Toporcov , V. W. Filho, Clinics (Sao Paulo), 2018, 73(suppl.1), 11 p. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6142858/pdf/clin-73-627s.pdf> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Estimation of Occupational Exposure to Asbestos in Italy by the Linkage of Mesothelioma Registry (ReNaM) and National Insurance Archives. Methodology and Results/ C. Airoidi, ...[et. al.], International Journal of Environmental Research and Public Health, 2020, 17(3), 14 p. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7037801/pdf/ijerph-17-01020.pdf> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Exhaled breath analysis in diagnosis of malignant pleural mesothelioma : systematic review/ Z.N. Toreyin, ...[et.al.], International Journal of Environmental Research and Public Health, 2020, 17(3), 1110

Exposure to carcinogens and work-related cancer : a review of assessment methods/ European Agency for Safety and Health at Work.- Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2014.- 162 p. ISBN 978-92-9240-500-7

Feasibility study on the development of a computer-assisted telephone survey to estimate

workers' exposure to carcinogens in the European Union/ European Agency for Safety and Health at Work. – Luxemburg : Publications of the European Union, 2018.- 116 p. ISBN 978-92-9496-720-6

The future of work and occupational cancer/ L. Fritschi, 2019 https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/events-training/events-meetings/world-day-for-safety/33thinkpieces/WCMS_681591/lang--en/index.htm (Πρόσβαση, 31/07/2020)

Gastric and rectal cancers in workers exposed to asbestos: a case series/ B. Ju Choi,...[et.al.], Annals of Occupational and Environmental Medicine, 2020 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7008586/pdf/aoem-32-e4.pdf>

Global and regional burden of cancer in 2016 arising from occupational exposure to selected carcinogens: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016/ GBD 2016 Occupational Carcinogens Collaborators, Occupational & Environmental Medicine, 2020, 77(3), 151-159 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7035689/> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

The Global burden of occupational disease/ L. Rushton, Current Environmental Health Reports, 2017, 4(3), 340-348 https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5591369/pdf/40572_2017_Article_151.pdf (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Historical overview of occupational cancer research/ Jack Siemiatycki, In: Anttila S., Boffetta P. (eds) Occupational Cancers. Springer, London, 2014

Improving Education and Training to Reduce the Burden of Occupational Cancer. The Riga-European Association of Schools of Occupational Medicine (EASOM) Statement on Work-Related Cancer/ B. Martinez-Jarreta, ...[et.al.], International Journal of Environmental Research and Public Health, 2020, 17(7), 8 p. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7178232/pdf/ijerph-17-02279.pdf> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

New avenues for prevention of occupational cancer: a global policy perspective/ S. Lavicoli, ...[et. al.], Occupational and Environmental Medicine, 2019, 76, 360-362 <https://oem.bmj.com/content/oemed/76/6/360.full.pdf> (Πρόσβαση, 31/07/2020)

Occupational cancer: key challenges and opportunities for change/ L. Rushton, Occupational Medicine, 2014, 64(5), 313-316

Occupational cancer : recent developments in research and legislation/ L. Rushton, Occupational Medicine, 2017, 67(4), 248-250

Occupational cancer : a workplace guide/ TUC, 2012 <https://www.tuc.org.uk/sites/default/files/occupationalcancer.pdf> (Πρόσβαση 03/03/2020)

Occupational cancer in Britain : preventing occupational cancer/ Y. Chen, J. Osman, British Journal of Cancer, 2012, 107, S104-S108 <https://www.nature.com/articles/bjc2012125.pdf> (Πρόσβαση 03/03/2020)

Occupational cancer in Britain : Respiratory cancer sites: larynx, lung and mesothelioma/ T. Brown, ...[et.al.], British Journal of Cancer, 2012, 107, S56-S70 <https://www.nature.com/articles/bjc2012119.pdf> (Πρόσβαση 03/03/2020)

Occupational cancer in developed countries/ A. Blair, L. Marrett, L.B. Freeman, Environmental Health, 2011, 10 (Suppl. 1): S9 (proceedings of the First Lorenzo Tomatis Conference on Environment and Cancer, Turin, Italy. 4-5 June 2009)

Occupational Chemical Exposure and Breast Cancer Risk According to Hormone Receptor Status: A Systematic Review/ V. Leso, ...[et.al.], Cancers, 2019, 11 (12) <https://www.mdpi.com/2072-6694/11/12/1882/htm> (Πρόσβαση, 09/03/2020)

Occupational exposure and risk of breast cancer (Review)/ C. Fenga, Biomedical reports, 2016, 4, 282-292

Occupational exposure to chemicals and cancer/ C. Videnros.- Stockholm : Karolinska Institutet,

2019.- 60 p. ISBN 978-91-7831-251-1 (Thesis)

Priority setting for occupational cancer prevention/ C.E. Peters, ...[et.al.], Safety and Health at Work, 2018, 9, 133-139

Risk factors for breast cancer, including occupational exposures/ E. Weiderpass, M. Meo, H. Vainio, Safety & Health at Work, 2011, 2, 1-8

Risk of Cancer for Workers Exposed to Antimony Compounds: a systematic review/ A. Saerens, ...[et.al.], International Journal of Environmental Research and Public Health, 2019, 16 (22)

Textile industry and occupational cancer/ Z. Singh, P. Chadha, Journal of Occupational Medicine and Toxicology, 2016, 11, 39

Work-related cancer / Klaus Kuhl, Lothar Libner, OSHWIKI, 2017
https://oshwiki.eu/wiki/Work-related_cancer (Πρόσβαση, 21/02/2020)

Work and female breast cancer : the state of the evidence, 2002-2017/ C.L. Engel, ...[et.al.], New Solutions : a journal of Environmental and Occupational Health Policy, 2018, 28 (1) : 55-78
<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1048291118758460> (Πρόσβαση, 21/02/2020)

Worker survey on exposure to cancer risk factors (Project overview)/ European Agency for Safety and Health at Work <https://osha.europa.eu/el/publications/worker-survey-exposure-cancer-risk-factors/view> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Αποκατάσταση και επιστροφή στην εργασία μετά τον καρκίνο — εργαλεία και πρακτικές : Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Κινδύνων - Συνοπτική παρουσίαση / Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία.- Λουξεμβούργο : Υπηρεσία εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018.- 14 p. <https://osha.europa.eu/el/publications/executive-summary-rehabilitation-and-return-work-after-cancer-instruments-and-practices> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Αυξημένος κίνδυνος εμφάνισης στεφανιαίας νόσου για τις γυναίκες που εργάζονται με κυλιόμενο ωράριο/ ERGAΣΙΑ@HYΓΕΙΑ, 2017, 236 (Πρόσβαση, 31/07/2020) <http://www.iatrikiergasias.gr/upload/file/ErgHyg236.pdf> (Πρόσβαση, 29/07/2020)

Έκθεση σε καρκινογόνα και επαγγελματικός καρκίνος : Ανασκόπηση των μεθόδων αξιολόγησης / Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία: Λουξεμβούργο : Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014.- 31 σ. ISBN: 978-92-9240-501-4
<https://osha.europa.eu/el/publications/summary-exposure-carcinogens-and-work-related-cancer-review-assessment-measures> (Πρόσβαση 30/07/2020)

Ο επαγγελματικός καρκίνος 20 φορές πιο θανατηφόρος από τα εργατικά ατυχήματα (2ο Πανελλήνιο Συνέδριο για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία με θέμα «Με το βλέμμα στο μέλλον», ΕΛΙΝΥΑΕ, 18-19 Νοεμ. 2019, Μέγαρο Μουσικής Αθηνών)/ Ε. Φιλόπουλος
<https://cancerhellas.org/wp-content/uploads/2020/01/%CE%95%CE%A0%CE%91%CE%93%CE%93%CE%95%CE%9B%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3-%CE%9A%CE%91%CE%A1%CE%9A%CE%99%CE%9D%CE%9F%CE%A3-EAE.pdf> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Επιδημιολογία του επαγγελματικού καρκίνου/ Γ. Χριστόπουλος, Κ. Σταματίου, Επιστημονικά Χρονικά, 2017, 22(1), 227-237

Εργαστήριο για τα καρκινογόνα και τον επαγγελματικό καρκίνο (Βερολίνο, 2-4 Σεπτεμβρίου, 2012)/ Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, 2012, 28 σ. (Συνοπτική παρουσίαση εκδήλωσης)
<https://osha.europa.eu/el/tools-and-publications/seminars/workshop-on-carcinogens-and-work-related-cancer> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Έρευνα για την έκθεση των εργαζομένων σε παράγοντες κινδύνου για την εμφάνιση καρκίνου στην Ευρώπη/ Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία <https://osha.europa.eu/el/facts-and-figures/workers-exposure-survey-cancer-risk-factors-europe> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Ευρωπαϊκός κώδικας κατά του καρκίνου/ IARC; WHO

<https://cancer-code-europe.iarc.fr/index.php/el/12-ways/pollutants/5501-8> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Καρκίνος που σχετίζεται με την εργασία/ Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία <https://osha.europa.eu/el/themes/work-related-diseases/work-related-cancer> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

Οδηγία (ΕΕ) 2019/130 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Ιανουαρίου 2019 για την τροποποίηση της οδηγίας 2004/37/ΕΚ σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους ή μεταλλαξιγόνους παράγοντες κατά την εργασία <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32019L0130> (Πρόσβαση, 30/07/2020)

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΕΙΣ

(Πρόσβαση, 31/07/2020)

Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA)

Καρκίνος που σχετίζεται με την εργασία <https://osha.europa.eu/el/themes/work-related-diseases/work-related-cancer>

European Lung Foundation Επαγγελματικός καρκίνος του πνεύμονα

https://www.europeanlung.org/assets/files/el/publications/risks_factors_lungcancer_greek_pdf.pdf

European Trade Union Institute (ETUI) Occupational cancers

<https://www.etui.org/Topics/Health-Safety-working-conditions/Occupational-cancers>

Health and Safety Executive (HSE) Occupational cancer <https://www.hse.gov.uk/cancer/>

International Agency for Research on Cancer (IARC) <https://iosh.com/>

International Labour Organization (ILO) ILO list of occupational diseases

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_125137.pdf

Canadian Centre for Occupational Health and Safety (CCOHS) Occupational Cancer

https://www.ccohs.ca/oshanswers/diseases/occupational_cancer.html

Centers for Disease Control and Prevention (CDC) Occupational cancer

<https://www.cdc.gov/niosh/topics/cancer/default.html>

Institution of Occupational Safety and Health (IOSH) Occupational cancer

<https://www.iosh.com/resources-and-research/our-resources/occupational-health-toolkit/occupational-cancer/>

WorkSafeBC Occupational cancer

<https://www.worksafebc.com/en/health-safety/injuries-diseases/occupational-cancer>

Haz-Map Occupational cancer <https://haz-map.com/cancer.htm>

Άγιος Σάββας Γενικό Αντικαρκινικό – Ογκολογικό Νοσοκομείο Αθηνών –Εργασία και απασχόληση

<http://www.agsavvas-hosp.gr>

Επιμέλεια: Σπύρος Δοντάς

Teleworking during the COVID-19 pandemic and beyond - A Practical Guide

Συγγραφείς: Συλλογικό

Εκδότης: Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO: International Labour Organization)

Σελίδες: 42

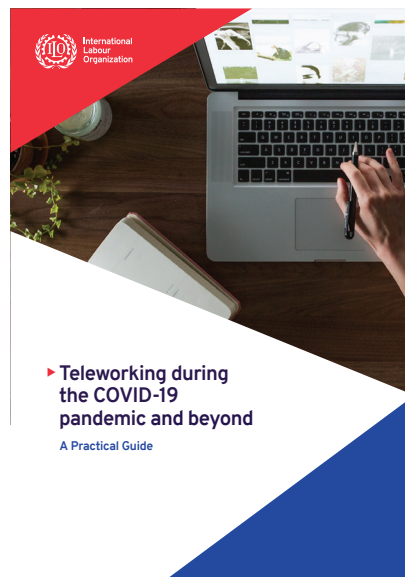
Έκδοση: Ιούλιος 2020

Η τηλεργασία, δηλαδή η εργασία που προσφέρεται μακριά από τις εγκαταστάσεις μιας επιχείρησης, συνήθως από το σπίτι, έχει παρουσιάσει σημαντική αύξηση σε πολλές χώρες κατά την τελευταία εικοσαετία. Η εντυπωσιακή διάδοση πληροφορικών συστημάτων και προγραμμάτων (του διαδικτύου, προσωπικών υπολογιστών, λάπτοπ, κινητών, ειδικών προγραμμάτων και εφαρμογών κ.ά.) έχει διευκολύνει σε εξαιρετικό βαθμό αυτή την εξέλιξη. Έπρεπε όμως να ξεσπάσει η πανδημία COVID-19 για να απογειωθεί κυριολεκτικά το φαινόμενο, τόσο σε ανεπτυγμένες, όσο και σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Η ILO έχει κατανοήσει απολύτως ότι η εξέλιξη είναι μη αντιστρεπτή και για τον λόγο αυτό εκπόνησε έναν πρακτικό οδηγό με στόχο να προσφέρει εφαρμόσιμες συστάσεις και προτάσεις σε διαμορφωτές πολιτικής, δημόσιες υπηρεσί-

ες, επιχειρήσεις και εργαζόμενους. Ο οδηγός πλαισιώνεται με μελέτες περιπτώσεων από διάφορες χώρες.

Το κείμενο εστιάζει σε οκτώ πλευρές του φαινομένου: στον χρόνο και στην οργάνωση εργασίας, τη διαχείριση της απόδοσης, την ψηφιοποίηση, την επικοινωνία, στα θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία, στις νομικές και συμβατικές υποχρεώσεις, στην κατάρτιση και, τέλος, στην ισορροπία εργασίας – ιδιωτικής ζωής.

Το πλήρες κείμενο του οδηγού στα αγγλικά: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---travail/documents/publication/wcms_751232.pdf

Youth & COVID-19: impacts on jobs, education, rights and mental well-being

Συγγραφείς: Συλλογικό

Εκδότης: Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO: International Labour Organization)

Σελίδες: 55

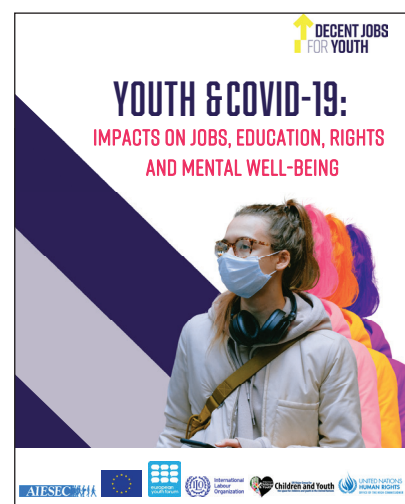
Έκδοση: Αύγουστος 2020

Η μελέτη θέμα της έχει τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στη ζωή των νέων (18 – 29 ετών) από όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου, ιδιαίτερα στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της πνευματικής ευεξίας, των δικαιωμάτων και του κοινωνικού ακτιβισμού. Η έρευνα διαπιστώνει ότι η πανδημία και τα μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπισή της αναστατώνουν σε σημαντικό βαθμό την εκπαιδευτική ζωή των νέων και επηρεάζει τις προοπτικές εργασίας και σταδιοδρομίας τους. Αν και τα μέτρα προστασίας της υγείας κρίνονται απαραίτητα, οι νέοι διαπιστώνουν ότι έχει

περιορισθεί η ελευθερία των κινήσεών τους, αλλά και η συμμετοχή τους στα κοινά.

Η μελέτη εκπονήθηκε από την ομάδα «Νέοι» (YOUTH) της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας στα πλαίσια της Παγκόσμιας Πρωτοβουλίας για Αξιοπρεπή Εργασία των Νέων (Global Initiative on Decent Jobs for Youth).

Το πλήρες κείμενο της μελέτης: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_753026.pdf

**50+ ΚΛΑΔΙΚΕΣ
ΜΕΛΕΤΕΣ/ΕΡΕΥΝΕΣ**

**25.000
ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΕΣ**

**ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ
χημικών και φυσικών
βλαπτικών παραγόντων**

**15.000+
ΕΚΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΙ**

**2.000
ΑΙΤΗΜΑΤΑ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ/ΕΤΟΣ**

**200
ΤΙΤΛΟΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ**

ΕΛΙΝΥΑΕ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

“ Ο φορέας των κοινωνικών εταιριών για θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία, με παρουσία και εμπειρία στην έρευνα, την πληροφόρηση, την ενημέρωση, τη συμβουλευτική υποστήριξη και την εκπαίδευση επιχειρήσεων και εργαζομένων. ”

Ακολουθήστε μας

